

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL
Unit 04 - Veterinary Control Programmes

SANCO/12967/2010

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

Monitoring and eradication programme of TSE, BSE and scrapie

Approved* for 2011 by Commission Decision 2010/712/EU

Estonia

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

Program for Eradication : ANNEX 3

Submission number	1272030045871-162
Submission date	23/04/2010 15:40:46

1. Identification of the programme

Country Geographical English Name	Estonia
Disease	Transmissible Spongiform Encephalopathies
Requestperiod From	2011
Requestperiod To	2011

1.1 Contact

Contact Name	Maarja Kristian
Contact Phone	+372 605 1710
Contact Fax	+372 621 1441
Contact Email	maarja.kristian@vet.agri.ee

2. Description of the programme

In accordance with the Infectious Animal Disease Control Act, the annual volume of TSE testing is laid down by the national infectious animal disease control programme confirmed by the General Director of the Veterinary and Food Board. Instructions for BSE monitoring has been confirmed by the General Director by Directive No. 14 of 20 February 2001 which also includes requirement of removal of SRM from risk animals in slaughterhouse. There have been adopted also degree of General Director of Veterinary and Food Board No.13 from 20.02.2001 of BSE sampling techniques.

By State programme on Monitoring and Surveillance of Animal Infectious Diseases all the bovine animals over 24 months of age, which are fallen, emergency slaughtered (including the emergency slaughtered but not subjected for human consumption) or slaughtered with clinical signs shall be tested to BSE. All healthy bovine animals over 24 months of age which have been traumatized or which are fallen during transportation to the slaughterhouse or into slaughterhouse shall be tested to BSE.

All the bovine animals over 30 months of age which are slaughtered for human consumption shall be tested to BSE.

Since 2008 by State programme on Monitoring and Surveillance of Animal Infectious Diseases all ovine and caprine animals over 18 months of age or which have more than two permanent incisors erupted through the gum and which are fallen or which have been not slaughtered for human consumption shall be tested to scrapie. All healthy ovine and caprine animals over 18 months of age which have been traumatized or which are fallen during transportation to the slaughterhouse or into slaughterhouse shall be tested to scrapie.

See attached document p. 2

PrP gene genotyping is compulsory to all rams intended to use for breeding.

3. Description of the epidemiological situation of the disease

By Regulation of Minister of Agriculture No 34 from 23.11.1999 "The list of infectious animal diseases, which are subjected to notification or registration" BSE and scrapie are notifiable diseases.

There have been no cases of BSE in bovine animals and scrapie in sheep and goats of Estonia.

There has been no cases of TSE in other animals registered in Estonia.

4. Measures included in the programme**4.1 Designation of the central authority in charge of supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme**

The Veterinary and Food Board, a governmental agency carrying out its tasks under the government of the Ministry of Agriculture, functions as a supervising body and sees to that the requirements stipulated by the legislation that governs veterinary, food safety, market regulation, animal welfare and farm animal breeding are followed and executes supervision over fulfilment of these requirements and applies enforcement by state pursuant to the procedures and in the amount prescribed by law. In addition to the

mentioned acts, VFB adheres in its professional activities the Trade, Import And Export of Animals and Animal Products Act, the Import and Export Veterinary Control Act, the Animal Protection Act, the Farm Animals Breeding Act, the Organic Farming Act, the Medicinal Products Act, the Common Agricultural Policy Implementation Act, the Feeding Stuffs Act and other legislation laid down pursuant to these acts.

The tasks of the Veterinary and Food Board are to:

- plan and organise the prevention and control of infectious animal diseases;
- protect humans from diseases common to both people and animals;
- protect animals from factors endangering their welfare and demand that the animals are kept and treated as appropriate;
- grant approval to enterprises involved in handling foodstuffs and persons who determine the quality classes of carcasses;
- check the safety of raw material for food and food when raw material for food and food are produced, during their preliminary processing, processing, transportation and wholesale;
- execute supervision over organic processing of raw material for food and food;
- organise laboratory analysis in order to diagnose infectious animal diseases and assess the properties of food, feedingstuffs, hay, straw, medicated feedingstuffs and drinking water;
- protect the environment from harmful factors that are the result of keeping animals or infectious animal diseases;
- issue activity licences for the provision of veterinary services;
- control the use of medicinal products and medicated feedingstuffs by veterinarians and animal-keepers manufacturing animal products;
- check animals, raw material for food and food, including checks of products of animal origin and agricultural products carrying markings that refer to organic farming, upon their importation to the Republic of Estonia;
- arrange the grant of approval to persons involved in animal breeding;
- execute supervision over animal breeding;
- organise preservation of genetic resources of farm animals;
- organise control procedures necessary for the implementation market regulation measures on milk and meat market.

In performing its tasks, VFB uses the services of the Veterinary and Food Laboratory, laboratories authorised in accordance with the Veterinary Activities Organisation Act, laboratories that hold an activity licence for a veterinary laboratory and laboratories authorised in accordance with the Food Act.

The organisation of the Veterinary and Food Board consists of the Central Office and 15 local offices – Veterinary Centres in the counties.

When the main objective of the Central Office is to coordinate supervision, the local offices carry out supervision.

The structural units of Animal Health and Welfare and Feedingstuffs Department are the Animal Health Office, the Animal Welfare Office and the Feedingstuffs Office.

The Animal Health Office organises infectious animal diseases control and applies measures for the protection of people from diseases common to both humans and animals and diseases that are spread by animals; executes supervision over the identification and registration of animals and conducts veterinary controls of movements of animals in the state; deals with the protection of the environment from harmful factors related to animal-keeping and animal diseases; controls the use of medicines and medicated feedingstuffs by veterinarians and animal-keepers producing animal products

4.2 Description and delimitation of the geographical and administrative areas in which the programme is to be applied

Programme is to be applied to all Estonian territory.

We have in Estonia 15 counties and every county have Veterinary and food Centre which belongs to the Veterinary and Food Board. Every that county organise and put into practice State Programme on Monitoring and Surveillance of Animal Infectious Diseases including TSE programme.

Programme is to be applied to all Estonian territory.

See attached document p. 4.2

4.3 System in place for the registration of holdings

Pursuant to the Infectious Animal Disease Control Act the following livestock buildings and constructions and areas enclosed for the keeping of animals (hereinafter buildings) shall be subject to registration in the Register of Farm Animals:

- 1) where farm animals, including farmed game animals are kept;
 - 2) where semen of farm animals is collected and stored;
 - 3) where the keeping and breeding of farmed poultry for the purpose of trading and the production of hatching eggs and day-old chicks is performed;
 - 4) where farm animals originating from different herds are kept temporarily before conveyance;
 - 5) where farm animals are put under prophylactic quarantine;
 - 6) where fish farming is carried out for the purpose of trading live fish and breeding material and for the purpose of restocking other water bodies;
 - 7) where bees are kept for the purpose of trading bees and bee-keeping products;
 - 8) where fur animals are kept for the purpose of trading;
 - 9) where farm animals, including farmed game animals, are kept permanently for exhibition for the purpose of preserving an animal species or conducting scientific research, also for the purpose of breeding animals used in scientific research.
- (1) Buildings subject to registration shall be registered in the Register of Farm Animals, by the Estonian Agricultural Registers and Information Board being an authorised processor.
- (2) A person with the intention to use a building subject to registration shall submit a written application to the authorised processor through an official authorised to receive applications in the region where the building is located (hereinafter authorised official).

(3) The application shall contain the following data:

- 1) name and personal identification code or registry code of the applicant;
- 2) residence or location and address of the applicant;
- 3) telecommunication numbers (telephone, fax, e-mail) of the applicant;
- 4) location and address of the building for which the application for registration is submitted;
- 5) name and telecommunication numbers of the person responsible for the operation of activities in the building for which the application for registration is submitted, or name and telecommunication numbers of the manager of the enterprise;
- 6) field of operation in the building, also including the animal species.

(4) In the case where the application is submitted by the representative of the applicant, the data listed in clauses 1-3 of subsection 3 shall also be provided for the representative.

(5) The geographic location of the building shall be determined by the applicant together with the authorised official upon submission of the application. Following this, the authorised official shall enter the geographic location in the application.

(6) An entry as regards the registration of the building shall be made in the Register of Farm Animals in the section concerning the movement of farm animals. The entry shall be made in accordance with the procedure established in the statutes of the Registry of Farm Animals.

(7) Upon registration the building is given a registration number.

(8) A notification concerning the registration of the building shall be forwarded to the applicant by the authorised processor within 10 working days as of the date the entry was made.

(9) The building is considered to be registered as of the date of entry in the Register of Farm Animals.

(10) In the case where the person using the registered building intends to change the field of activity provided for in clause 6 of subsection 3, the authorised processor shall be informed of this in advance. The authorised processor shall also be informed in the case where, for three years, he has not used the registered building for the purpose referred to in section 1.

4.4 System in place for the identification of animals

4.5 Measures in place as regards the notification of the disease

According to the Regulation No. 34 of the Minister of Agriculture of 25 November 1999 "List of infectious animal diseases subject of notification and registration" BSE and scrapie are subjects of notification.

See attached document p. 4.5

4.6 Monitoring

4.6.1 Monitoring in bovine animals

Description	Nbr
Animals referred to in Annex III, Chapter A, Part I, point 2.1, 3 and 4 of Regulation (EC) No 999/2001 of the European Parliament and of the Council	8,000
Animals referred to in Annex III, Chapter A, Part I, point 2.2 of Regulation (EC) No 999/2001	26,000
Other please specify here	
Sum:	36,000

4.6.2 Monitoring in ovine animals

Description	Nbr
Ovine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 2 of Regulation (EC) No 999/2001	0
Ovine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 3 of Regulation (EC) No 999/2001	750
Ovine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 5 of Regulation (EC) No 999/2001	0
Ovine animals referred to in Annex VII, Chapter A, point 3.4(d) of Regulation (EC) No 999/2001	0
Ovine animals referred to in Annex VII, Chapter A, point 5(b)(ii) of Regulation (EC) No 999/2001	0
Other please specify here	0
Sum:	750

4.6.3 Monitoring in caprine animals

Description	Nbr
Caprine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 2 of Regulation (EC) No 999/2001	0
Caprine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 3 of Regulation (EC) No 999/2001	30
Caprine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 5 of Regulation (EC) No 999/2001	0

4.6.3 Monitoring in caprine animals

Description	Nbr
Caprine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 3.3(c) of Regulation (EC) No 999/2001	0
Caprine animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 5(b)(ii) of Regulation (EC) No 999/2001	0
Other please specify here	0
Sum:	30

4.6.4 Discriminatory tests

Description	Nbr
Primary molecular testing referred to in Annex X, Chapter C, point 3.2(c)(i) of Regulation (EC) No 999/2001	10
Sum:	10

4.6.5 Genotyping of positive and randomly selected animals

Description	Nbr
Animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 8.1 of Regulation (EC) No 999/2001	10
Animals referred to in Annex III, Chapter A, Part II, point 8.2 of Regulation (EC) No 999/2001	100
Sum:	110

4.7 Eradication

4.7.1 Measures following confirmation of a BSE case

4.7.1.1 Description

We act according to the Contingency plan for control of TSE, which consist instructions about informing the animal disease; measures and restrictions when TSE is diagnosed; animal killing instructions, torso and contaminated material eradication instructions; cleaning and disinfection instructions.
See attached document p.4.7.1.1

4.7.1.2 Summary table

Description	Nbr
Animals to be killed under the requirements of Annex VII, Chapter A, point 2.1 of Regulation (EC) No 999/2001	500
Sum:	500

4.7.2 Measures following confirmation of a scrapie case

4.7.2.1 Description

We act according to the Contingency plan for control of TSE, which consist instructions about informing the animal disease; measures and restrictions when TSE is diagnosed; animal killing instructions, torso and contaminated material eradication instructions; cleaning and disinfection instructions.
See attached document 4.7.2.1

4.7.2.2 Summary table

Description	Nbr
Animals to be genotyped under the requirements of Annex VII, Chapter A, point 2.3 of Regulation (EC) No 999/2001	100
Animals to be killed under the requirements of Annex VII, Chapter A, point 2.3 of Regulation (EC) No 999/2001	300
Sum:	400

4.7.3 Breeding programme for resistance to TSEs in sheep

4.7.3.1 General description

The breeding programme to select for resistance to TSEs has been introduced in Estonia since 2005. The breeding programme concentrates on flocks of high genetic merit. There are two sheep breeds forming significant populations - Estonian Whitehead and Estonian Blackhead. Currently there are 5686 breeding sheep in Estonia, 2627 and 3059 from Estonian Whitehead and Estonian Blackhead breeds, respectively.

Artificial insemination of ewes is not applied in Estonia.

Genotyping is carried out in the Laboratory of Genetics, Institute of Veterinary Medicine and Animal Sciences of Estonian University of Life Sciences. The laboratory has passed Quality Assessments organised yearly by the Veterinary Laboratories Agency since 2006.

The aim of the breeding programme is to increase the frequency of the ARR allele within the sheep flock and reduce the prevalence of alleles, being shown to contribute to susceptibility to TSEs. After April 1st 2005 it is compulsory for all flocks of high genetic merit to participate in the breeding programme.

The PrP genotyping is compulsory to all rams intended to use for breeding. According to breeding programme it is allowed to use rams belonging to risk groups NSP1 to NSP2 and ewes belonging to risk groups NSP1 to NSP3 for breeding.

The rams carrying the VRQ allele have to be compulsory slaughtered or castrated within six month following the determination of their genotype and are not allowed to leave the holding except for slaughter. The same is applied for the female animals/ewes carrying the VRQ allele.

A database has been established containing the following information:

- a) the identity, breed and number of animals in all flocks participating at the breeding programme;
- b) identified individual animals sampled under the breeding programme. Plastic ear tags, containing a non-recurrent number in the Republic of Estonia, identify farm animals. All sheep are marked with the plastic ear tag in the right ear only. The number on the ear tag is the register number of the animal, remaining the same throughout animal's lifetime.
- c) the result of the genotyping test is linked to an individual animal.

The sampling of sheep is carried out by licensed veterinarians only. A system for the identification of samples, the processing of samples and the delivery of genotyping results has been elaborated.

4.7.3.2 Summary table

Description	Nbr
Ewes to be genotyped under the framework of a breeding programme referred to in Article 6a of Regulation (EC)	0
Rams to be genotyped under the framework of a breeding programme referred to in Article 6a of Regulation (EC)	250
Sum:	250

5. Costs

5.1 Detailed analysis of the costs

Laboratory tests: the cost of rapid test (TeSeE and IDEXX BSE-Scrapie EIA) - 14,66 € per test (including personnel costs 2,85 €, cost of analysis (diagnostic kit, other consumables) 7,55 €, overall 4,26 €).

the cost of Immunohistochemistry - 74,47 € per test (including personnel costs 14,2 €, cost of analysis (reagents, other consumables) 38,61 € . overall 21,66 €).

Genotyping cost: the cost of genotyping is 41,88 EUR per one test (including personnel cost, cost of analysis).

Point 5. compulsory slaughter: Compensation for bovine animals to be killed /slaughtered is according to the Animal Health Law (chapter 5, paragraph 55-58) which contents procedures about damage compensation and rate , payment procedure. See attached document p .5.1, 5.2.

5.2 Summary of costs

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in EUR	Total amount in EUR	Community funding requested
Rapid tests	BioRad TeSeE and IDEXX BSE-Scrapie EIA	36,000	15	527,760	yes

5.2 Summary of costs

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in EUR	Total amount in EUR	Community funding requested
Rapid tests	BioRad TeSeE and IDEXX BSE-Scrapie EIA	800	15	11,728	yes
Primary molecular tests	Immunohistochemical method	10	74	745	yes
4.1 Determination of genotype of animals in the framework of the monitoring and eradication measures laid down by Regulation (EC) No 999/2001	DNA sequencing	210	42	8,795	yes
4.2 Determination of genotype of animals in the framework of a breeding programme	DNA sequencing	250	42	10,470	yes
5.1 Compensation for bovine animals to be killed /slaughtered under the requirements of Annex VII, Chapter A, point 2.1 of Regulation (EC) No 999/2001	NA	500	390	195,000	yes
5.2 Compensation for ovine and caprine animals to be killed /slaughtered under the requirements of Annex VII, Chapter A, point 2.3 of Regulation (EC) No 999/2001	NA	300	45	13,500	yes
		Sum:	38,070	767,998	
		Sum:	38,070	Sum: 767,998	

NATIONAL CONTROL PROGRAMME FOR INFECTIOUS ANIMAL DISEASES IN 2010

I Diagnostic tests

1. BOVINE ANIMALS

1.8 Bovine spongiform encephalopathy

1.10.1 To determine brain protease-resistant protein the following materials are examined:

- a) All medulla oblongata samples (Bio-Rad TeSeE) of bovine animals over 24 months of age that have died or were slaughtered on emergency grounds, including those not intended for human consumption, were slaughtered because they were ill. Also all healthy bovine animals over 24 months of age that were injured or died during transport to a slaughterhouse or in a slaughterhouse.
 - b) All medulla oblongata samples of bovine animals over 30 months of age slaughtered for human consumption (Bio-Rad TeSeE) (total number of tests shown in subparagraphs a) and b) **in the country: 36,000**).
- 1.10.2 The brain of a bovine animal that a supervisory official has identified as BSE-suspicious on the grounds of clinical signs is subject to histopathological (number of analysis 20*) and immunohistochemical examination (number of analysis: 20*).
- 1.10.3 The brain of animals identified as suspicious or positive with an initial quick test are examined for the second time with a Prionics Western Blot test (number of analysis: 20*).

3. OVINE AND CAPRINE ANIMALS

3.3 Scrapie

3.3.1 To determine brain protease-resistant protein (PrP^{Res}) the following materials are examined:

The medulla oblongata of all sheep and goats over 18 months of age (or sheep and goats that have more than two permanent incisors erupted through the gum) that have died or were slaughtered not for human consumption, also the medulla oblongata of healthy sheep and goats that were injured or died during transport to a slaughterhouse or in a slaughterhouse with a Bio-Rad TeSeE rapid test. (number of tests: 800).

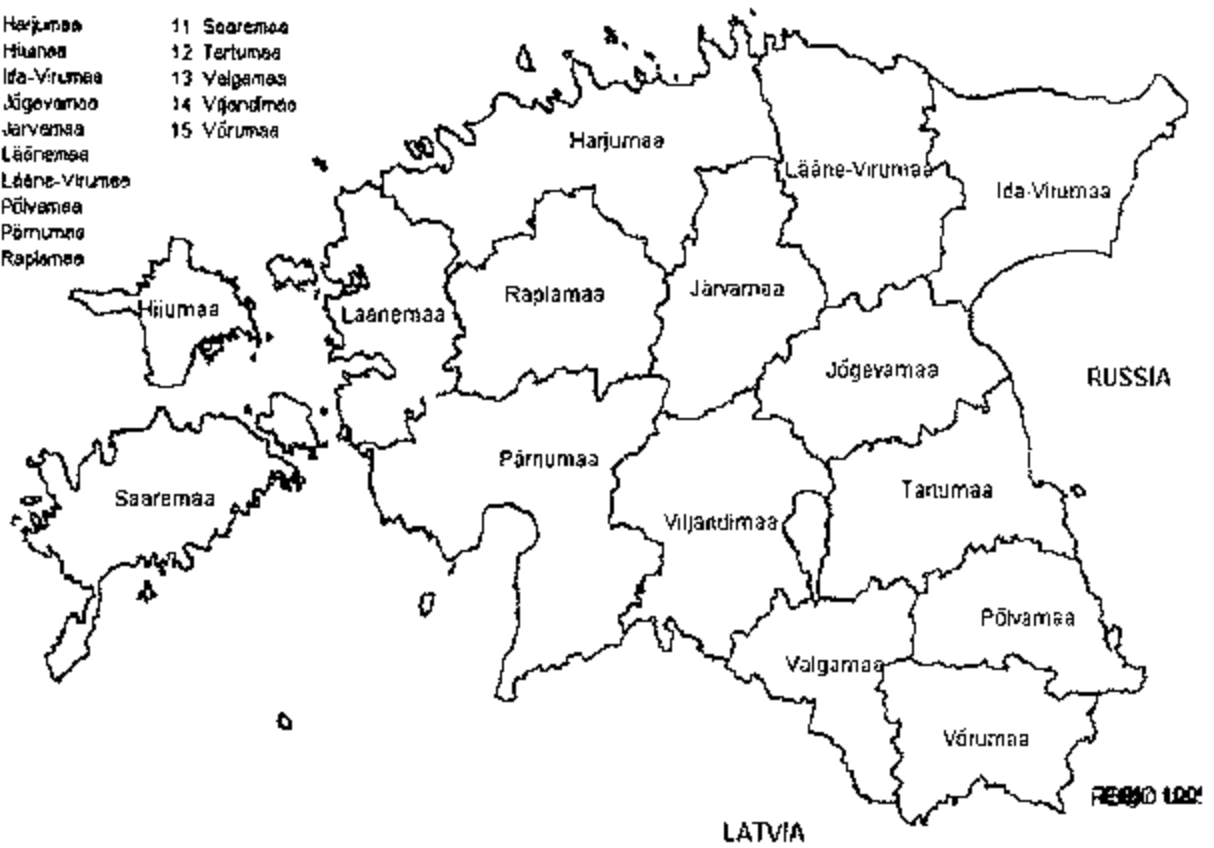
3.3.2 The brain of an animal that has been determined to be suspicious for scrapie by a supervisory official on the grounds of clinical signs shall be subjected to

histopathological (**number of tests: 10***) and immunohistochemical examinations (**number of tests: 10***).

- 3.3.3 **To determine PrP gene genotypes** blood samples (whole blood!) shall be taken from all rams belonging to a breeding herd and used for breeding and intended for breeding before servicing period. The lists of animals that shall be subject to testing are prepared by ElaS. The tests are conducted by the Genetics Laboratory of the Institute of Veterinary Medicine and Animal Sciences of the Estonian University of Life Sciences (EMÜ) (**number of tests: 250***).

COUNTY

01 Harjumaa	11 Saaremaa
02 Hiiumaa	12 Tartumaa
03 Ida-Virumaa	13 Valgamaa
04 Jõgevamaa	14 Viljandimaa
05 Järvamaa	15 Võrumaa
06 Läänemaa	
07 Lääne-Virumaa	
08 Põlvamaa	
09 Pärnumaa	
10 Raplamaa	

Issuer: **Minister of Agriculture**

Type of act or document: **Regulation**

Type of text: **Original text, whole text**

Date of entry into force of the version: **01.01.2010**

Expiry of the current version: **Currently in force**

Publication citation: **RTL, 29.12.2009, 98, 1457**

The list of species of farm animals subject to identification, the methods and procedure for the identification and registration of such animals, the procedure for the issue of registration certificates and the format of cattle passports and the procedure for maintaining records on farm animals¹

Regulation No 128 of the Minister of Agriculture of 21 December 2009

The regulation is established on the basis of section 11 (2) of the Infectious Animal Disease Control Act

1. General provisions

(1) For the identification of farm animals, an animal is identified and registered in the register of farm animals (hereinafter *register*).

(2) Bovine animals shall be identified and registered, cattle passports shall be issued and records about bovine animals shall be maintained in accordance with the Regulation (EC) No 1760/2000 of the European Parliament and of the Council of 17 July 2000 establishing a system for the identification and registration of bovine animals and regarding the labelling of beef and beef products and repealing Council Regulation (EC) No 820/97 (OJ L 204, 11.08.2000, p 1-10).

(3) The records on sheep and goats shall be maintained and they shall be identified and registered in accordance with the Council Regulation (EC) No 217/2004 of 17 December 2003 establishing a system for the identification and registration of ovine and caprine animals and amending Regulation (EC) of 1782/2003 and Directives 92/102/EEC and 54/432/EEC (OJ L 5, 09.01.2004, p 8-17).

(4) Equidae shall be identified and registered in accordance with the Commission Regulation (EC) No 504/2008, implementing Council Directives 90/426/EEC and 90/427/EEC as regards methods for the identification of equidae (OJ L 49, 07.06.2008, p 3-32)

2. Species of farm animals to be identified

The following species of farm animals shall be identified:

- 1) goats;
- 2) sheep;
- 3) pigs;
- 4) bovine animals;
- 5) equidae.

3. Method for the identification of goats, sheep, pigs and bovine animals

(1) A keeper of animals shall identify farm animals belonging to the species listed in section 2 (1) to (4) by a means of identification.

(2) Sheep and goats shall be identified within six months from the birth of the animal or before the end of this period in case the animal is moved from one herd to another or sent to the slaughterhouse.

(3) Pigs shall be identified before the animal leaves the farm building or structure or the area in which the animal is kept (hereinafter *holding*) where it was born.

(4) Bovine animals shall be identified within 20 days from the birth of the animal or before the end of this period in case the animal is moved from one herd to another or sent to the slaughterhouse.

(5) The Animal Recording Centre shall distribute ear tags and applicators for a charge. An ear tag is given to a keeper of animals only for the purpose of identifying an animal in the herd of the keeper. An ear tag used for identification bears a unique registration number of the farm animal which remains the same throughout

the lifetime of the animal (hereinafter *registry number*) and an ear tag shall be applied to each ear of an animal with appropriate applicators.

4. Identification of sheep and goats and ear tags

(1) Sheep and goats shall be identified with a means of identification as set down in article 4 (2) (a) and (b) of the Council Regulation (EC) No 21/2004. If sheep and goats are also identified by an electronic ear tag, this shall be attached to the left ear of the animal.

(2) If sheep and goats are kept for the purpose of delivery to another Member State of the European Union, then in case the animal is identified by an electronic identifier in accordance with article 4 (2) (b) of the Council Regulation (EC) no 21/2004 it must contain at least the information visible on the ear tag.

(3) The ear tag for the identification of a goat is of plastic and red in colour. As minimum, „EE“, the ISO country code denoting Estonia, and the registry number of an animal of ten digits shall be printed on both the sides of the ear tag.

(4) The ear tag for the identification of a sheep is of plastic and yellow in colour. As minimum, „LL“, the ISO country code denoting Estonia, and the registry number of an animal of ten digits shall be printed on the both sides of the ear tag.

5. Identification of pigs

(1) Pigs shall be identified by a tattoo or plastic ear tag making it possible to determine the registration number of their holding of birth. In case an ear tag is used for identification, it shall be applied to the left ear of the animal.

(2) Directly before loading on a means of transport, the pigs taken to the slaughterhouse are applied the registration number of the holding from where a pig is transported to the slaughterhouse in the area of its navel by a needle hammer.

6. Identification of bovine animals and ear tags

(1) Bovine animals shall be identified with two ear tags bearing the same information, applied to each ear of the animal. In case a bovine animal is also identified by an electronic ear tag, which must contain at least the information visible on the ear tag, it shall be applied to the left ear of the bovine animal.

(2) The ear tag for the identification of a bovine animal is of plastic and yellow in colour. As minimum, the logo of Joudluskontrolli Keskus, „EE“, the ISO country code denoting Estonia, and the registry number of a bovine animal of ten digits shall be printed on the both sides of the ear tag.

7. Procedure for the registration of bovine animals, sheep and goats and the issue of cattle passports and certificates for pigs, bees, sheep and goats

(1) When bovine animals, sheep and goats are identified, a keeper of animals shall submit to the Agricultural Registers and Information Board (hereinafter *processor*) for the registration of animal data an application in accordance with the Government of the Republic Regulation No 184 of 6 June 2000 Establishment of Farm Animals Registry. A sample application shall be available on the web page of the processor.

(2) After registration of data about a bovine animal, the processor shall send the keeper of animals via post by a letter an identification document (hereinafter *a cattle passport*) as described in the annex to the address indicated on the application.

(3) In case of movement of a bovine animal into a herd, the keeper of animals shall immediately complete the cattle passport by providing the keeper's name, place of residence or registered office, address and the date of moving the bovine animal into the herd and the registration number of the holding where the animal is kept, verifying these data with the signature of the keeper.

(4) In case a cattle passport is full of entries on the movement of the animal or veterinary acts, a keeper of animals shall submit to the processor an application for an extra page to be issued within seven days after the passport became full. The processor shall be submitted the full cattle passport together with the application.

(5) In case a cattle passport has been lost, become illegible or errors were found therein, a keeper of animals shall submit to the processor an application for a new cattle passport within seven days of the relevant event occurring. Where the cattle passport has become illegible or errors were found therein the passport shall be submitted to the processor together with an application.

(6) Where an extra page referred to in subsection 4 is issued, a remark shall be made in the cattle passport stating that the passport will be valid together with the extra page. Where a new cattle passport as referred to in subsection 5 is issued, a remark „duplicate“ (duplicate) shall be made on the passport. The processor shall send the keeper of animals via post by a letter the full cattle passport together with an extra page of a new passport within 14 days from the receipt of the application.

(7) Where the data about a bovine animal, sheep and goat to be entered into the register are changed and a pig is moved from one herd to another, a keeper of animals shall submit to the processor an application in accordance with the Government of the Republic Regulation No 184 of 6 June 2000 Establishment of Farm Animals Registry. A sample application form shall be available on the web page of the processor. In case a bovine animal dies, has become lost, is killed for own consumption on the spot and in case of emergency slaughter, on the spot diagnostic slaughter, slaughter for the purpose of preventing the spread of an animal disease of an animal and in case of export, the keeper of animals shall include appropriate data in the cattle passport and return it to the processor within seven days from the relevant event occurring.

(8) Once a year, a keeper of animals shall submit to the processor a notice giving details of the pigs and bees kept by the keeper of animals as of 1st May by 15th May of the same year and of sheep and goats as of 1st January by 15th January of the same year. This notice shall include the registration number of the holding and, where pigs are involved, the number of piglets, weaners, fatteners, sows, gilts, sows and boars in each holding, and, where bees are involved, the number of colonies, and, where sheep and goats are involved, the number of ewe lambs, ewes and rams and goat kids, does and bucks in each holding. Sample application forms shall be available on the web page of the processor.

(9) If there are no data on a keeper of animals in the registry or in the registry of agricultural supports and land parcels, the processor shall be submitted the contact data and personal identification code or registry code of the keeper of animals together with the application as referred to in this section.

8. Methods for the identification and procedure for the registration of equidae

(1) An equine animal shall be identified and an identification document for equidae (hereinafter *passport*) shall be issued by a relevant breeding association (hereinafter *a breeding association*) as referred to in the Farm Animals Breeding Act in accordance with the Commission Regulation (EC) No 504/2008.

(2) When applying for a passport, a keeper of animals shall submit the breeding association an application in accordance with article 5 (5) of the Commission Regulation (EC) No 504/2008.

(3) An equine animal shall be identified by a transponder which is applied by a veterinarian.

9. Procedure for the registration of bovine animals, sheep, goats and pigs brought from a Member State or imported outside of the European Union

(1) When bovine animals, sheep, goats and pigs are brought into Estonia from a Member State of the European Union, a keeper of animals shall submit to the processor an application for the registration of animal data in accordance with the Government of the Republic Regulation No 184 of 6 June 2000 Establishment of Farm Animals Registry.

(2) Any pig, sheep and goat brought into Estonia from a Member State of the European Union shall retain its registry number of the country of origin.

(3) A keeper of animals shall identify any bovine animal, sheep, goat and pig not originating from a Member State of the European Union that has passed a prophylactic quarantine within 14 days following the day of importing and shall submit an application for the registration of animal data in accordance with the Government of the Republic Regulation No 184 of 6 June 2000 Establishment of Farm Animals Registry, showing also the previous registry number of the animal.

(4) If there are no data on a keeper of animals in the registry or in the registry of agricultural supports and land parcels, the processor shall be submitted the contact data and personal identification code or registry code of the keeper of animals together with the application as referred to in subsections 1 and 3.

(5) A farm animal referred to in subsection 3 is not required to be re-identified if the animal is intended to be taken to the slaughterhouse and slaughtered there within 70 days of importing.

(6) A cattle passport accompanying a bovine animal brought into Estonia from a Member State of the European Union shall be submitted to the processor together with the application referred to in subsection 1. The processor shall return the cattle passport to the competent authority of the country of origin.

10. Removing, losing or becoming illegible of a means of identification

(1) No ear tag may be removed or replaced without the consent of the processor.

(2) In case an ear tag has been lost or become illegible, a keeper of animals shall submit to the processor an application for a new ear tag within two days of the ear tag being lost or becoming illegible.

(3) In case an ear tag has been lost or become illegible, the Animal Recording Centre shall issue a keeper of animals a new ear tag with the same registry number within 20 days from the day of receipt of the relevant application as referred to in subsection 2.

(4) If an ear tag has been lost or become illegible, a keeper of animals shall apply the farm animal a new ear tag within seven day of the moment it was issued by the Animal Recording Centre.

(5) If a transponder has become illegible, a keeper of animals shall give notice to the veterinarian within two days who shall apply the animal a transponder with the same number within 20 days.

11. Procedure for issuing a registration certificate for farm animals

(1) Upon an application of a keeper of animals, a registration certificate certifying that the farm animal data was entered into the registry shall be issued.

(2) The following data shall be included in the registration certificate:

- 1) name of the keeper of animals, place of residence or registered office and address;
- 2) personal identification or registry code of the keeper of animals;
- 3) the number of farm animals entered into the registry and their registry numbers and the registration numbers of the holdings where the animals are held.

(3) The processor shall sign the registration certificate and authenticate it with a stamp.

(4) A registration certificate shall be issued on the corresponding document format of the processor within seven days of submitting the application referred to in subsection 1.

12. Procedure for maintaining records of farm animals

(1) A keeper of animals shall maintain records of any farm animal belonging to the keeper or the herd of the keeper electronically or on paper.

(2) The records referred to in subsection 1 about a bovine animal belonging to the herd shall contain as minimum the data referred to in article 8 of the Commission Regulation (EC) No 911/2004 and about sheep and goats as minimum the data referred to in article 5 of the Council Regulation (EC) No 21/2004.

(3) The records referred to in subsection 1 about pigs shall contain the following data:

- 1) the date of movement of a pig into and out of a herd,
- 2) the number of pigs in a herd and the registration numbers of the holdings on which they were born and from where they originate or where to they were moved;
- 3) upon selling the pigs, the name, address and personal identification or registry code of the buyer.

(4) The records referred to in subsection 1 about equidae shall contain at least the name, breed, date of birth, movement into and out of the herd of an equine animal and the place of departure and destination together with the name and personal identification or registry code of the keeper of animals there.

(5) A keeper of animals shall enter the data referred to in subsections 2-4 into the records referred to in subsection 1 within three days of the day of birth, identification, movement into a herd, movement out of a herd, death, becoming lost or slaughter of an animal.

(6) A keeper of animals shall keep the records referred to in subsection 1 for three years following the day the farm animal was moved out of a herd, it died, became lost or was slaughtered.

13. Implementing provisions

(1) The sheep and goats born before 10 July 2005 are not required to be re-identified or re-registered.

(2) For the bovine animals born before 1 October 2000, it is not required to enter the date of birth of the animal and the registry number of its mother into the cattle passport.

14. Entry into force of the Regulation

The regulation will become into force on 1 January 2010.

¹ Council Directive 2008/71/EC on the identification and registration of pigs (EC L 213, 08.08.2008, p. 31-36).

Minister Helir-Valdor SEEDER

Chancellor Ants NOOT

Väljaandja : Põllumajandusminister
Akti või dokumendi liik : määrus
Teksti liik : terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp. : 26.07.2009
Redaktsiooni kehtivuse lõpp : Hetkel kehtiv

Teatamiskohustuslike ja registreerimiskohustuslike loomataudide loetelu kinnitamine

Vastu võetud põllumajandusministri 25.11.1999. a määrusega nr 34 (RTL 1999, 163, 2360), jõustunud 1.01.2000

Muudetud järgmistel määrustel (kuupäev, number, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

10.07.2000 nr 48 (RTL 2000, 86, 1280) 11.08.2000

1. 07.2003 nr 67 (RTL 2003, 82, 1216) 19.07.2003

22.10.2003 nr 102 (RTL 2003, 113, 1793) 1.11.2003

25.06.2007 nr 110 (RTL 2007, 54, 992) 15.07.2007

3.07.2008 nr 68 (RTL 2008, 59, 825) 1.08.2008

15.07.2009 nr 79 (RTL 2009, 61, 887) 26.07.2009

Loomatauditõrje seaduse paragrahvi 38 lõike 4 alusel ning kooskõlas Euroopa Liidu direktiividega 64/432/EMÜ, 82/894/EMÜ, 89/455/EMÜ, 90/539/EMÜ, 91/68/EMÜ, 92/119/EMÜ, 92/65/EMÜ, 98/12/EMÜ:

1. Kinnitan «Teatamiskohustuslike ja registreerimiskohustuslike loomataudide loetelu» (lisatud).
2. Käesolev määrus jõustub 1. jaanuaril 2000. a.

Kinnitatud
põllumajandusministri 25. novembri 1999. a
määrusega nr 34

TEATAMISKOHUSTUSLIKE JA REGISTREERIMISKOHUSTUSLIKE LOOMATAUDIDE LOETELU

1. TEATAMISKOHUSTUSLIKUD LOOMATAUDID, SEALHULGAS ZOONOOSSED HAIGUSETEKITAJAD

1. Eriti ohulikud loomataudid
 - 1) hobuste aafrika katk;
 - 2) hobuste viiruslik entsefalomüeliit;
- 2) kõrge patogeensusega lindude gripp;

[RTL 2007, 54, 992 -- jõust. 15.07.2007]

- 3) lammaste ja kitsede rõuged;
- 4) lammaste katarraalne palavik;

5) [Kehtetu]

6) [Kehtetu]

7) Newcastle'i haigus e lindude aasia katk;

8) nodulaarne dermatiit;

9) Rib Valley palavik;

10) [Kehtetu]

11) sigade aafrika katk;

12) sigade klassikaline katk;

13) sigade vesikulaarhaigus;

14) [Kehtetu]

15) suu- ja sõrataud;

16) Toschen'i haigus e sigade enzootiline entsefalomeliit;

17) veiste katk;

18) veiste kontagiivne pleuropneumoonia;

19) [Kehtetu]

20) vesikulaarne stomatiit;

21) väikemäletsejaliste katk.

[RTL 2000, 86, 1280 – jõust. 11.08.2000]

2. Ohtlikud loomataudid

1. jagu

Zoonoosid ja mitut loomaliiki tabandavad loomataudid

1) Aujeszky haigus;

2) E. coli O157 jt verotoksilised tüved;

3) hirvede epizootiline hemorraagia;

4) feishntaniioos;

5) leptospiroos;

5²) madala patogeensusega lindude gripp;

[RTL 2007, 54, 992 – jõust. 15.07.2007]

5³) marutaud;

[RTL 2007, 54, 992 – jõust. 15.07.2007]

6) ornitoos;

7) salmonelloos (*Salmonella spp.*);

[RTL 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]

7¹) siberi katk;

8) trihhineltoos;

9) [Kehtetu]

10) tulareemia.

[RTL 2000, 86, 1280 – jõust. 11.08.2000]

2. jagu

Veisetaudid

1) hemorraagiline septitseemia (*Pasteurellamultocida*)

1¹) trihhomonoos;

2) veiste brutselloos (*Brucella abortus*);

3) veiste enzootiline leukoos;

4) veiste genitaalne kampülobakterioos;

- 4¹) veiste spongiformne entsefalopaatia;
- 5) veiste tuberkuloos.

[RTI. 2000, 86, 1280 – jõust. 11.08.2000]

3. jagu

Seataudid

- 1) sigade brutselloos (*Brucella suis*);
- 2) sigade respiratoor-reproduktiivne sündroom (PRRS);
- 3) sigade enzootiline pleuropneumoonia;
- 4) sigade nakkav atroofiline riniit;
- 5) sigade viirus- (transmissiivne) gastroenteriit.

4. jagu

Hobuste taudid

- 1) hobuste gripp;
- 2) hobuste nakkav kehvveresus;
- 3) hobuste rinopneumoonia;
- 4) hobuste rõuged;
- 5) hobuste viirusarteriit;
- 6) kargtaud;
- 7) malleus;
- 8) määrade nakkav metriit;
- 9) [Kehtetu – RTI. 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]
- 10) nõlg.

[RTI. 2000, 86, 1280 – jõust. 11.08.2000]

5. jagu

Lammaste ja kitsede taudid

- 1) jäärade nakkuslik epididümiit (*Brucella ovis*);
- 2) [Kehtetu]
- 1¹) kaseosne lümfadeniit;
- 3) kitsede nakkav pleuropneumoonia;
- 4) lammaste brutselloos;
- 5) lammaste ja kitsede nakkav agalaktia;
- 6) lammaste kopsu adenomatoos;
- 7) [Kehtetu – RTI. 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]
- 7¹) skreipi;
- 8) utede enzootiline abort (ovine chlamydiosis).

[RTI. 2000, 86, 1280 – jõust. 11.08.2000]

6. jagu

Linnutaudid

- 1) lindude nakkav laringotrahhiit;
- 2) lindude rõuged;
- 3) [Kehtetu – RTI. 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]
- 4) partide viirusenteriit;
- 5) partide viiruslik hepatiit;
- 6) [Kehtetu – RTI. 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]

7. jagu

Mesilaste taudid

1) ameerika haudemädarik;

2) väike tarumardikas (*Aethina tumida*);

[RTL 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]

3) lest liigist *Tropilaelaps*.

[RTL 2009, 61, 887 – jõust. 26.07.2009]

8. jagu

1) viiruslik hemorraagiline septitseemia;

2) kalade vereloomeorganite infektsioosne nekroos;

3) lõhilaste infektsioosne aneemia;

4) karpkalade herpesviirus;

5) episootiline vereloome nekroos;

6) episootiline haavandiline sündroom (mikrootiline granulomatoos).

[RTL 2008, 59, 825 – jõust. 1.08.2008]

8¹. jagu

Koorikloomataudid:

1) viiruslik valgetaigus;

2) *Taura* sündroom;

3) *Yellowhead*'i taud.

[RTL 2008, 59, 825 – jõust. 1.08.2008]

8². jagu

Molluskitaudid:

1) *Marteilia refringens*'i nakkus;

2) *Bonamia ostreae* nakkus;

3) *Bonamia exitiosa* nakkus;

4) *Perkinsus marinus*'e nakkus;

5) *Microcytos mackini* nakkus.

[RTL 2008, 59, 825 – jõust. 1.08.2008]

9. jagu

Kõik muud eksootilised ja ebanäärse diagnoosiga loomataudid, mis kulgevad loomade massilise haigestumisega.

3. Zoonoossed haigusetekiitajad toiduainetes

- 1) Salmonella kõik liigid ja serotüübid;
- 2) Escherichiacoli O157 jt verotoksilised tüved
- 3) Trichinellaspp.;
- 4) Echinococcus;
- 5) tsüstitsergid.

II. REGISTREERIMISKOHUSTUSLIKUD LOOMATAUDED, SEALHULGAS ZOONOOSSED HAIGUSETEKITAJAD

1. Loomataudid

- 1) aktinomitikoos;
- 2) babesioos;
- 3) botulism;
- 4) ehhinokokkoos;
- 5) eimerioos;
- 6) emfüseematoosne karbunkul;
- 7) euroopa haudmemädanik;
- 7¹) kitsede artriit/entsefaliit;
- 8) koerte katk;
- 9) küülikute nüksomatoos;
- 10) küülikute viiruslik hemorraagia;
- 11) lindude leukoos;
- 12) lindude nakkav bronhiit;
- 13) lindude nakkav bursiit e Gumboro haigus;
- 14) lindude respiratoorne mükoplasmoos;
- 15) lindude tuberkuloos;
- 16) listerioos;
- 17) maedi-visna;
- 18) Mareki haigus;
- 19) mesilaste akarapidoos;
- 20) noseematoos;
- 21) paratuberkuloos;
- 22) pastõrelloosid;
- 23) Q-palavik;
- 24) sigade punataud;
- 25) tsüstitserkooos;
- 26) varroatoos;
- 27) veiste mukooshaigus e viirusdiarröa;
- 28) veiste nakkav rinotraheiid;
- 29) veiste pahaloomuline peataud.

2. Zoonoossed haigusetekiitajad toiduainetes

- 1) Yersinia enterocolitica;
- 2) Campylobacter jejuni;
- 3) Listeria monocytogenes.
- 4) Streptococcus agalactiae (toorpiimana lõpptarbijale turustatavas piimas);
- 5) Staphylococcus aureus (toorpiimana lõpptarbijale turustatavas piimas);
- 6) Clostridium botulinum;
- 7) Toxoplasma.

3. Teatamiskohustuslikud loomataudid ja zoonoossed haigusetekiitajad, mis on loetletud käesoleva loetelu esimeses osas

¹nõukogu direktiiv 82/894/EMÜ ühendusesisese loomahaiguste teatamise kohta (EÜT L 378, 31.12.1982, lk 58–62); nõukogu direktiiv 92/66/EMÜ, millega kehtestatakse ühenduse meetmed Newcastle'i haiguse tõrjeks (EÜT L 260, 5.9.1992, lk 1–20) muudetud direktiiviga 2006/104/EÜ, (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367); nõukogu direktiiv 92/119/EMÜ, millega seatakse sisse üldised ühenduse meetmed teatavate loomahaiguste tõrjeks ja konkreetsed meetmed seoses sigade vesikulaarhaigusega (EÜT L 62, 15.03.1993, lk 69–85), muudetud direktiividega 2002/60/EÜ (EÜT L 192, 20.07.2002, lk 27–46), 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367), 2007/10/EÜ (ELT L 63, 1.3.2007, lk 24–25); nõukogu direktiiv 2001/89/EÜ, ühenduse meetmete kohta sigade klassikalise katku tõrjeks (ELT L 316, 01.12.2001, lk 5–35), muudetud direktiiviga 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367); nõukogu direktiiv 2002/60/EÜ, millega kehtestatakse erisätted sigade aafrika katku tõrjeks ja muudetakse direktiivi 92/119/EMÜ seoses Tescheni haiguse ja sigade aafrika katkuga (EÜT L 192, 20.07.2002, lk 27–46), muudetud direktiiviga 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367); nõukogu direktiiv 2003/85/EÜ ühenduse meetmete kohta suu- ja sõrataudi tõrjeks, millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 85/511/EMÜ ja otsused 89/531/EMÜ ja 91/665/EMÜ ning muudetakse direktiivi 92/46/EMÜ (EÜT L 306, 22.11.2003, lk 1–87), muudetud direktiiviga 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367); nõukogu direktiiv 2005/94/EÜ linnugripi tõrjet käsitlevate ühenduse meetmete ning direktiivi 92/40/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 10, 14.01.2006, lk 16–65); nõukogu direktiiv 2006/88/EÜ, vesiviljelusloomade ja vesiviljelustoodete loomatervishoiundute ning teatavate veeloomadel esinevate taudide ennetamise ja tõrje kohta (ELT L 328, 24.11.2006, lk 14–56) muudetud direktiiviga 2008/53/EÜ, (ELT L 117, 1.5.2008, lk 27–29).

TRANSMISSIIVSETE SPONGIFORMSETE ENTSEFALOPAATIATE SITUATSIOONPLAAN.

1. Sissejuhatus

Transmissiivsed spongiformsed entsefalopaatiad (edaspidi TSE) on kõik loomadel esinevad infektsioosse proteiini ehk priooni tekitatud spongiformsete ajukahjustustega kulgevad ning surmaga lõppevad haigused.

Veistel esinevat TSE-d nimetatakse veiste spongiformseks entsefalopaatiaks (*bovine spongiform encephalopathy*) (edaspidi BSE). BSE esineb täiskasvanud üle 24 kuu vanustel veistel.

Lammastel ja kitsedel esinevat TSE-d nimetatakse skreipiks ning seda tuntakse TSE-dest kõige kauem. Skreipi esineb üldjuhul 2–5-aastastel loomadel.

Kliiniliselt iseloomustavad TSE-d järgmised progresseeruvast ajukahjustusest tingitud käitumismuutused ja närvinähud: kartlikkus, ülitundlikkus helisignaalide ja muude välisärritajate suhtes, liikumise koordineerimatus, lihaste tõmblused, sage komistamine ja kukumine. TSE on progresseeruva iseloomuga haigus, mille peiteperiood võib kesta aastaid ja mis lõpeb pärast kliiniliste tunnuste ilmnemisest mõne kuu möödumist haige looma surmaga.

Veiste spongiformse entsefalopaatia (BSE) esinemine tehti veistel esimest korda kindlaks 1986. aastal Inglismaal. Järgnevatel aastatel tuvastati selle esinemine ka teistel loomaliikidel. 1996. aastal kirjeldati inimestel esineva närvisüsteemi häiretega kulgeva Creutzfeldt-Jacobi tõve (CJD) uut teisendit. Järjest rohkem leitakse tõendeid BSE tekitaja ja Creutzfeldt-Jacobi tõve uue teisendi sarnasuse kohta ning seetõttu peetakse ülimalt tõenäoliseks, et loomade TSE võib üle kanduda ka inimesele.

Dokument on välja töötatud kooskõlas loomatauditõrje seadusega (RT I 1999, 57, 598; 97, 861; 2000, 82, 526; 2001, 3, 4; 88, 531; 93, 566; 2002, 61, 375; 63, 387; 96, 566; 2004, 19, 135; 34, 236) ning sellest tulenevate määrustega, Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 22.05.2001.a. määrusega (EÜ) nr.999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.5.2001, lk.1), Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 03.10.2001.a. määrusega nr.1774/2002, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste sanitaarsekirjad (EÜT L 273, 10.10.2002, lk.1) ning nende muudatustega.

2. Ajalooline taust ja epidemioloogiline olukord Eestis.

Aastatel 1999-2000 viidi Eestis läbi BSE passiivset seiret, uurides vastavalt riiklikule loomatauditõrje programmile üle 3 aastaseid lõpnud või tapetud närvinähtudega veiseid BSE suhtes kasutades klassikalist histoloogilist meetodit.

2001. aasta algusest muutus passiivne seire aktiivseks ning riikliku loomatauditõrje programmi raames hakati uurima üle 24 kuu vanuseid surnud ja hädatapetud veiseid, närvinähtudega surnud või hädatapetud veiseid, kõiki BSE-riikidest imporditud ja karjast välja läinud veiseid BSE suhtes ning üle 12 kuu vanuseid haigeid, hädatapetud ja hukkunud lambaid ja kitsi skreipi suhtes. Alates 2004. aasta 15.märtsist uuritakse kiirtestiga BSE suhtes lisaks neile ka kõik üle 30 kuu vanused inimtoiduks tapetavad veised ja üle 18 kuu vanused inimtoiduks tapetavad lambad ja kitsed. Seni (jaanuar 2005) pole Eestis diagnoositud ühtegi TSE juhtu.

Eestis oli sätestatud põllumajandusministri 24.12.1999.a. määruse nr. 44 (RTL 2000, 10, 98) "Sisseveetavate loomade ja loomsete saaduste veterinaarmõuded" paragrahvide 2 kuni 4 alusel, et sisseveetavad veised peavad pärinema riigist, mis on vaba veiste spongiformsest entsefalopaatiasist ja skreipi haigusest viimased viis aastat ning paragrahvi 6 alusel, et sisseveetavad lambad ja kitsed pärinema riigist, mis on vaba skreipi haigusest viimased kolm aastat.

Kuna mõningastes riikides, kus Eesti veiseid importis, diagnoositi BSE juhtumeid importimise järgselt, moodustati VTA-s 2000.-ndal aastal andmebaas loomadest, kes on viimase 10 aasta jooksul sisse toodud maadest, kus on hiljem diagnoositud BSE. Kõik veel elus olevad BSE riskimaadest toodud veised on VTA peadirektori käskkirja alusel märgistatud punaste kõrvamärkidega ning kuuluvad karjast välja viimisel uurimisele BSE suhtes. Regrist on näha looma identifitseerimisandmed, millal ja kust loom on Eestisse sisse toodud; kas loom on veel karjas, kui on, siis millises talus/ettevõttes loom antud hetkel asub, kui loom on tapetud või hukkunud, siis mis põhjusel ning BSE-le uurimise tulemus.

3. Riikliku programmi eesmärk

Riikliku tauditõrje programmi üheks eesmärgiks on sõeluurimise abil avastada loomadel esinev TSE (eelkõige BSE ja skreipi) ning juhul, kui haiguse esinemine populatsioonis on tõestatud, rakendada asjakohaseid kontrolli- ja tõrjemeetmeid.

4. Uuringuid teostavad laboratooriumid.

Vastavalt põllumajandusministri 18.12.2002.a. määrusele nr. 89 tehakse Eestis uuringuid Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis või veterinaarlaboratooriumi tegevusloaga laboratooriumis, kellel on tunnustatud analüüsimeetodika TSE diagnoosimiseks.

Eestis viib TSE immunoloogilisi (kiirteste) läbi Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Kesklaboratoorium, mis asub Tartus. Immunoloogiline diagnoosimine põhineb ebanormaalse proteaas-resistentse priooniproteiini (PrP^{Sc}) tuvastamisel ajukoest ELISA-ga. Kiirtestina kasutatakse Eestis denatureerimis- ja kontsentreerimisetaipile järgnevat kaudset immunoanalüüsi PrP^{Sc} määramiseks (Bio-Rad TeSeE test, endine Bio-Rad Platelia test).

Vajadusel saadetakse proovid histopatoloogilise ja histokeemilise analüüsi teostamiseks Inglismaale Weybridge referentlaboratooriumisse.

5. Farmide register, loomade register ja loomade identifitseerimine.

Loomatauditõrje seaduse paragrahvis 11 on sätestatud, et

a) põllumajandusloomade register on vastavalt andmekogude seadusele (RT I 1997, 28, 423; 1998, 36/37, 552; 1999, 10, 155; 2000, 50, 317; 57, 373; 92, 597; 2001, 7, 17; 17, 77; 2002, 61, 375; 63,378; 2003, 18, 107; 26, 158; 2004, 30, 204) põllumajandusministri ettepanekul asutatud riiklik register;

b) põllumajandusloomade registri vastutavaks töötlejaks on Põllumajandusministeerium ja volitatud töötlejaks Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet (*edaspidi PRIA*).

c) põllumajandusloomade registrisse kantakse loomapidaja esitatud andmed registreerimisele kuuluvate põllumajandusloomade, loomakasvatushoonete ja -rahatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade kohta. Registrisse kantava loomakasvatushoone, -rahatise ning loomade pidamiseks piiritletud ala geograafilise asukoha koordinaadid esitab registrile volitatud töötleja ametnik.

Loomakasvatuseettevõtte /-rajalise omanik on kohustatud registreerima loomakasvatuseettevõtte ning registreerimisandmete muutumisel teavitama vastavat ametit sellest vastavalt põllumajandusministri 18.12.2002.a. määrusele nr. 88 "Registreerimisele ja teatud juhtudel tunnustamisele kuuluvate loomakasvatushoonete ja -rajaliste ning loomade pidamiseks piiritletud alade loetelu ning nende registreerimise ja tunnustamise kord" (RTL 2002, 146, 2134; 2004, 26, 422; 61, 1025).

Põllumajandusloomade omanik on kohustatud märgistama ja registreerima loomad põllumajandusloomade registris ning loomade karjast välja ja karja liikumisest vastavat ametit vastavalt põllumajandusministri 05.08.2003. a määrusele nr. 77 "Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning registreerimise viisid ja kord; registreerimistunnistuse ja veisepassi väljastamise ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord" (RTL 2003, 93, 1390; 110, 1740; 2004, 52, 892; 95, 1492; 2005, 2, 4; 18, 192) Valdkonda reguleerivad ka allpool toodud õigusaktid.

Veiste identifitseerimine ja registreerimine toimub vastavalt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu määrusele 1760/2000/EÜ, millega kehtestatakse veiste identifitseerimise ja registreerimise ning veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise reeglid (ELT L 204, 11.08.2000, lk 1–10);

Lammaste ja kitsede identifitseerimine ja registreerimine toimub vastavalt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu 17. detsember 2003 määrusele (EÜ) nr. 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiivi 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 005, 09.01.2004, lk 8)

6. Loomapidaja kohustus teha koostööd taudi tõrjumisel.

Loomapidaja on TSE tõrje ja ennetamise seisukohast lähtuvalt kohustatud:

- 1) registreerima loomakasvatuseettevõtte;
 - 2) märgistama loomad;
 - 3) pidama arvestust loomakasvatuseettevõttesse sissetoodavate elusloomade ja söötade kohta, hõlmates kogu teavet nende kohaletoometamise, arvu või koguse, vanuse, päritolu ja tarnijate kohta;
 - 4) pidama arvestust kasvandusest väljaviidavate elusloomade kohta, hõlmates kogu teavet nende väljastamise, arvu, vanuse ja sihtkoha kohta;
 - 5) pidama arvestust täheldatud suremuse kohta;
- Nimetatud arvestusi, mis peavad olema avatud ametialase teenistuse poolseks kontrollimiseks iga kord, kui viimane seda taotleb, tuleb regulaarselt ajakohastada ja säilitada neli aastat;
- 6) teavitama kohe veterinaararsti üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või hukkumisest;
 - 7) võimaldama taudikahtlaste ja haigete loomade diagnostilist uurimist või ravi, vajadusel võimaldama keelata nimetatud tegevused;
 - 8) osutama kaasabi volitatud veterinaararstile vajalike kliiniliste ja patoloogiliste uurimiste läbiviimisel, samuti andmete kogumisel episotoloogilise uurimise tarbeks;
 - 9) hoidma loomakasvatuseettevõtte sissepääsud personali äraolekul lukus;
 - 10) täitma vastuvaidlematult volitatud veterinaararsti korraldusi nakkuse leviku vältimiseks vajalike ettevaatusabinõude rakendamisel.

7. Teatamiskohustus.

Vastavalt põllumajandusministri 25.11.1999.a. määrusele nr. 34 "Teatamiskohustuslike ja registreerimiskohustuslike loomataudide loetelu kinnitamine" (RTI, 1999, 163, 2360; 2000, 86, 1280; 2003, 82, 1216; 113, 1793) kuuluvad BSE ja skreipi ohtlike loomataudide hulka, mis on teatamiskohustuslikud. Samuti tuleb teatada teiste TSE-de esinemisest vastavalt loomatauditõrjeseaduse §38 lõige 3-le.

Vastavalt loomatauditõrje seaduse § 9 punktile 1 on loomapidaja kohustatud koheselt teavitama veterinaararsti üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või hukkumisest.

Veterinaararst on kohustatud TSE kahtlusest või diagnoosimisest teavitama koheselt järelevalveametnikku või volitatud veterinaararsti ja loomapidajat vastavalt loomatauditõrje seaduse § 39 lõikele 1.

TSE esinemise kahtlusel või diagnoosimisel peavad järelevalveametnikud, volitatud veterinaararstid ja veterinaararstid, samuti veterinaarlaboratooriumid ja teised isikud viivitamatult teavitama Veterinaar- ja Toiduameti kohalikku asutust vastavalt loomatauditõrje seaduse § 38 lõikele 1.

Laboratooriumid, mis on loetletud veterinaarkorralduse seaduse (RT I 1999, 58, 608; 97, 861; 2001, 3, 4; 93, 566; 93, 565; 2002, 18, 97; 61, 375; 63, 387; 96, 566; 2004, 38, 257) §5 lõikes 5 on kohustatud viivitamatult teavitama TSE kahtlusest või diagnoosimisest Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit, tema äraolekul tema asetäitjat ning selle Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhti, kelle järelevalvealalt uurimismaterjal pärineb vastavalt loomatauditõrje seaduse § 41 lõikele 1.

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht on kohustatud viivitamatult informeerima TSE kahtlusest või diagnoosimisest Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit, tema äraolekul tema asetäitjat ning naaberpiirkondade Veterinaar- ja Toiduameti kohalike asutuste juhte vastavalt loomatauditõrje seaduse § 40 lõikele 1. Samuti on Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht kohustatud viivitamatult teavitama Tervisekaitseinspektsiooni kohalikku asutust.

Veterinaar- ja Toiduamet teatab rahvusvahelistele veterinaarorganisatsioonidele, Euroopa Komisjonile ning Euroopa Liidu liikmesriikide ja Eesti naaberriikide pädevatele asutustele rahvusvaheliselt teatamiskohustuslikeks tunnustatud loomataudide puhkemisest, loomatauditõrje alaste kitsenduste kehtestamisest ja nende lõpetamisest. Teatamine toimub Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivi 82/894/EMÜ loomahaiguste ühendusesisese teavitamise kohta (EÜT L 378, 31.12.1982, lk 58–62) ja selle alusel kehtestatud Euroopa Komisjoni vastavate otsuste sätete ning Rahvusvahelise Epizootiate Büroo nõuete kohaselt.

8. Haiguse ennetamine

TSE leviku ennetamine seisneb määratletud riskiteguriga loomsete saaduste käitlemise ja söödas loomse proteiini kasutamise reguleerimises, samuti seirekavas ettenähtud loomade regulaarses uurimises TSE haigustekitajate avastamiseks ja vajalike tõrjemeetmete rakendamiseks.

8.1. Määratletud riskiteguriga loomsed saadused.

Määratletud riskiteguriga loomsete saaduste käitlemise veterinaarnõuded on kehtestatud, et kaitsta inimese ja looma tervist TSE-id põhjustavate haigustekitajate leviku eest ja välistada määratletud riskiteguriga loomsete saaduste sattumine inimese ja looma toiduahelasse. Määratletud riskiteguriga materjalina käsitatakse Euroopa

Ühenduste Komisjoni 27.06.2003.a. määruses (EÜ) nr. 1139/2003 (EÜT L 160, 28.6.2003) ja 23.08.2004.a. määruses (EÜ) nr. 1492/2004 järgmisi kudesid:

1) üle 12 kuu vanuste veiste kolju, välja arvatud alalõug, kaasa arvatud aju ja silmad; selgroog, välja arvatud sabalülid, ogalülid, kaela- ja rindmiku- ning nimnelülid ja ristluu ristijätke ja ristluutiib, mediaane ristluuhari, kuid kaasa arvatud spinaalganglion ja seljaaju; ja igas vanuses veiste mandlid, sooled kaksteistsõrmiksoolest kuni pärasooleni ja soolekinniti;

2) üle 12 kuu vanuste või igemesse lõikunud jäävhammastega lammaste ja kitsede kolju, sealhulgas aju ja silmad, mandlid ja seljaaju ning igas vanuses lammaste ja kitsede põrn ja niudesool.

Samuti käsitatakse määratletud riskiteguriga loomse saadusena nii tapetud kui ka veo ajal või tapamajas surnud looma, kes sisaldab määratletud riskiastmega kudesid.

Määratletud riskiteguriga materjal ja määratud riskiteguriga materjali sisaldavad terved korjused kuuluvad Komisjoni määruse 1774/2002 artikli 4 lõike 1 punkti b) alusel 1. kategooria loomsete kõrvalsaaduste hulka.

Määratletud riskiastmega loomseid saadusi ja neid sisaldavat liha on keelatud kasutada toiduks ja söödaks alates 2002. aasta algusest.

8.2. Loomsete kõrvalsaaduste käitlemine

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele (EÜ) nr 1774/2002 loetakse loomseteks kõrvalsaadusteks loomade terved kehad, nende osad või loomse päritoluga saadused, mis ei ole ette nähtud inimtoiduks. Loomsed kõrvalsaadused võivad pärineda loomakasvatuseettevõtetest, tapamajadest, lihalõikusettevõtetest, värskelt liha müügipunktidest või kauplustest.

Loomsete kõrvalsaaduste transportimisel väljastatakse lähtekohas veterinaararsti poolt veterinaartõendi vorm 5 T "Loomse kõrvalsaaduse veterinaartõend", mis liigub koos saadetisega sihtkohta. Tõend täidetakse neljas eksemplaris, tõendi originaal ja üks koopia (koopial, mis hukkunud või väljaspool tapamaja tapetud looma käitlemise korral loomsete jäätmete käitleja poolt edastatakse PRIA-ssse) kaasneb partiiga saatmise sihtkohta. Üks koopia jääb ettevõttele, kust partii väljastatakse ja üks koopia tõendi väljastajale.

Lisaks veterinaartõendi vormile 5 T väljastatakse loomsete kõrvalsaaduste partiile ka saateleht. Mistahes isik, kes lähetab, transpordib või võtab vastu loomseid kõrvalsaadusi, peab pidama partiide registrit.

Vastavalt Euroopa Komisjoni nõusolekule oli Eestis lubatud loomseid kõrvalsaadusi matta tunnustatud matmispaikadesse kuni 2004.a. 31.detsembrini. Sellest kuupäevast edasi on loomseid kõrvalsaadusi lubatud matta vaid Saaremaast ja Hiiumaast väiksematel saartel tunnustatud matmispaikadesse. Alates 2005.a. 1.jaanuarist ei ole Eestis loomseid kõrvalsaadusi lubatud matta vaid need tuleb ümber töödelda kooskõlas (EÜ) määrusega nr 1774/2002.

8.3. Loomne proteiin.

Loomne proteiin on lihakondijahu, lihajahu, kondijahu, verejahu, kuivplasma ja muud veretooted, hüdroliüüsitud proteiinid, sõrajahu, sarvejahu, kodulindude tapajäätmete jahu, sulejahu, kuivatatud kõrned, kalajahu, dikaltsiumfosfaat, želatiin ja muud sarnased tooted, samuti nende segud ning neid sisaldavad söödad.

Alates 2002. aasta juulikuust on loomade söödas keelatud kasutada 1. ja 2. kategooria loomseid kõrvalsaadusi ning neist valmistatud loomset proteiini. Loomset proteiini, v.a piim ja piimatooted ning munad ja munatooted, on keelatud kasutada mäletsejaliste söödas ning toidu tootmiseks peetavate või aretatavate

põllumajandusloomade söödas. Toidu tootmiseks peetavatele või aretatavatele põllumajandusloomadele, v.a mäletsejalised, ettenähtud söödas on lubatud kasutada kalajahu, dikaltsiumfosfaati ja hüdrofüüsitud proteiine.

Alates 01.05.2004 on põllumajandusloomade söötmine loomse proteiiniga lubatud üksnes kooskõlas Komisjoni 10.07.2003.a. määrusega (EC) nr 1234/2003 (EUT L 173, 11.7.2003).

Söödas leiduva loomse proteiini järelevalve osas teevad koostööd Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) ning Taimetoodangu Inspektsioon (TTI). VTA võtab söödaproove loomakasvatuse ettevõtetest, kus järelevalve käigus tekib kahtlus, et seal söödetakse loomadele määruse (EC) nr 1234/2003 järgi keelatud koostisosadega sööta.

N: 2004.a. Riikliku Loomatauditõrje Programmi raames võtab VTA farmidest loomsele proteiinile 100 proovi ning koostöös TTI-ga sööda omatarbeks segajatel 200 proovi. TTI teostab nii dokumentaalset, kui ka füüsilist järelevalvet loomse proteiini osas söödatehastes, hulgiladudes ning impordi transpordivahenditest N: merekonteineritest.

8.4. TSE seirekava kooskõlas 19.12.2003.a. määrusega (EÜ) nr. 2245/2003 (EUT L 333, 20.12.2003)

TSE aastase seirekava koostab ja seiret korraldab Veterinaar- ja Toiduamet.

TSE aastase seirekava raames tuleb veiseid, lambaid ja kitsi uurida vähemalt alljärgnevas tabelis toodud ulatuses ja mahtudes.

Täiemahulised uuringud algasid 15. märtsist 2004.

Uuritavad loomad	Uuringute ulatus ja maht
1. Inimtoiduks tapetud veised	<p>1.1. BSE suhtes tuleb uurida kõiki üle 24 kuu vanuseid hädatapetud või haigusnähtudega tapetud veiseid, välja arvatud veised, kes on tapetud loomatauditõrje programmi raames, kuid kellel ei esinenud loomataudile viitavaid kliinilisi tunnuseid. Hädatapetud veis on loom, kes on tapetud veterinaararsti otsuse alusel õnnetusjuhtumi või tõsiste füsioloogiliste ja funktsionaalsete probleemide tõttu. Haigusnähtudega tapetud veis on loom, kelle suhtes tapaeelse kontrolli käigus on tekkinud kahtlus, et ta võib olla nakatunud mõnda loomalt inimesele ülekanduvasse haigusse või kui nakatumise kahtluse aluseks on looma üldine seisund, ja loom, kellel on haigustunnused või sellised kõrvalkalded üldisest seisundist, mis tõenäoliselt muudavad looma liha toidukõlbmatuks.</p> <p>1.2. BSE suhtes tuleb uurida kõiki üle 30 kuu vanuseid tervena ja loomatauditõrje programmi raames ilma kliiniliste loomataudile viitavate tunnusteta tapetud veiseid.</p>
2. Surnud veised ja veised, keda ei tapetud toiduks	BSE suhtes tuleb uurida kõiki üle 24 kuu vanuseid surnud veiseid või veiseid, keda ei tapetud toiduks. Sellesse gruppi ei arvata ega uurita veiseid, kes tapeti mõne episootia, näiteks suu- ja sõrataudi tõrje käigus. (Eestil oli EÜ Komisjoni luba mätta surnud loomi kuni 31.12.2004 seoses sellega, et jäätmekäitlusettevõtte Väike-Maarjas saab jäätmeid töötlema hakata alates 01.01.2005. Pidev crisis on Eestis antud

	Saaremaast ja Hiiumaast väiksematele saartele. Nimelt saartel võib surnud loomade korjuseid matta tunnustatud matmispaikadesse, neid ei pea tooma jäämekäitlusettevõttesse mandrile, seda seoses kliimaga, mis võib takistada saarte ühendust mandriga.)
3. Toiduks tapetud lambad ja kitsed	TSE suhtes uuritakse loomi, kes on üle 18 kuu vanad või kellel on lõikunud rohkem kui kaks jäävhammast. Uuritavate loomade arv peab olema vähemalt 25% aastas toiduks tapetavate uitede arvust.
4. Lambad ja kitsed, keda ei tapetud toiduks	TSE suhtes uuritavate loomade arv peab olema vähemalt 100 lamba (Eestis on < 40000 uitte ja paaritatud utetalle) suurune valim, mis võimaldab 95% tõenäosusega määrata haiguse 3% esinemissagedust ja 50 kitse (Eestis on < 40000 poeginud ja paaritatud kitse) suurune valim, mis võimaldab 95% tõenäosusega määrata haiguse 6% esinemissagedust. (Kui on raskesti määratud valimimahuks piisava arvu surnud kitsede kogumisega, võib valimit täiendada üle 18 kuu vanuste inimtoiduks tapetud kitsedega suhtes kolm inimtoiduks tapetud kitse ühe surnud kitse kohta. Sellesse gruppi ei arvata ega uurita loomi, kes tapeti mõne episootia, näiteks suu- ja sõrataudi tõrje käigus.

8.4.1 TSE seire läbiviimise korral rakendatavad abinõud ja kitsendused

TSE seire (edaspidi *seire*) läbiviimise korral tuleb rakendada järgmisi abinõusid ja kitsendusi vastavalt määrusele 2245/2003 (EÜ):

1) kui toiduks tapetud looma uuritakse TSE suhtes, siis kantakse direktiivi 64/433/EMÜ 1 lisa XI peatükis sätestatud tervisemärk looma rümbale pärast kiirtesti negatiivse tulemuse saamist. Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht võib lubada kanda tervisemärgi looma rümbale ka enne kiirtesti negatiivse tulemuse saamist juhul, kui tapamajas on süsteem, mis tagab, et uuritava tervisemärki kandva looma rümpa ja ühiki muud kehaosa ei väljastata tapamajast enne kiirtesti negatiivse tulemuse saamist;

2) kõik TSE suhtes uuritavate loomade kehaosad, sealhulgas nahk, peavad jääma kuni kiirtesti negatiivse tulemuse saamiseni veterinaarjärelevalve alla, välja arvatud juhul, kui need kõrvaldatakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EÜ) määruse 1774/2002 artikli 4 lõike 2 punktidega a ja b.

3) kõik kiirtesti positiivse tulemuse saanud looma osad, sealhulgas nahk, kõrvaldatakse kooskõlas määruse (EÜ) nr. 1774/2002 artikli 4 lõike 2 punktidega a ja b, välja arvatud B peatüki III osas sätestatud registri jaoks säilitatav materjal;

4) kui tapmisliiniga tapamajas toiduks tapetud veise kiirtesti tulemus on positiivne, hävitatakse kooskõlas eelmise punktiga selle looma rümbale lisaks üks sellele tapmisliinil vahetult eelnenud ja kaks vahetult järgnenud rümpa, lammaste ja kitsede puhul seda ei rakendata. Kui tapamajas on süsteem rümpadevahelise saastumise vältimiseks võib Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht lubada nimetatud nõuet ka veiste puhul mitte täita.

8.4.2 Genotüübi määramine lammaste seire korral

Vastavalt andmetele, mis on saadud Inglismaa ja Prantsusmaa lammaste uurimisel, on prioonvalgu genotüübil suur mõju seoses looma eelsoodumusega haigestuda

skreipisse. Horisontaalsel ja vertikaalsel nakatumisel on väiksem tähtsus. Uuringute põhjal on tehtud järgmised järeldused:

VRQ alleel on kõige tihedamini seotud skreipisse haigestumise eelsoodumusega. Loomadel, genotüübiga VRQ/VRQ, on kõige suurem risk haigestuda;

ARR ja AHQ alleelid on seotud skreipile vastupanuvõimega. Kuigi AHQ alleeli originaalkuju on seotud eelsoodumusega skreipile, on risk väiksem kui alleeli VRQ puhul. Neil loomadel, kellel üks alleel on ARR või AHQ, on väiksem risk haigestuda. Vastavalt (EÜ) määrusele 2245/2003 määratakse kindlaks prioonivalgu genotüüp igal lammaste positiivse TSE juhul. Resistentsetes genotüüpides (lamba genotüübid, mille mõlema alleeli 136. koodon kodeeribalaniini, mõlema alleeli 154. koodon kodeerib arginiini ja mõlema alleeli 171. koodon kodeerib arginiini) leitud TSE juhtudest teatatakse viivitamata komisjonile. Võimaluse korral esitatakse sellised juhud tüve määramiseks. Kui selliste juhtude tüve määramine ei ole võimalik, kohaldatakse päritolukarja või teiste karjade suhtes, kus loom on olnud, põhjalikku seiret, et leida tüve määramiseks teisi TSE juhte. Lisaks nimetatud loomadele määratakse kindlaks prioonivalgu genotüüp lammaste valimis, mis koosneb vähemalt 100 loomast. Valimeid võib teha inimtoiduks tapetud loomadest, põllumajandusettevõttes surnud loomadest või elusloomadest. Valim peab olema kogu lambapopulatsiooni esindav.

8.4.3 TSE seire käigus proovide võtmine ja nende laboratoorne uurimine

Seire käigus uuritavatel loomadelt võtab proovimaterjali järelevalveametnik või järelevalveametniku abiline, kellel on vastav pädevus, või volitatud veterinaararst. Proovile märgitakse selle looma identifitseerimise tunnused, kellelt proov on võetud.

Proovide võtmise ja laboratoorse uurimise korral järgitakse lisaks õigusaktide nõuetele ka diagnoosimise käsiraamatu Maailma Loomatervishoiu organisatsiooni (*World Organisation for Animal Health, OIE*) poolt väljatöötatud diagnostiliste testide ja vaktsiinide standardite käsiraamat (*Manual of standards for diagnostic tests and vaccines*) põhinõtteid, meetodeid, soovitusi ja juhendeid.

Proovide laboratooriumisse transportimisel võib proovivõtja (järelevalveametnik või järelevalveametniku abiline, kellel on vastav pädevus, või volitatud veterinaararst) kasutada loomapidaja, loomsete saaduste käitleja või mõne teise isiku abi, olles teda eelnevalt tutvustanud proovi käsitlemise nõuetega.

Kiirtestid tehakse Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Kesklaboratooriumis. Vajadusel saadetakse histoloogilised ja histokeemilised analüüsid Inglismaale Weybridge laboratooriumisse.

8.4.4 Seire käigus saadud andmete säilitamine

Proovi TSE-le uurinud laboratoorium peab registreerima ja säilitama seitse aastat kõiki uurimisega seotud andmeid, sealhulgas laboratooriumi uuringuprotokolle ja proovikaaskirju, positiivse tulemuse andnud materjalist tehtud parafiinblokke ja Western blot'i fotosid.

Veterinaar- ja Toiduamet peab registreerima ja säilitama seitse aastat loomaliigiti seire raames uuritud loomade andmeid, sealhulgas nende arvu, päritolu ja identifitseerimist võimaldavaid märkeid. Võimaluse korral tuleb registreerida ka looma vanus, sugu ja anamneesi andmed.

9. Proovide võtmine, laboratooriumi saatmine ja uurimine.

9.1. Proovivõtmine

Prooviks on vaja:

Immunoloogiliseks uurimiseks -- ühe analüüsi jaoks 320-390 mg ajukudet tooma ajutüvest. Arvestada tuleb, et materjali võib vaja minna ka kordusuuringute jaoks, seega kokku ca 5 grammi.

Histoloogiliseks uurimiseks on vaja suurem tükk aju kude samast piirkonnast.

Kõige suurem kahjustuste esinemise tõenäosus ja ka infektsioosse elemendi kontsentratsioon on ajutüves. Prooviks võetakse terve aju (haiguskahtlusel) või kuklamulgu kaudu piklikaju (seire korras) piirkonnast, mis asub neljanda ajuvatsakese juure juures väikeaju (Cerebellum) all selle keskkohas. Seal on obex-I ja hallide tuumade asukoht, mille priooniproteiini kontsentratsioon on kõrgeim.

9.1.1. Proovi võtmine seire käigus.

Materjal laboratoorseks uurimiseks võetakse eraldi igalt veiselt või lambalt tapmise(hukkumise) päeval ning toimetatakse laboratooriumisse samal päeval.

Patoloogiline materjal peab olema värske, seda ei tohi töödelda keemiliste vahenditega ega külmutada.

Loom dekapiteeritakse atlase ja kuklaluu vahelt. Pea asetatakse alusele ventraalpinnaga ülespoole. Suurest kuklamulgust leitakse piklikaju (ajusilla ja seljaaju vahel). Kõvakest lõkatakse sõrme abil ajukoe küljest lahti. Proovivõtulusikas viiakse kõvakesta ja piklikaju vahele 8-10 cm sügavusele nii, et lusika kumer pind jääks vastu koljupõhimikku ning õõnes pind vastu piklikaju mediaanvagu. Lusikat pööratakse 180 kraadi ühele poole ja seejärel 180 kraadi algasendist teisele poole vabastamaks piklikaju külgväätidest ning kõvakestast. Seejärel tõmmatakse piklikaju lusika abil välja. Proov pannakse puhtasse, hermeetiliselt suletavasse, purunemiskindlasse (plastik)topsi, millele märgitakse looma tunnused, kellelt proov on võetud (loomade ID number, vajadusel ka sünniaeg).

Saatekirjaga varustatud proov(id) saadetakse võimalikult kiiresti Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Kesklaboratooriumi Tartusse (Kreutzwaldi 30, Tartu 51006, telefon 7 386 100, faks 7 386 102, valvetelefon 50 66 687).

Ajutisel säilitamisel ja transportimisel tuleb proovi hoida temperatuuril +2- +4°C, kuid mitte külmutatult.

9.1.2. Proovi võtmine haiguskahtlusel

Haiguskahtlusel saadetakse proovimaterjalina laboratooriumisse kogu aju s.h. piklikaju. Looma dekapiteerimise järgselt avatakse koljuõõs saaga ja eemaldatakse aju ning asetatakse see lekkkindlasse konteinerisse. Seejärel tuleb konteinerile kleepida etikett, millel on näidatud prooviliik, võtmise kuupäev, -koht, looma identifitseerimisandmed. Pärast pakkimist peab maakonna veterinaarkeskuse juhi volitatud järelvalveametnik või laboratooriumi spetsialist transportima proovid Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Kesklaboratooriumi Tartusse. Laboratooriumi peab teavitama proovi(de) saatmisest ning teatama ka oodatava saabumisaega, et oleks võimalik teha ettevalmistusi proovide vastuvõtmiseks ja uurimiseks. Proove peab transportima temperatuuril +2- +4°C, kuid mitte külmutatult.

Diagnoosi täpsustamiseks saadab Veterinaar- ja Toidulaboratoorium vajadusel kogutud uurimismaterjali võimalikult kiiresti rahvusvahelisele referentlaboratooriumile. TSE referentlaboratooriumiks on The Veterinary Laboratories Agency, Woodham Lane, New Haw, Addlestone, Surrey KT15 3NB United Kingdom.

Kui proovid tuleb saata rahvusvahelise referentlaboratooriumi, peab pakend vastama rahvusvahelise postikonventsiooni bioloogilise materjali protokollidele ja lennuvooliini konkreetsetele nõuetele ning olema varustatud etiketiga:

PATHOLOGICAL MATERIAL OF NO COMMERCIAL VALUE
PERISHABLE, FRAGILE, TO BE COLLECTED AT AIRPORT BY ADDRESSEE.
KEEP AT 4° CENTIGRADE

9.2. Proovide säilitamine

Immunoloogiliste testide jaoks kogutud proovide puhul, võib seda proovi säilitada sügavkülmutatult kuid, juhul kui proovi pole võimalik testida 24 tunni jooksul. Arvesse tuleb võtta, et histoloogiliseks uurimiseks ei tohi ajuproove sügavkülmutada. Histoloogiliseks uurimiseks tuleb aga piklikaju kindlasti säilitada, et seda oleks võimalik immunoloogilise testi positiivse või kahtlase tulemuse korral uurida. Selleks tuleb ajutükid paigutada kümnekordsesse kogusesse 10% formaliini.

9.3. Proovide laboratoorne uurimine kooskõlas Komisjoni 22.06.2001.a. määrusega (EÜ) nr. 1248/2001 (EUT L 173, 27.6.2001).

9.3.1. Proovide uurimine seire käigus.

Proovi uurimiseks seire käigus võib vastavalt Komisjoni 19.06.2003.a. määrusele (EÜ) nr. 1053/2003 (EUT L 152, 20.6.2003) kasutada järgmisi kiirteste:

- a) denatureerimis- ja kontsentreerimisetapile järgnev kihttehnikal põhinev immunoloogiline analüüs PrP^{Res} määramiseks (*Bio-Rad Platelia teste*, Bio-Rad TeSeE test), mis on Eesti kasutusel olev kiirtest;
- b) *western blott* meetodil põhinev immunoblotanalüüs, millega määratakse PrP^{Res} proteaasresistentne fragment (*Prionics-Check Western test*);
- c) kemiluminesentsil põhinev ensüümne immunosorptsioonanalüüs (*enzyme-linked immunosorbent assay, ELISA*) (ekstraktsioon + ELISA) tugevdatud kemiluminesentsreaktiivi abil (*Enfer test*);
- d) mikroplaadipõhine immunoanalüüs (ELISA), millega määratakse monoklonaalsete antikehadega proteaasiresistentne PrP^{Res} (*Prionics-Check LIA test*);
- e) automatiseeritud konformatsioonist sõltuv immunoanalüüs, millega võrreldakse detekteriva antikeha seondumist proteaasitudlike ja proteaasiresistentsete PrP^{Sc} vormidega (mõni osa proteaasiresistentsest PrP^{Sc}-st on samaväärne PrP^{Res}-iga) ja PrP^C-ga (*InPro CDI-5 test*).

Lisaks eelpool loetletutele võib alternatiivtestina kasutada direktiivi 999/2001/EMÜ artikli 8 lõikes 2 osutatud teste, mida kasutatakse alternatiivina määratletud riskiteguriga materjali kõrvaldamisele.

Kiirtesti uurimise tulemus peab olema selgunud 24 tunni jooksul.

Kui läbi viidud BSE kiirtesti tulemus on kahtlane või positiivne, uuritakse prooviks võetud kude histoloogiliselt, välja arvatud juhul, kui proovimaterjal on autolüüsunud. Kui histoloogilise uuringu tulemus on kahtlane või negatiivne või kui materjal on autolüüsunud, uuritakse kudesid immunohistokeemiliselt või kasutades mõnda teist diagnoosimise käsiraamatus ettenähtud meetodit (immunoblotanalüüs või iseloomulike fibrillide näitamine elektronmikroskoopia abil). Kiirteste ei saa sellel eesmärgil kasutada. Kahtlase või positiivse skreipi kiirtesti tulemuse puhul tuleb kasutada immunohistokeemilist uurimist või immunoblotanalüüsi.

Seire käigus uuritud loomal loetakse TSE diagnoosituks, kui kiirtesti tulemus on positiivne või kahtlane ja kui sellele järgnenud histoloogiline või mõni muu diagnoosimise käsiraamatus lubatud diagnoosimismeetodi rakendamise tulemus on positiivne. Kui TSE on diagnoositud, tuleb diagnoosi kinnitamiseks ja lammaste puhul genotüübi määramiseks saata proov TSE uurimiseks volitatud referentlaboratooriumi.

f) sekveneerimine, millega määratakse looma PrP genotüüp.

9.3.2. Proovide uurimine BSE või skreipi kahtluseel.

TSE-kahtlase veise proovi tuleb BSE suhtes uurida histoloogiliselt, välja arvatud juhul, kui proovimaterjal on autolüüsunud. Kui proovimaterjal on autolüüsunud või kui histoloogilise uuringu tulemus on kahtlane või negatiivne, uuritakse kudesid immunohistokeemiliselt või kasutades mõnda teist diagnoosimise käsiraamatus ettenähtud meetodit. BSE loetakse diagnoosituks, kui ühe selleks ettenähtud meetodil läbiviidud uuringu tulemus on positiivne. Kiirtesti diagnoosimiseks ei kasutata.

TSE-kahtlase lamba või kitse proovi tuleb skreipi suhtes uurida histoloogiliselt, välja arvatud juhul, kui proovimaterjal on autolüüsunud. Kui materjal on autolüüsunud või kui histoloogilise uuringu tulemus on kahtlane või negatiivne, uuritakse kudesid immunohistokeemiliselt või kasutades mõnda teist diagnoosimise käsiraamatus ettenähtud meetodit. Skreipi loetakse diagnoosituks, kui ühe ettenähtud meetodil läbiviidud uuringu tulemus on positiivne. Kiirtesti diagnoosimiseks ei kasutata.

Kui TSE on diagnoositud, tuleb diagnoosi kinnitamiseks ja lammaste puhul genotüüpi määramiseks saata proov TSE uurimiseks volitatud referentlaboratooriumi. Kui BSE tehakse kindlaks muude liikide kui veiste puhul, esitatakse proovid võimaluse korral tüve määramiseks.

9.3.3. Proovide uurimine muude TSE-de esinemise kindlakstegemiseks.

Teiste TSE-de kindlakstegemiseks tuleb kude uurida histoloogiliselt. Vajadusel võib Veterinaar- ja Toiduamet nõuda iseloomulike fibrillide tuvastamist elektronmikroskoopia abil ja immunohistokeemilise analüüsi, immunoblotanalüüsi või mõne muu analüüsi läbiviimist, millega on võimalik kindlaks teha prioonvõik. Kui esialgne histoloogilise uuringu tulemus on negatiivne, tehakse veel vähemalt üks eespool toodud muudest laboratoorsetest uuringutest. TSE esmakordsel diagnoosimisel Eestis tuleb looma uurida vähemalt kolmel erineval uurimismeetodil.

10. Haiguskahtlus.

TSE taudikahtlusega loom - elusad, tapetud või surnud loomad, kellel esineb või on esinenud neuroloogilisi või käitumishäireid või kui nende üldine seisund on kesknärvisüsteemi kahjustuse tõttu pidevalt halvenenud, ja kelle puhul ei ole kliinilise läbivaatuse, ravi tulemusel, tapajärgse kontrolli või tapacelse ja tapajärgse laboratoorse analüüsi alusel võimalik panna muud diagnoosi. Veiste spongiformset entsefalopaatiat (BSE) kahtlustatakse nende veiste puhul, kelle BSE kiirtesti tulemus on positiivne.

10.1. Teavitamine

TSE-le viitavate haigustunnuste ilmnemisest loomal peab loomapidaja teavitama teda teavikandvat veterinaararsti.

Veterinaararstid ja järelevalveametnikud on kohustatud TSE kahtluse tekkest viivitamata teavitama Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhti, kes korraldab diagnostiliste ja episitoloogiliste uuringute tegemist ning proovide võtmist ning kehtestab TSE kahtlusaluse talu/loomakasvatuseettevõtte suhtes kitsendused.

Laboratoorium on kohustatud TSE kahtlusest ja TSE laboratoorsest diagnoosimisest viivitamata teavitama asjakohast Veterinaar- ja Toiduameti kohalikku asutust.

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht on kohustatud TSE kahtluse otsustamisest viivitamata teavitama Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit ning Tervisekaitseinspektsiooni kohalikku asutust. Veterinaar- ja Toiduamet teatab TSE

diagnoosimisest rahvusvahelistele veterinaarorganisatsioonidele, Euroopa Liidu Komisjonile ning Euroopa Liidu liikmesriikide ja naaberriikide veterinaarteenistustele 24 tunni jooksul pärast ametlikku TSE diagnoosi panemist.

10.2. Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi tegevus TSE kahtluse korral. Teate saamisel TSE esinemisest või esinemise kahtlusest loomakasvatushoones, talus või loomakasvatustetevõttes või mistahes muus kohas, peab Veterinaar- ja Toiduameti kohalik asutus, kelle järelvalvelal kõnealune talu või loomakasvatustetevõte asub, viivitamatult tagama ametliku uurimise alustamise, et kinnitada või ümber lükata TSE esinemine. TSE kahtlusest teate saamisel külastab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht või tema poolt määratud volitatud veterinaararst või järelvalveametnik TSE nakkuskahtlast alu/loomakasvatustetevõtet, kus:

- a) viib läbi looma(de) kliinilise ülevaatus;
- b) teeb surnud või vajadusel hädatapenud looma(de) patoloogilis-anatoomilise lahangu ning võtab materjali laboratoorseks uurimiseks;
- c) korraldab viivitamatult uurimismaterjali saatmise Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Kesklaboratooriumi Tartus;
- d) määratleb territooriumi, millele kehtestatakse kitsendused;
- e) kehtestab nakkuskahtlusega talule/loomakasvatustetevõttele kitsendused punktis 10.5. kehtestatud korras;
- f) teavitab TSE kahtlusest koheselt:
 - Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit;
 - Tervisekaitseinspektsiooni kohalikku asutust;
 - vajadusel kohalikku omavalitsust ja elanikkonda kohalike ajalehtede ja radio kaudu;
- g) Veterinaar- ja Toiduameti loal määrab surnud loomade hävitamiskoha.

10.3. Kliiniline uurimine.

Enne karja kliinilist inspekteerimist peab järelvalveametnik/volitatud veterinaararst panema selga kaitserõivad. Järelevalveametnik/volitatud veterinaararst peab sooritama uuringuid läbi viies loomakasvatushoone mäletsejaliste arvestusliku kontrolli. Kõiki loomakasvatushoone TSE-le vastuvõtlikke loomi tuleb hoolikalt uurida ning koostada akt kõigi TSE-le viitavate haigustunnuste kohta. Selliste haigustunnustega loomad erimärgistatakse ja määratakse nende asukoht loomakasvatushoones.

Kuna rahustite manustamine võib pärssida TSE-le iseloomulikke kliinilist leidu, ei tohi uuritavatele loomadele manustada rahusteid ning argessiivsete loomade puhul tuleb rakendada ettevaatusabinõusid õnnetuste ära hoidmiseks.

Pika inkubatsiooniaja tõttu ilmnevad BSE- le viitavad tunnused valdavalt 2-7 aastastel veistel, nakatumine toimub tavaliselt esimesel eluaastal. Haiguse kulgu on aeglane (kuud, aastaid). Haigus lõpeb alati surmaga.

BSE- le on iseloomulikud käitumishälbed, ülierutuvus, ülitundlikkus välisärritustele (kuulmise, nägemise, puute) ja liikumishäired (tagajäsemete ataksia). Vaimse seisundi muutumise tagajärjel muutub looma käitumine ja temperament, rahulik loom võib muutuda agressiivseks. Esimeste tunnustena märgatakse eelkõige põhjendamatu hirmu takistuste (väravad, uksed) ees, üle reageerimist välistele ärritustele, jõllitamist, naha väristamist (kaela- ja turjapiirkonnas), kõrgeenenud valutundlikkust. Kaasneda võivad ka sage nina lakkumine, sagedad ebasümmeetrilised kõrvade liigutused, acvastamine, pea raputamine, loopimine, hammaste krigistamine.

Hilisemas staadiumis tekivad hüplev käik, sage komistamine, tagakeha nõrkus, liikumise ja tõusmisraskused. Tavaliselt kaasnevad üldine nõrkus, kõhnumine, piimatoodangu langus.

BSE kliinilise diagnoosimise käigus on soovitatav hinnata looma reageerimist järgnevatele võtetele:

- reageering heliärritusele (käte plaks, löök metallesemele)
- reageering valgusärritusele (järsk valgustamine, "välklamp")
- reageering puuteärritusele (käe või pulga libistamine mööda õlavarre piirkonda, kaela ja pead, tagajalgade distaalosa puudutamine kepiga)

Tegevust peab iga testi raames kordama 3-4 korda, juhul, kui loom korduvalt (2 ja rohkem korda) üle reageerib ärritusele, viitab see tõenäosuse suurenemisele, et BSE kahtlustamisel on alust.

Skreipi iseloomulikud tunnused ilmnevad sagedamini 2-5 aastastel lammastel ja kitsedel. Skreipi puhul on ilmekas eri kehapiirkondade sügelemine, mistõttu loomad end pidevalt hõõruvad ja närvivad, põhjustades villa väljalangemist ja nahakahjustust. Hiljem (nädalaid-4 kuud) lisanduvad koordinatsioonihäired, maneežliikumine, kõhnumine, lihaste väristamine, hammaste kiristamine, vahel pimedaksjäämine. Loomal pole haiguse lõppstaadiumis võimalised tõusma. Surmlõpe saabub ~0,5 aastase põdemise järel.

Teised loomadel esinevad TSE-d on naaritsate nakkav entsefalopaatia ja kasside nakkav entsefalopaatia. Neile on iseloomulikuks progresseeruv kõhnumine, isulangus, hirmunud olek, ülerrutuvus, ataksia, keha jäikus. Haiguse kliiniline kulg kestab 1-6 nädalat ja haigus lõpeb looma surmaga.

10.4 Tapajärgne läbivaatus.

TSE puhul iseloomulikud makroskoopilised muudatused, mida tapajärgsel läbivaatusel märgata, puuduvad.

10.5. TSE kahtluse korral rakendatavad abinõud ja kitsendused (lisa 1, vajadusel muudetud või täiendatud kujul)

1) Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht kehtestab TSE-kahtlasele loomale kuni kliiniliste ja episotoloogiliste uuringute tulemuste selgumiseni liikumise piirangu. Kui Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht otsustab, et looma TSE-sse nakatumine ei ole välistatud, siis tuleb proovide võtmise eesmärgil teha loomale kontrolltapmine, pärast mida looma aju emaldatakse ja saadetakse laboratooriumisse, kus korraldatakse diagnoosimiseks vajalikud uuringud;

2) kõik taudikahtlusega looma kehaosad, sealhulgas nahk ja veri, tuleb kuni negatiivse diagnoosi saamiseni säilitada veterinaarjärelevalve all või hävitada punktis 11.3.2 nimetatud korras;

3) BSE kahtluse korral tuleb kehtestada liikumise piirang kuni kliiniliste ja episotoloogiliste uuringute tulemuste selgumiseni kõikidele samas loomakasvatushoones või -rajatises peetavatele veistele (skreipi puhul lammastele ja kitsedele). Kui TSE kahtlus tekib tapamajas oleva looma suhtes, kehtestatakse liikumise piirang taudikahtlase looma päritolukarjale;

4) kui BSE kahtlus on tekkinud laboratoorsete uuringute tulemuste alusel, mis võimaldavad eristada TSE-sid lambal või kitsel, tuleb kehtestada liikumise piirang kuni kliiniliste ja episotoloogiliste uuringute tulemuste selgumiseni kõikidele selles loomakasvatushoones või -rajatises peetavatele lammastele ja kitsedele;

5) kui on tõendeid selle kohta, et loom ei nakatunud TSE-sse selles loomakasvatushoones või -rajatises, kus ta TSE kahtluse tekkimise ajal viibis, võib

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht kehtestada liikumise piirangu ainult TSE-kahtlasele loomale. Vajadusel võib Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht olemasolevate episotoloogiliste andmete alusel kehtestada liikumise piirangu lisaks sellele karjale, kus avastati TSE-kahtlane loom, ka teistele karjadele;

6) piirangute all olevates loomakasvatustevõtetes on keelatud kohapeal tappa mäletsejalisi toiduks;

7) surnud või tapetud mäletsejaliste korjused ja rümbad tuleb hävitada punktis 11.3.2 nimetatud korras;

Lisaks käesolevas peatükis sätestatud abinõude ja kitsenduste rakendamisele võib Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor vastavalt vajadusele anda «Loomatauditõrje seaduse» §-s 45 nimetatud korraldusi ja rakendada seal toodud meetmeid.

Järelevalvet kehtestatud meetmete täitmise üle teostab Veterinaar- ja Toiduameti kohalik asutus vastavalt loomatauditõrje seaduse § 51 lõikele 1.

Kõik uuringud arvates TSE kahtluse otsustamisest tuleb registreerida Veterinaar- ja Toiduametis, kes peab selle kohta säilitama vähemalt seitse aastat järgmisi andmeid:

- a) loomaliigiti nende loomade arv, kellele on kehtestatud liikumise piirang seoses TSE kahtlusega;
- b) TSE kahtluse tõttu teostatud kliiniliste ja episotoloogiliste uuringute arv ja tulemus;
- c) TSE kahtluse tõttu teostatud laboratoorsete uuringute arv ja tulemus;
- d) TSE seireprogrammide raames proovivõtuga hõlmatud loomade arvu, tunnuseid ja päritolu ning võimaluse korral vanust, tõugu ja anamnestilisi andmeid;
- e) lammaste positiivsete TSE juhtude prion proteiini genotüübid.

10.6. Episotoloogiline uurimine.

TSE kahtlusel viib VTA kohalik asutus või vajadusel VTA peadirektori poolt moodustatud ekspertgrupp läbi episotoloogilise uurimise.

Episotoloogiline uurimine hõlmab samu andmeid ja toiminguid, mis on toodud punkti 11.2.1.b) tabelis.

Kui episotoloogiline uurimine näitab teiste liikmesriikide ametiasutuste koostöö vajalikkust, peavad liikmesriikide ametiasutused võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada vastavus direktiivi 93/53/EMÜ sätetele.

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht või ekspertgrupp esitab episotoloogilise uurimise tulemustest aruande Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile 24 tunni jooksul arvates TSE kahtluse kohta teate saamisest.

11. Tegutsemisjuhised pärast ametlikku TSE diagnoosi

11.1. Haigusest teavitamine.

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht on kohustatud TSE diagnoosi ametlikust kinnitamisest koheselt teavitama Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit.

Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor teatab TSE ametlikust diagnoosimisest Eestis Rahvusvahelisele Epizootiate Büroole ja kõigi naaberriikide riiklike veterinaarteenistuse juhtidele, edastades informatsiooni rahvusvahelistes leptes kehtestatud korra kohaselt.

Episotoloogiline teade peab sisaldama järgmisi andmeid:

- TSE kahtluse püstitamise kuupäev;
- TSE diagnoosi ametliku kinnitamise kuupäev;
- kinnitamiseks kasutatud meetodid;
- TSEsse nakatunud põllumajandustevõtte asukoht;

- Loomade arv TSEsse nakatunud põllumajandusettevõttes tehnoloogiliste rühmade kaupa;
- nakkusallikas (kahtlustatav või kinnitust leidnud);
- võimalikud kontaktpõllumajandusettevõtted nakkusallikaga ja antud koldega.

Teavitamine peab aset leidma vähemalt 24 tunni jooksul alates TSE ametliku diagnoosimisest.

11.2. TSE diagnoosimise korral rakendatavad abinõud ja kitsendused

11.2.1. Kohe pärast ametliku diagnoosi panekut peab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht või tema poolt volitatud järelevalveametnik rakendama järgmisi abinõusid ja kitsendusi kooskõlas Komisjoni 30.10.2003.a. määrusega (EÜ) nr. 19195/2003 (EUT L 283, 31.10.2003):

a) looma, kellel diagnoositi TSE, kõik kehaosad, sealhulgas nahk ja veri, hävitatakse punktis 11.3.2 nimetatud korras. Nõue ei laiene parafiinblokkides proovimaterjalile, mida säilitatakse laboratooriumis;

b) viiakse läbi uurimine riskirühma kuuluvate loomade väljaselgitamiseks, milleks vajalike toimingute loetelu on toodud alljärgnevas tabelis:

Loomade riskirühm	Toimingud
1. Veiste riskirühma kuuluvate loomade väljaselgitamiseks tuleb kindlaks teha:	<p>1.1. Kõik mäletsejalised, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel haigus diagnoositi.</p> <p>1.2. Kõik kuni kaks aastat enne haiguse kliinilist ilmnemist või pärast seda sündinud järglased emasloomalt, kellel haigus diagnoositi.</p> <p>1.3. Kõik haige looma kohorti kuuluvad loomad. Haige looma kohort on veiste rühm, kuhu kuuluvad loomad, kes on sündinud samas karjas 12 kuud enne või 12 kuud pärast nakatunud looma sündi, ning loomad, kes on esimese eluaasta jooksul koos nakatunud loomaga kasvanud ja saanud sama sööta.</p> <p>1.4. Haigustekitajate võimalik päritolu ning loomakasvatushooned ja -rajatised, kus võivad asuda nakatunud loomad, embrüod või munarakud või kus loomi on söödud punktis 1.3 nimetatud söödaga või mis on võinud mingil muul võimalikul viisil TSE tekitajatega saastuda.</p> <p>1.5. Muud loomad loomakasvatushoones või -rajatises, kus haigus on diagnoositud või muudes loomakasvatushoonetes või -rajatistes, mis võivad olla TSE tekitajatega saastunud või mis on puutunud kokku nakkusallika või punktis 1.3 nimetatud söödaga.</p>

	1.6. Võimaliku haigustekitajatega saastunud sööda või muu materjali liikumine või muud nakkuse levimisviisid, mis võivad arvesse tulla TSE nakkuse sissetoomisel karja, kus asus loom, kellel diagnoositi TSE, või nakkuse levimisel seal edasi.
2. Lammaste ja kitsede riskirühma kuuluvate loomade väljaselgitamiseks tuleb kindlaks teha:	2.1. Kõik mäletsejalised peale lammaste ja kitsede, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel haigus diagnoositi.
	2.2. TSE diagnoosiga looma vanemad, kõik embrüod, munarakud ja järglaskond nii kaugelt, kui on võimalik välja selgitada.
	2.3. Punktis 2.2 nimetatata lambad ja kitsed, kes asuvad samas loomapidamishoones või -rajatises, kus haigus on diagnoositud.
	2.4. Haiguse võimalik päritolu ning muud loomakasvatushooned ja -rajatised, kus on loomi, embrüoid või munarakke, mis võivad olla TSE tekitajate poolt nakatatud või mis on puutunud kokku sama sööda või nakkusallikaga
	2.5. Võimaliku haigustekitajatega saastunud sööda või muu materjali liikumine või muud nakkuse levimisviisid, mis võivad arvesse tulla TSE nakkuse sissetoomisel karja, kus asus loom, kellel diagnoositi TSE või nakkuse edasi levimisel.

c) nende riskirühma kuuluvate loomade loetelu, kes tuleb tappa ja täielikult hävitada, on toodud alljärgnevalt:

i) Veisel BSE ametliku diagnoosi puhul kuuluvad tapmisele ja hävitamisele järgmised loomad:

- kõik veised, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel BSE diagnoositi. Veterinaar- ja Toiduameti peadirektoril on õigus tulenevalt epizootoloogilisest olukorrast ning loomakasvatushoones või -rajatises peetavate loomade päritolu andmete jälgitavusest õigus otsustada mitte tappa kõiki veiseid;
- kui BSE esinemine on kinnitatud emasloomal, siis kõik kaks aastat enne haiguse kliinilist ilmnemist või pärast seda sündinud järglased;
- kõik BSE diagnoosiga veise kohorti kuuluvad loomad. VTA peadirektoril on õigus otsustada nimetatud kohortide loomade tapmist ja hävitamist edasi lükata kuni loomade tootliku eluca lõpuni, kui kõnealused loomad on pidevalt seemenduskeskuses hoitavad pullid ja on võimalik tagada, et nad pärast surma täielikult hävitatakse.

ii) Lambal või kitsel TSE ametliku diagnoosi puhul kuuluvad tapmisele ja hävitamisele VTA peadirektori otsuse kohaselt kas:

- TSE diagnoosiga looma vanemad, kõik embrüod, munarakud ja järglaskond nii kaugelt, kui on võimalik välja selgitada;
- eelnevas punktis nimetatata lambad ja kitsed, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel haigus diagnoositi

või

- TSE diagnoosiga looma vanemad, kõik embrüod, munarakud ja järglaskond nii kaugemale, kui on võimalik välja selgitada;
- eelnevas punktis nimetatud lambad ja kitsed, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel haigus diagnoositi, välja arvatud:
 - ARR/ARR genotüübiga tõujäärud;
 - vähemalt ühe ARR alleeliga ja ilma VRQ alleelita aretusused;
 - vähemalt ühe ARR alleeliga tapaloomadeks mõeldud lambad;

Juhul, kui ARR alleeli esinemissagedus on vastava tõu või põllumajandusettevõtte puhul madal või kui seda peetakse vajalikuks sugulusaretuse vältimiseks, võib VTA peadirektor võtta vastu otsuse loomade hävitamist kuni kolmeks aastaks edasi lükata. Sellise erandi kohaldamisest esitab VTA komisjonile aruande nimetatud erandi andmise tingimustest ja kriteeriumidest.

Kui nakatunud loom on sisse toodud teisest põllumajandusettevõttest, võib VTA peadirektor juhtumi arenguloost lähtuvalt otsustada kohaldada likvideerimismeetmeid kinnitatud nakkusjuhuga ettevõtte asemel või sellele lisaks päritoluettevõttes. Kui maad kasutab ühiskarjatamiseks mitu karja, võib VTA peadirektor meetmete kohaldamisel otsustada piirduda ühe karjaga, võttes arvesse kõiki epidemioloogilisi tegureid.

iii) Lambal või kitsel BSE ametliku diagnoosi puhul kuuluvad tapmisele ja täielikule hävitamisele:

- BSE diagnoosiga looma vanemad, kõik embrüod, munarakud ja järglaskond nii kaugemale, kui on võimalik välja selgitada;
- eelnevas punktis nimetatud lambad ja kitsed, kes asusid samas loomapidamishoones või -rajatises koos loomaga, kellel haigus diagnoositi;
- haiguse võimaliku päritolumajandi ning muude loomakasvatushoonete ja -rajatiste loomad, embrüod ja munarakud, mis võivad olla BSE tekitajate poolt nakatatud või mis on puutunud kokku sama sööda või nakkusallikaga;
- võimaliku haigustekitajatega saastunud sööt või muu materjal, mis võivad arvesse tulla BSE nakkuse sissetoomisel karja, kus asus loom, kellel diagnoositi BSE või nakkuse edasi levimisel.

Tapetud loomad ja nendelt pärinevad loomsed saadused hävitatakse punktis 11.3.2 nimetatud korras.

11.2.2. Kuni punktis 11.2.1 toodud abinõude ja kitsenduste rakendamiseni tuleb loomakasvatushoone või -rajatise suhtes, kus loom asus kuni tal TSE diagnoosimiseni, rakendada järgmisi abinõusid ja kehtestada kitsendusi:

- 1) loomakasvatushoone või -rajatis peab jääma kõrgendatud veterinaarjärelevalve alla;
- 2) TSE kahtlusega loomi ja nendelt pärinevaid loomseid saadusi tohib loomakasvatushoonest või -rajatisest välja viia ainult Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi loal. Samas tuleb tagada loomade ja loomsete saaduste liikumise jälgitavus ning vajaduse korral nende kohene tuvastamine.

Kui episotoloogilise uurimise käigus on tuvastatud, et loom tõenäoliselt nakatus teises loomakasvatushoones või -rajatises kui selles, kus ta asus TSE diagnoosimise hetkel, võib Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht võtta kõrgendatud veterinaarjärelevalve alla kas mõlemad loomakasvatushooned või -rajatised või ainult selle, kus loom nakatus.

Lisaks käesolevas punktis sätestatud abinõude ja kitsenduste rakendamisele võib Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor vastavalt vajadusele anda «Loomatauditõrje seaduse» §-s 45 nimetatud korraldusi ja rakendada seal toodud meetmeid.

11.3. Loomade surmamine ja rümpade ning saastunud materjali hävitamine.

11.3.1. Loomade surmamine

Vastavalt loomatauditõrje seaduses §46 lõige 2 punkt 4 sätestatule on Veterinaar- ja Toiduametil eriti ohtliku loomataudi likvideerimiseks õigus teostada vajalikke tauditõrjetoiminguid ilma loomapidaja või loomsete saaduste käitleja kohalolekuta ja teda sellest eelnevalt teavitamata. Loomade hukkamisel tuleb arvestada loomakaitse seaduses (RT I, 2001, 3, 4; 93, 566; 2002, 61, 375; 63, 387; 96, 566; 2004, 38, 257; 38, 258) ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimusi. Enne loomade hukkamist esitab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht loomaomanikule või -pidajale kirjaliku otsuse loomade hukkamise kohta. Talu või loomakasvatustevõtte hukkamisele määratud loomad hinnatakse enne hukkamist ning see fikseeritakse kirjalikult. (lisa 5) Hindamine viiakse läbi järelevalvemetriku või volitatud veterinaararsti kontrolli all.

Loomade hukkamisel TSE tõrje eesmärgil tuleb võtta arvesse loomade heaolu. Hukkamise tuleb läbi viia Veterinaar- ja Toiduameti järelevalve all, inimlikult ning vältides TSE tekitaja mis tahes levikut.

Tuleb veenduda, et kõik loomad oleksid surnud enne matmist, põletamist või muu hävitamise meetodi kasutamist.

Hukkamismeetoditena on lubatud kasutada:

- elektrilist hukkamist
- surmamine ravimi manustamisega
- barbituraatide ülcannustamise teel (kasutatakse väikemäletsejaliste puhul)
- tulistamist vaba kuuliga
- uimastamist poltpüstoliga, millele järgneb looma veretustamine

Elektriliseks hukkamiseks haaratakse tangidega looma peapiirkonda (kõrvade tagant või kõrvade eest) uimastamise eesmärgil. Seejärel haaratakse tangidega südame piirkonnast, millega peatatakse südame töö.

Loom/looma vanus	Voolupinge (V)	Voolu tugevus (A)	Peapiirkond (sek)	Südame piirkond (sek)
VEISED				
Täiskasvanud	220	1,5	10	45
Vasikad	220	1,5	10	45
LAMBAD	220	1,0	5-10	45
KITSED	220	1,0	10	45

Ravimi manustamisega hukatakse vajadusel väikemäletsjalisi, süstides suurtes doosides barbituraadi rea preparaate.

Kuuliga tulistades ei tohi tulistada peapiirkonda, kuna seda tehes ei ole loomadelt võimalik hiljem ajuproove koguda. Tulistada tuleb südamepiirkonda.

Loomad tuleks hukata võimalikult lähedal nende tavalisele pidamiskohale. Kui järgnev korjaste eemaldamine hoonetest kujutab tõenäoliselt probleemi, tuleb loomad hukata väljas, vajaduse korral selleks püstitatud ajutises taras. Kopliloomad tuleks kokku koguda, et hukata need olemasolevates karjatarades või ajutiselt püstitatud taras. Loomi tuleb hukata alal, mida on surmamisjärgselt hõlbus puhastada ja desinfitseerida.

Tõrksate, ohtlike või muul viisil raskesti käsitsetavate loomade korral tuleb enne hukkamist manustada rahustit süstimise teel või uinutuspüssi abil.

11.3.2. Rämpade ning saastunud materjalide hävitamine

Vastavalt määruse (EÜ) nr. 1774/2002 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktidele i ja ii kuuluvad TSE taudikahtlusega loomad ja loomad, kellel TSE esinemine on ametlikult kinnitatud ning TSE likvideerimise käigus tapetud loomad I. kategooria loomsete kõrvalsaaduste hulka ja hävitatakse kooskõlas määruse (EÜ) nr. 1774/2002 artikli 4 lõike 2 punktidele a ja b. Erandid ei ole lubatud vastavalt määruse (EÜ) nr. 1774/2002 artikli 24 punktile 2.

Festil oli EÜ Komisjoni luba mätta surnud loomi kuni 31.12.2004 seoses sellega, et jäätmekäitlusettevõtte Väike-Maarjas saab valmis alles selleks ajaks. Pidev erisus on Eestis antud Saaremaast ja Hiiumaast väiksematele saartele, kus võib surnud loomade korjuseid mätta tunnustatud matmispaika, neid ei pea tooma jäätmekäitlusettevõttesse mandrile, seda seoses kliimaga, mis võib takistada saarte ühendust mandriga.

Matma peab piisavalt sügavale, vältimaks korjaste või jäätmete üleskaevamist lihasööjate loomade poolt, ning nõuetekohasele maa-alale, et hoida ära põhjavee saastumist ning muud keskkonna saastamist. TSE edasikandumise oht peab olema välistatud.

Loomsete jäätmete matmispaik peab asuma vähemalt 500 meetri kaugusel hoonetest, veekogust, maatulundusmaast, puurkaevust ning üldkasutatavast teest.

Matmispaik peab asuma keskmiselt või hästi kaitstud põhjaveega alal vastavalt vabariigi Valitsuse 20.01.1998 määrusele nr. 11 (RT I 1998, 10, 118, 199, 15, 237, 70, 682).

Matmispaik peab olema ümbritsetud kraavi ja aiaga. Matmisaugu mõõdud 20 täiskasvanud veise korjuse jaoks või 60, lamba- või kitsekorjuse matmiseks koos 0,5 meetrise pinnaskestega peavad olema: pikkus 6 m; laius 3m, sügavus 2 m. Pindmine maakiht, millel asusid loomsed jäätmepildid, tuleb mätta koos jäätmepildidega. Loomsete jäätmepildide avapõletamiseks peab olema Veterinaar- ja Toiduameti luba ja tuleb läbi viia Päästeameti järelevalve all.

Loomsete jäätmepildide avapõletamise koht peab asuma 500 meetri kaugusel hoonetest. Põletamiseks võib kasutada kuiva puitu ja süütevedelikke. Loomade põletamisel tekkiv tuhk tuleb mätta loomsete jäätmepildide matmispaika. (lisa 7)

Asjaomastele isikutele garanteeritakse juurdepääs korjaste, loomsete saaduste ja muu saastunud materjali põletamis-, matmis- ja ümbertöötlemiskohtadele. Teistele isikutele on nendesse kohtadesse juurdepääs keelatud.

11.4. Puhastamine ja desinfitseerimine.

Puhastamist ja desinfitseerimist peab läbi viima esemete suhtes, mis võivad olla TSE tekitajaga tugevalt saastunud N: proovivõtu instrumendid v.m.s. , mis võib olla nährvikoega tugevalt saastunud.

Kuna standardmeetodid ja desovahendid TSE tekitajat ei kahjusta, tuleb saastunud esemed puhastada ja keemiliselt töödelda N: 2%-lise Na hüpokloriidiga 1-12 h.

Loomakasvatuseettevõtte, kus nakatunud loom asus, puhastatakse, kuid üldist desinfitseerimist vaja ette võtta ei ole.

11.5. Tingimused hoonete taasasustamisel kooskõlas 30.10.2003.a. määrusega (EÜ) nr. 19195/2003.

Hoonete taasasustamisel veistega pole piiranguid.

Lammaste ja kitsede puhul, kui loomad on tapetud ja hävitatud punkti 11.2.1. alapunkti c alapunkti ii) kohaselt, peavad hoonete taasasustamisel olema sissetoodavad lambad - isasloomad genotüübiga ARR/ARR, emasloomadel peab üks alleel olema ARR, teine ei tohi olla VRQ.

Juhul, kui ARR alleeli esinemissagedus on vastava tõu või põllumajandusettevõtte puhul madal või kui seda peetakse vajalikuks sugulusaretuse vältimiseks, võib VTA peadirektor võtta vastu otsuse lubada põllumajandusettevõttesse tuua ka muid lambaid lisaks eelnevas lõigus nimetatutele tingimusel, et neil ei ole VRQ alleeli. VTA võib erandina lubada hooned taasasustada mittetiinete uttedega, kellel pole teada genotüüp sel põhjusel, et seda pole uuritud, kuni 01.01.2006.a. Selliste erandite kohaldamisest esitab VTA komisjonile aruande nimetatud erandite andmise tingimustest ja kriteeriumidest.

Kitsi võib sisse tuua kui ettevõttes pole teisi lambaid peale eelnevas lõigus nimetatud lammaste (isasloomad genotüübiga ARR/ARR, emasloomadel peab üks alleel olema ARR, teine ei tohi olla VRQ). Enne uute loomade sissetoomist peab olema läbi viidud põhjalik loomakasvatushoonete ning territooriumi puhastamine. Selline põllumajandusettevõtte peab jääma intensiivse järelevalve alla TSE suhtes, kaasaarvatud kõik tapetud ja ettevõttes surnud üle 18 kuu vanused kitsed.

Põllumajandusettevõtetes, kus on toimunud loomade hävitamine punkti 11.2.1. alapunkti c alapunkti ii) kohaselt, võib kasutada ainult järgmist lambaspermat ja --embrüosid:

- ARR/ARR genotüübiga jäärade spermat;
- vähemalt ühe ARR alleeliga ja ilma VRQ alleelita embrüosid.

11.6. Liikumispiirangud põllumajandusettevõtetest välja viidavatele loomadele on järgmised:

ARR/ARR genotüübiga lammastele piiranguid pole;

ühe ARR alleeliga genotüübiga lambaid võib tappa inimtoiduks või hävitada;

ühe ARR alleeliga ja ilma VRQ alleelita uttesid võib viia pärast meetmete rakendamist ka teistesse põllumajandusettevõtetesse, mille suhtes kohandatakse piiranguid;

teistsuguse genotüübiga lambaid võib põllumajandusettevõtetest välja viia ainult hävitamiseks.

Sellised kitsendused kehtivad põllumajandusettevõttele kolm aastat alates ajast, kui: kõik ettevõtte lambad on ARR/ARR genotüübiga;

ettevõttest viidi välja viimane lammas või kits;
alustati intensiivistatud TSE järelevalvet ettevõttes, kus peetakse kitsi ja lambaid koos;
kõik tõujärad põllumajandusettevõttes liigitatakse ARR/ARR tüüpi ja kõik aretusused on vähemalt ühe ARR alleeliga ja ilma VRQ alleelita tingimusel, et nimetatud perioodi jooksul testitakse kõiki üle 18 kuu vanuseid väljapraagitud ja põllumajandusettevõttes surnud lambaid TSE esinemise kontrollimiseks ja tulemused on negatiivsed.

12. Taudikahjude kompenseerimine.

TSE ennetus- ja tõrjekulude kompenseerimine toimub vastavalt Põllumajandusministri 29.10.2004.a. määrusele nr. 173 "Eriti ohtlike loomataudide nimekirja mittekuuluvate loomataudide ennetamise ja tõrje finantseerimise kord" (RTL 2004, 142, 2154).

Riigieelarvest finantseeritakse BSE ja skreipi ennetamiseks ja tõrjeks tehtavate järgmiste toimingute kulud:

- 1) loomade läbivaatus ja järelevalvetoimingud veterinaarjärelevalve ametniku või volitatud veterinaararsti poolt;
- 2) proovide võtmine ja transportimine või saatmine laboratooriumisse järelevalveametniku või volitatud veterinaararsti poolt;
- 3) diagnostiline, sealhulgas laboratoorne uurimine;
- 4) taudikahju hüvitamine järelevalveametniku ettekirjutuse alusel hukatud põllumajandusloomade eest;
- 5) VIA kohaliku asutuse juhi, tema asetäitja või järelevalveametniku või volitatud veterinaararsti ettekirjutuse alusel hukatud põllumajandusloomade korjaste utiliseerimine;
- 6) haigete ja taudikahtlaste loomade tapamajas tapmine ning haigustekitajaid sisaldavate või nendega saastunud ja selles osas kahtlaste loomsete saaduste käitlemisest ja ringlusest kõrvaldamine;
- 7) hävitamisele kuuluva haigustekitajatega saastunud toodangu eest taudikahju hüvitamine.

Kulud finantseeritakse selleks ettenähtud vahenditest Veterinaar- ja Toiduameti ning Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi eelarve kaudu. Punktides 1, 2, 3 (välja arvatud laboratoorne uurimine) nimetatud toimingute kulud finantseeritakse riigieelarvest Veterinaar- ja Toiduameti ülalpidamiseks ettenähtud vahenditest. Punktides 4 ja 5 nimetatud toimingute kulud finantseeritakse Veterinaar- ja Toiduametile riigi poolt ostetavateks töödeks ja teenusteks ettenähtud vahenditest. Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi poolt tehtavad laboratoorse uurimise kulud finantseeritakse riigieelarvest neile ettenähtud vahenditest.

Toimingutel kasutatavate vahendite kulud finantseeritakse Veterinaar- ja Toiduametile riigi poolt ostetavateks töödeks ja teenusteks ettenähtud vahenditest. Nimetatud kulude finantseerimisel BSE ja skreipi ennetamise ja tõrjega tegelevatele isikutele lähtub Veterinaar- ja Toiduamet kasutatud vahendite harilikust väärtusest. Volitatud veterinaararstide poolt loomataudide ennetamisel ja tõrjel osutatavate teenuste tasumisega seotud kulude finantseerimisel lähtutakse «Veterinaarkorralduse seaduse» paragrahvi 19 lõike 5 alusel kehtestatud tasu määradest.

Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi, tema asetäitja või järelevalveametniku ettekirjutusel loomatauditõrje käigus loomataudi avastamiseks ning leviku tõkestamiseks hukatud põllumajandusloomade maksumus hüvitatakse isikule tema taotluse alusel vastavalt kehtestatud arvestuslikule väärtusele. Väärtuse

arvestamise aluseks on põllumajandusministri 1. märtsi 2001. a määrus nr 18 "Põllumajandusloomade väärtuse arvutamise kord ning taudikahju hüvitamise tingimused ja kord" (RTI, 2001, 39, 536).

Muud loomataudide ennetamise ja tõrjemeetmete kulud katab loomapidaja või loomsete saaduste käitleja.

13. Õppeprogrammid, haigusteadlikkuse tõstmine.

13.1. Õppeprogrammid.

Veterinaar- ja Toiduamet korraldab ameti järelvalveametnike, Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi laboratooriumi töötajate erialast koolitust. Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori ja Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi direktori ülesandeks on oma alluvatele volituse andmine osavõtmiseks täiendkoolitusest ning tööalase arengu hindamine. Veterinaar- ja Toiduamet organiseerib volitatud veterinaararstide ja järelvalveametnike tauditõrjealast täiendkoolitust. Õppeprogrammid volitatud veterinaararstidele ja järelvalveametnikele hõlmavad BSE ja skreipi haiguste diagnoosimist, tegevuskava haiguskahtlases ning taudistunud punktis, epidemioloogilist uurimist, järelvalve- ja seiretoiminguid, efektiivsete otsuste tegemist, arvestusepidamist kõigil tasanditel, informatsiooni liikumist, loomataudi puhkemisest teatamise ja avalikkuse teavitamise protseduure. Samuti korraldab VTA tegevusluba omavate veterinaararstide tauditõrjealast täiendkoolitust. Koolitusest peavad eelisjärjekorras osa võtma põllumajandusloomadega tegelevad veterinaararstid, loomade tapmise ning loomsete saaduste käitlemisega tegelevate ettevõtete loomaarstid ning imporditud loomadega kokkupuutuvad loomaarstid.

13.2. Haigusteadlikkuse tõstmine.

Töö eesmärgiks on tõsta inimeste teadlikkust haiguse kliinilistest tunnustest ja olemusest ning selle vältimisest ja järelvalvest. Selleks tuleb korraldada seminare ning koolitada eelkõige järgmistesse sihtrühmadesse kuuluvaid inimesi:

tapamaja töötajad;

kontrollijad ja abipersonal jäätmekäitlusettevõttes;

loomade kokkuostjad-edasimüüjad;

söödatehase töötajad ja ka ladude töötajad, kus hoitakse söötade algkomponente;

loomakasvatajad, eriti need, kes valmistavad ise oma loomadele sööta.;

loomaarstiteaduskonna tudengid;

loomse päritoluga toorme käitlejad.

Teavitustööd viib VTA läbi koostöös Taimetoodangu Inspeksiooniga ja Veterinaar- ja Toidulaboratooriumiga. Kampaniad peavad hõlmama teadvustamist TSE ohust, taudi levikuteedest, kliinilistest sümptomitest, kiire teavitamise hädavajalikkusest ning taudi käigus tekkinud majandusliku kahju kompensatsioonimehhanismidest.

Väljaandja : Riigikogu
Akti või dokumendi liik : seadus
Teksti liik : terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp. : 01.01.2010
Redaktsiooni kehtivuse lõpp : 31.12.2010

LOOMATAUDITÖRJE SEADUS¹

Vastu võetud 16.06.1999. a seadusega (RT I 1999, 57, 598), jõustunud vastavalt §-le 65.

Muudetud ja täiendatud järgmiste seadustega (vastuvõtmise aeg, avaldamine Riigi Teatajas, jõustumise aeg):

16.12.1999 (RT I 1999, 97, 861) 1.01.2000
11.10.2000 (RT I 2000, 82, 526) 2.11.2000
13.12.2000 (RT I 2001, 3, 4) 1.07.2001
17.10.2001 (RT I 2001, 88, 531) 1.07.2002
14.11.2001 (RT I 2001, 93, 566) 1.01.2002
terviktekst RT paberkandjal (RT I 2002, 13, 80)
19.06.2002 (RT I 2002, 61, 375) 1.08.2002
19.06.2002 (RT I 2002, 63, 387) 1.09.2002
6.11.2002 (RT I 2002, 96, 566) 1.01.2003
17.03.2004 (RT I 2004, 19, 135) 1.04.2004, osaliselt 1.05.2004
22.04.2004 (RT I 2004, 34, 236) 1.05.2004
16.06.2005 (RT I 2005, 37, 286) 1.07.2005
26.10.2005 (RT I 2005, 61, 477) 1.12.2005
20.04.2006 (RT I 2006, 21, 162) 1.06.2006
6.12.2006 (RT I 2007, 1, 1) 1.02.2007
24.01.2007 (RT I 2007, 12, 66) 1.01.2008
14.02.2007 (RT I 2007, 22, 114) 1.07.2007
13.12.2007 (RT I 2007, 70, 428) 1.01.2008
13.12.2007 (RT I 2007, 70, 428) 1.04.2008
18.12.2008 (RT I 2009, 3, 15) 1.02.2009

10.06.2009 (RT I 2009, 34, 224) 1.01.2010

15.06.2009 (RT I 2009, 39, 262) 24.07.2009

30.09.2009 (RT I 2009, 49, 331) 1.01.2010

26.11.2009 (RT I 2009, 62, 405) 1.01.2010

9.12.2009 (RT I 2009, 64, 422) 1.01.2010, osaliselt 1.01.2011

I. peatükk ÜLDOSA

§ 1. Seaduse reguleerimisala

(1) Käesolev seadus sätestab loomatauditõrje meetmed ja reguleerib nende rakendamist, samuti loomataudist põhjustatud kahjude hüvitamist.

(2) Loomatauditõrjeks rakendatavate meetmete eesmärgiks on ära hoida ja likvideerida loomade nakkushaigusi ning kaitsta inimest loomadega ühiste ja loomade kaudu levivate haiguste eest.

(3) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(4) Vabariigi Valitsus või põllumajandusminister võib oma pädevuse piires kehtestada loomatauditõrje meetmete rakendamiseks õigusakte küsimustes, mille otsustamise õigus on vastavalt Euroopa Liidu õigusaktidele liikmesriigil.

[RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

§ 2. Loom

(1) Käesolevas seaduses käsitletakse looma, loomseid saadusi ja nende käitlemist ning loomseid jäätmeid veterinaarloomade seaduse §-s 2 esitatud tähenduses.

(2) Käesolevas seaduses koduloomade kohta sätestatud rakendatakse kõigi tehistingimustes elavate loomade suhtes (kaasa arvatud tehistingimustes peetavad metsloomad) ja metsloomade kohta sätestatud looduses vabalt elavate loomade suhtes.

(3) Tapaloom käesoleva seaduse tähenduses on liha ja lihasaaduste tootmise eesmärgil tapmisele määratud loom.

§ 3. Loomataud

(1) Loomataudiks loetakse looma haigus, mis on põhjustatud bioloogiliste haigusetekiitajate poolt, mis võivad kas otseselt või keskkonna vahendusel kanduda ühelt loomalt teisele, loomalt inimesele ja vastupidi. Käesoleva seaduse tähenduses loetakse loomataudiks ka selline loomade massiline haigestumine, mida põhjustaval teguril puudub omadus üle kanduda.

(2) [Kehtetu – RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

(3) Käesoleva seaduse tähenduses loetakse loomataud eriti ohtlikuks, kui selle tekitajal on omadus kiiresti levida loomapopulatsioonis, põhjustada ulatuslikku haigestumist ja suurt suremust ning millega võib kaasneda suur majanduslik kahju, samuti kui loomataud kujutab tõsist ohtu inimese etule ja tervisele.

§ 4. Loomapidaja

Käesoleva seaduse tähenduses on loomapidaja isik, kellele loom kuulub (loomaomanik) või kes tegeleb looma pidamisega rendi- või muu seletatolise suhte alusel loomaomanikuga.

[RT I 2002, 96, 566 – jõust. 1.01.2003]

§ 5. Veterinaarjärelevalve

Järelevalve käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise üle toimub veterinaarkorralduse seaduses sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.

§ 6. Veterinaararsti õigused ja kohustused

(1) Tegevusluba omav veterinaararst (edaspidi *veterinaararst*) juhhib loomapidaja ja loomsete saaduste käitleja tähelepanu käesolevast seadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest tulenevate nõuete rikkumisele ning teeb ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks.

(2) Eriti ohtliku loomataudi puhkemise korral teeb veterinaararst loomataudi leviku tõkestamiseks ja likvideerimiseks koostööd järelevalveametnikuga.

(3) Kui Veterinaar- ja Toiduamet vajab loomatauditõrje toimingute tegemiseks veterinaararsti kaasabi, teavitab ta sellest oma veebilehel, näidates ära loomatauditõrje toimingute kirjelduse. Loomatauditõrje toimingute tegemisel osalemise eest makstakse veterinaararstile tasu.

(4) Loomatauditõrje toimingute tegemisel veterinaararsti osalemise tasu määrab ja veterinaararstile tasu maksmise korra kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

2. peatükk LOOMATAUDI ENNETAMINE

1. jagu Loomade pidamine

§ 7. Loomade pidamise veterinaarنؤuded

(1) Loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad peavad oma asukoha, projektiahenduse, tehnoloogia ja mikrokliima poolest vastama veterinaarنؤuetele. Käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud juhtudel peavad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad olema registreeritud käesoleva seaduse § 11 lõikes 3 nimetatud registris ja vajaduse korral järelevalveasutuse poolt tunnustatud. Uusehitise ja põhjaliku tehnoloogilise ümberkorralduse projekt tuleb kooskõlastada Veterinaar- ja Toiduametiga.

(1¹) Loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud aladena käsitatakse kohti, kus loomade pidamise eesmärgid on järgmised:

- 1) loomsete saaduste saamine;
- 2) aretus;
- 3) vahendamine müügiks ja muul viisil tasu eest või tasuta üleandmiseks;
- 4) loomapartiide koostamine;
- 5) avalik näitamine või muu avalikkusele suunatud meelelahutuslik eesmärk;
- 6) liigi säilitamine;
- 7) teaduslik uurimine.

(2) Loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade ning seal loomade pidamise veterinaarنؤuded, registreerimisele ja teatud juhtudel tunnustamisele kuuluvate loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade loetelu ning registreerimise ja tunnustamise korra kehtestab

põllumajandusminister. Loomade pidamise veterinaarõuetena käsitatakse ka kalade, limuste (hõimkond *Mollusca*) ja koorikloomade (klass *Crustacea*) kasvatamise nõudeid ning nõudeid loomade ning nende paljundamisega seotud tegevuste kohta, nagu haudemunade tootmine ja hautamine, sperma kogumine, embrüote kogumine ja siirdamine ning muu taoline.

(2¹) Embrüote kogumise, töötlemise ja säilitamise ning munarakkude *in vitro* viljastamisega (edaspidi *embrüote käitlemisega*) võib tegeleda isik, kellel on järelevalveasutuse poolt tunnustatud pädev personal (edaspidi *embrüokogumISRühm*), kelle kasutusel on laboratoorium, kus on võimalik nõuetekohaselt embrüoid käidelda, ja muu vajalik varustus. EmbrüokogumISRühma kuuluvad veterinaararst (edaspidi *embrüokogumISRühma veterinaararst*), kes on pädev embrüote käitlemist nõuetekohaselt läbi viima, ja üks või mitu spetsialisti, kelle embrüokogumISRühma veterinaararst on välja õpetanud nõuetekohaseid meetodeid ja võtteid kasutama.

(2²) Embrüote käitlemisega võib tegeleda embrüokogumISRühma veterinaararst või spetsialist embrüokogumISRühma veterinaararsti järelevalve all. EmbrüokogumISRühm peab pidama embrüote käitlemise üle arvestust. Embrüote käitlemise üle peetavale arvestusele, embrüote käitlemisega tegelevale isikule ja embrüokogumISRühmale esitatavad nõuded ning embrüokogumISRühma tunnustamise korra kehtestab põllumajandusminister.

(2³) (2⁶) [Kehtetud – RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

(3)–(4) [Kehtetud – RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 7¹. Bioohutusmeetmed

Loomataudi ennetamiseks rakendab loomapidaja järgmisi bioohutusmeetmeid:

- 1) isiku ja veovahendi liikumise korraldamine;
- 2) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale kõrvalise isiku pääsemise piiramine;
- 3) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale välisriigist saabunud isiku pääsemise piiramine enne 48 tunni möödumist selle isiku Eestisse saabumisest;
- 4) karja juurde toodava looma pidamine muudest loomadest eraldi, lähtudes looma taudialasest staatusest;
- 5) haige looma eraldamine tervetest;
- 6) sööda, allapanu ja muu võimaliku nakkust edasikandva materjali käitlemise korraldamine ning nimetatud materjali korrapärane puhastamine ja desinfitseerimine;
- 7) korrapärane näriliste ja putukate tõrje;
- 8) loomakasvatushoonesse ja -rajatisse ning loomade pidamiseks piiritletud alale mets- ja koduloomade pääsemise takistamine ning muud asjakohased loomataudi leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 8. Põllumajandusloomade pidamisel ja loomsete saaduste käitlemisel osalevate isikute tervisekontroll

[RT I 2007, 1, 1 – jõust. 1.02.2007]

(1) Loomapidaja ja isik, kes oma tööülesannete tõttu puutub vahetult kokku põllumajandusloomade ja loomsete saadustega, peab nakkushaiguste tuvastamiseks ning nende leviku tõkestamiseks käima enne loomapidamise alustamist või töösuhte algust ja olenevalt riski hindamise tulemustest ka loomapidamise või töösuhte ajal korrapäraselt tervisekontrollis ning tal peab vastavalt nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadusele olema kirjalik tervisetõend. Tervisekontrolli nõudeid ei kohaldata loomapidajale, kes peab loomi, et saada loomiseid saadusi enda tarbeks.

[RT I 2007, 1, 1 – jõust. 1.02.2007]

(2) Loomapidaja ja loomsete saaduste käitleja peab nõudma oma tööülesannete tõttu põllumajandusloomade ja loomsete saadustega vahetult kokkupuutuvalt isikult käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohustuse täitmist.

(3) Põllumajandusloomade pidamises ja loomsete saaduste käitlemisel osalev isik peab teavitama loomapidajat või loomsete saaduste käitlejat või tema esindajat oma tervisehäirest, haigusest, kontakteerumisest

nakkushaigega või muudest ohtudest, mis võivad põhjustada põllumajandusloomade haigestumise või loomsete saaduste saastumise.

(4) Isikut, kellel puudub kehtiv tervisetõend, kes võib levitada haigusetekitajaid või parasiite või kellel on põllumajandusloomade ja inimeste tervise seisukohalt muu ohtlik tervishäire või haigus, ei tohi lubada töötada, kus ta puutub vahetult kokku põllumajandusloomade või loomsete saadustega.

§ 9. Loomapidajate kohustused

Lisaks veterinaarkorralduse seaduse §-s 35 sätestatudle on loomapidaja kohustatud:

- 1) teavitama kohe veterinaararsti üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või hukkumisest;
- 1³) teavitama piirkonda teenindavat volitatud veterinaararsti või Veterinaar- ja Toiduameti kohalikku asutust üle 24 kuu vanuse veise ning üle 18 kuu vanuse lamba ja kitse enda tarbeks tapmisest vähemalt 24 tundi ette;
- 2) teavitama järelevalveametnikku või volitatud veterinaararsti metslooma rünnakust talle kuuluvale loomale;
- 3) pidama kinni käesolevast seadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest tulenevatest nõuetest loomataudide ennetamisel ja tõrjel ning järgima loomataudi esinemise tõttu kehtestatud kitsendusi.

[RT I 2005, 61, 477 – jõust. 1.12.2005]

2. jagu

Loomade identifitseerimine ja registreerimine

§ 10. Identifitseerimisviisid

(1) Loomade identifitseerimisviisid on looma märgistamine, looma kirjeldamine või looma kuuluvuse määratlemine.

(2) Looma märgistamine on tema varustamine eristamist võimaldava püsiva ning kordumatu kunstliku tunnusega.

(3) Looma kirjeldamist tema eristamise eesmärgil kasutatakse loomade puhul, keda ei ole võimalik või otstarbekas märgistada.

(4) Loomad, keda ei ole võimalik või otstarbekas märgistada ja kelle kohta ei saa selle loomaliigi isendite suure välise sarnasuse tõttu koostada kirjeldust, identifitseeritakse nende kuuluvuse kaudu.

(5) Kuuluvuse kaudu identifitseerimisel loetakse loom kuuluvaks isikule, kelle valduses, sealhulgas kelle kinnisel territooriumil või kellele kuulvas hoones või rajatises ta asub, kui looma kuuluvusest huvitanud isik ei tõenda vastupidist.

§ 11. Koduloomade identifitseerimine ja põllumajandusloomade register

(1) Loomaomanik on kohustatud tagama oma koduloomade identifitseeritavuse vastavalt käesoleva seaduse §-le 10. Identifitseerimiseks vajalikud vahendid väljastatakse loomapidaja kulul. Loomapidaja on kohustatud pidama peetavate põllumajandusloomade kohta arvestust ning registreerima nad riiklikus registris käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud korras. Kohalik omavalitsus korraldab koerte ja vajaduse korral teiste loomade üle arvestuse pidamist.

(2) Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja korra, registreerimistunnistuse väljastamise korra ja veisepassi vormi ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise korra kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(2¹) Veiste identifitseerimine ja registreerimine toimub vastavalt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu määrusele 1760/2000/EÜ, millega kehtestatakse veiste identifitseerimise ja registreerimise ning veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise reeglid (ELT L 204, 11.08.2000, lk 1–10).

(2²) Lammaste ja kitsede identifitseerimine ja registreerimine toimub vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 5, 09.01.2004, lk 8–17).

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(3) Põllumajandusloomade register on vastavalt avaliku teabe seadusele põllumajandusministri ettepaneku alusel asutatud riiklik register.

[RT I 2007, 12, 66 – jõust. 1.01.2008]

(4) Põllumajandusloomade registri vastutavaks töötajaks on Põllumajandusministeerium ja volitatud töötajaks Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet.

(5) Põllumajandusloomade registrisse kantakse loomapidaja esitatud andmed registreerimisele kuuluvate põllumajandusloomade, loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade kohta. Registrisse kantava loomakasvatushoone, -rajatise ning loomade pidamiseks piiritletud ala geograafilise asukoha koordinaadid esitab registrile volitatud töötaja ametnik.

(5¹) Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet keeldub põllumajandusloomade registrisse kande tegemisest, kui isik on teadlikult esitanud valeandmeid või kui isikult on sellist liiki põllumajanduslooma pidamise õigus loomakaitseseaduse § 65 kohaselt ära võetud.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(6) Kui riigi infosüsteemide andmevahetuskibis on avatud asjakohane teenus, siis riigi infosüsteemide andmevahetuskibi kaudu Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ametile esitatud põllumajandusloomade registrisse andmete kandmise või registriandmete muutmise taotlusele ei pea lisama digitaallikirja.

[RT I 2007, 70, 428 – jõust. 1.01.2008]

§ 11¹. Tapamajade ja loomseid jäätmeid käitlevate ettevõtete andmete kandmine põllumajandusloomade registrisse

(1) Põllumajandusloomade registrisse kantakse lisaks käesoleva seaduse § 11 lõikes 5 nimetatud andmetele ka andmed tunnustatud tapamajade ja loomsete jäätmete käitlemise ettevõtete kohta. Need andmed esitab registrile Veterinaar- ja Toiduamet. Registrisse kantava ettevõtte geograafilise asukoha koordinaadid esitab registrile volitatud töötaja ametnik.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmed kantakse registrisse tapamaja või loomsete jäätmete käitlemise ettevõtte tunnustamise otsuse alusel selle tegemisest alates 10 tööpäeva jooksul.

(3) Tapamaja või loomsete jäätmete käitlemise ettevõtte tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise kohta andmete saamise korral kustutab volitatud töötaja tapamaja või loomsete jäätmete käitlemise ettevõtte registrist.

(4) Käesoleva seaduse § 11 lõikes 5 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmete õigsuse eest vastutab nende esitaja. Registrisse kantud andmete muutumise korral peab nende esitaja viivitamata taotlema muudatuste tegemist registris.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 12. Omanikuta ja loomapidaja juurest lahti pääsenud koduloomad

(1) Omanikuta koduloomaks loetakse identifitseerimata koduloom, kelle omanikku ei ole võimalik tuvastada.

(2) Loomapidaja juurest lahti pääsenud koduloomaks loetakse loom, kes viibib omaniku või looma eest vastutava isiku juuresolekuta väljaspool loomapidajale kuuluvat või tema kasutuses olevat territooriumi.

(3) Kohalik omavalitsus korraldab omanikuta koduloomade püüdmist, pidamist ja hukkamist vastavalt loomakaitseseadusele. Loomapidaja juurest lahti pääsenud kodulooma püüdmist korraldab loomapidaja. Kui loomapidaja juurest lahti pääsenud kodulooma kinnipüüdmise korraldas kohalik omavalitsus, kannab kodulooma püüdmise ja pidamisega seotud kulud loomaomanik.

3. jagu

Loomade liikumise ning loomanäituse, -võistluse, -laada, -oksjoni ja loomade kokkutoomisega seotud muu avaliku ürituse korraldamise veterinaarnõuded

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 13. Põllumajandusloomade liikumine

(1) Käesolevas seaduses mõistetakse loomade liikumise all põllumajandusloomade asukoha ajutist või püsivat muutmist nende võõrandamisel või mõnel muul põhjusel, millega kaasneb loomade üleviimine ühest karjast teise.

(2) Loomi on keelatud välja viia piirkonnast ja karjast, kus on loomataudi kahtluse või esinemise tõttu kehtestatud loomade liikumise piirangud.

(3) Käesoleva seaduse tähenduses loetakse karjaks põllumajanduslooma või põllumajandusloomade rüüma, keda peetakse ühes ettevõttes kui epidemioloogilist üksust. Kui ühes ettevõttes peetakse rohkem kui ühte karja, moodustab iga kari eraldi epidemioloogilise üksuse, millel on sama loomatervishoitalane staatus.

(4) Karjast on lubatud välja viia vaid kliiniliselt tervet looma, kes on identifitseeritud ja registreeritud käesoleva seaduse § 11 alusel kehtestatud korra kohaselt ning kes vastab käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele.

(4¹) Veise karjast väljaviimisel peab veisega kaasas olema veise pass, milles kajastuvad looma kohta olulised andmed, nagu andmed loomal teostatud veterinaarsete menetluste, tema liikumise ja loomapidaja kohta. Andmed veise liikumise ja loomapidaja kohta kannab veise passi loomapidaja veise karjast välja viimisel ning karja toomisel. Andmed veisel teostatud veterinaarsete menetluste kohta kannab veise passi volitatud veterinaararst.

(5) Loomade ühest karjast teise ja tapamajja saatmise korra ning nende loomadele esitatavad veterinaarnõuded kehtestab põllumajandusminister.

(6) [Kehtetu - RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

[RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

§ 14. Loomanäituse, -võistluse, -laada, -oksjoni ja loomade kokkutoomisega seotud muu avaliku ürituse korraldamise veterinaarnõuded

(1) Loomanäitusele, -võistlusele, -laadale, -oksjonile või loomade kokkutoomisega seotud muule avalikule üritusele (edaspidi *üritus*) võib tuua kliiniliselt terve ning veterinaarnõuetele vastava looma. Ürituse korraldaja peab kaasama veterinaararsti, kes kontrollib üritusele toodud looma tervislikku seisundit ja veterinaarnõuetele vastavust ning looma heaolu ürituse käigus.

(2) Looma viimisel ürituselt tema alalise pidamiskohta rakendab loomapidaja käesoleva seaduse §-s 7¹ nimetatud asjakohaseid bioohutusmeetmeid.

(3) Ürituse korraldaja teavitab vähemalt kümme päeva enne korraldatava ürituse algust sellest Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutust, kelle järelevalvealasel territooriumil üritus toimub.

(4) Ürituse teates märgitakse:

- 1) ürituse liik (loomanäitus, -võistlus, -laad, -oksjon või loomade kokkutoomisega seotud muu avalik üritus);
- 2) ürituse alguse ja lõpu kuupäev;
- 3) ürituse toimumise koht;
- 4) üritusele toodavate loomade liigid;
- 5) üritusele toodavate loomade päritoluriik ja -piirkond;
- 6) üritusel looma tervislikku seisundit ja veterinaarandmetele vastavust ning ürituse käigus looma headu kontrolliva veterinaararsti nimi ja kontaktandmed;
- 7) ürituse korraldaja nimi ja kontaktandmed.

(5) Veterinaar- ja Toiduameti kohalik asutus peab arvestust oma järelevalvealasel territooriumil toimuvate ürituste üle, registreerides tähtaja jooksul esitatud nõuetekohase teate. Andmed ürituste arvestuse kohta on avalikud ja neid säilitatakse kolm aastat ürituse registreerimise päevast arvates.

(6) Veterinaar- ja Toiduamet võib keelata teatud liiki loomade kokkutoomise või nende üritusel kasutamise, kui riskianalüüsi tulemusena on selgunud loomataudi leviku oht.

(7) Veterinaar- ja Toiduamet teavitab teatud liiki loomade kokkutoomise või nende üritusel kasutamise keelamisest viivitamata korraldajat ja vajaduse korral avalikkust massiteabevahendite kaudu. Ürituse korraldaja teavitab pärast loomade kokkutoomise või nende üritusel kasutamise keelamisest teadasaamist sellest üritusel osalejaid.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 15. Põllumajandusloomi vahendav isik ja loomade vahendamise veterinaarõuded

(1) Põllumajandusloomi vahendav isik (edaspidi *vahendaja*) on füüsiline või juriidiline isik, kes ärilisel eesmärgil otse või kaudselt ostab ja müüb veiseid, sigu, lambaid ja kitsi, kellel on nimetatud loomadega kauplemisest piisiv käive ja kes enda omandatud loomad kuni 29 päeva jooksul kas müüb edasi või paigutab müüja ettevõttest pärinevad loomad teise loomapidaja ettevõttesse ning kes vastab talie esitatavatele nõuetele.

(2) Vahendaja ettevõtte peab olema registreeritud ja tunnustatud. Vahendaja ettevõtte ja tema tegevuseks kasutatav teise loomapidaja loomapidamishoone, -rajatis või piiritletud ala peab olema nõuetekohane ning registreeritud ja tunnustatud käesoleva seaduse § 7 lõike 2 alusel ja korras. Nõuded põllumajandusloomade vahendaja ettevõttele kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2004, 19, 155 – jõust. 1.04.2004]

4. jagu

Loomade ja loomsete saaduste veo veterinaarõuded

[RT I 2001, 93, 566 – jõust. 1.01.2002]

§ 16. Veo veterinaarõuded

(1) Põllumajandusloomade ja loomsete saaduste veoks peab kasutama selleks ettenähtud või kohandatud veovahendeid. Loomade veol tuleb vältida keskkonna reostumist loomade väljaheidetega. Pärast iga põllumajandusloomade vedu või vajaduse korral ka enne järgmist loomade vedu, kui veovahendiga on veetud kaupa, mis võib olla loomade tervist ohustav, tuleb veovahend puhastada ja desinfitseerida Veterinaar- ja Toiduameti veebilehel avalikustatud loetelus oleva desinfektsioonivahendiga. Loetelus nimetatud desinfektsioonivahendit võib kasutada järelevalveametniku nõusolekul.

(2) Haiged või haiguskahtlasi loomi tuleb vedada eraldi veosena veterinaararsti kontrolli all. Kui loom haigestub veo ajal, peab vedaja sellest kohe teavitama veterinaararsti.

(3) Vedaja peab tagama veovahendi puhastamise ja desinfitseerimise ning kasutatud allapanu ladestamise.

(4) Vedaja peab arvestust põllumajandusloomade veovahendile peale- ja veovahendilt mahalaadimise kuupäeva, kellaaja ja koha kohta, veetud põllumajandusloomade liigi ja arvu, nende saatja ja saaja, saatdokumentide andmete ning veovahendi puhastamise ja desinfitseerimise aja ja koha kohta. Vesiviljelusloomade veo korral peab vedaja arvestust ka veo kestel toimunud veevahetuse kohta, näidates muu hulgas ära veevahetuse toimumise asukoha. Nimetatud dokumente säilitatakse vähemalt kolm aastat.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

5. jagu Loomsete saaduste käitlemine

§ 17 [Kehtetu – RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.05.2004]

§ 17¹. Tapaloomade, loomsete saaduste ja nende käitlemise veterinaarõuded

(1) Käitleja peab tagama tapaloomade ja loomsete saaduste käitlemise veterinaarõuete täitmise tapamajas ja loomsete saaduste käitlemise ettevõttes.

(2) Looma võib tappa ja temast saadud loomseid saadusi käidelda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 853/2004, millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erieeskirjad (ELT L 139, 30.04.2004, lk 55–205), sätestatud nõuete kohaselt, kui neid on kontrollitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 854/2004, millega kehtestatakse erieeskirjad inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste ametlikuks kontrollimiseks (ELT L 139, 30.04.2004, lk 206–320), nõuete kohaselt.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 853/2004 artikli 1 lõike 3 alapunktides d ja e nimetatud juhtudel võib looma tappa ja temast saadud loomseid saadusi käidelda toiduseaduse § 26 lõike 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 853/2004 artikli 1 lõike 4 alusel kehtestatud nõuete kohaselt.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(4) Tapamajja saadetava looma suhtes, välja arvatud vesiviljelusloom, ei tohi olla põstitatud loomataudi kahtlust ning ta peab pärinema karjast, mille kohta ei ole loomataudi esinemise ega kahtluse tõttu kehtestatud loomade liikumise piirangut. Tapmisele määratud vesiviljelusloomal ei tohi esineda loomataudi kliinilisi tunnuseid.
[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(5) Loomsete saaduste ja nende käitlemise veterinaarõuded kehtestab põllumajandusminister. Neid nõudeid ei kohaldata haigetelt või taudikahtlastelt loomadelt pärinevatele loomsetele saadustele ja nende käitlemisle.

(5¹) Tauditõrje eesmärgil tapmisele määratud vesiviljelusloomade tapmise ettevõtte veterinaarõuded ning sellise ettevõtte tunnustamise korra ja tunnustamise taotluses esitatavate andmete loetelu kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(6) Loomataudi puhkemise korral on loomade tapmise või hukkamisega ning loomsete saaduste käitlemisega tegelevad isikud kohustatud Veterinaar- ja Toiduameti ettekirjutuse kohaselt täitma oma käitlemisvaldkonnas loomataudi tõrje puhul rakendatavaid meetmeid, nagu näiteks taudistunud või taudikahtlaste loomade tapmine või hukkamine või sellistelt loomadelt pärinevate loomsete saaduste käitlemine ettenähtud viisil.

§ 18 [Kehtetu – RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 18¹. Loomsete kõrvalsaaduste käitlemise veterinaarõuded

(1) Loomsed kõrvalsaadused käesoleva seaduse tähenduses on Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu määruses 1774/2002/EÜ, millega kehtestatakse toiduks mittemõeldud loomsete kõrvalsaaduste terviserreeglid (EÜT L 273, 10.10.2002, lk 1-95), nimetatud loomsed saadused, sealhulgas loomsed jäätmed.

(2) Loomseid kõrvalsaadusi on lubatud käidelda selleks tunnustatud ettevõttes ja muul käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruses sätestatud viisil ning nõuete kohaselt.

(3) Loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõtte tunnustamise korra kehtestab põllumajandusminister.

(4) Põllumajandusminister võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud nõuetele kehtestada veterinaarõududel selliste loomsete kõrvalsaaduste käitlemise kohta, mida ei käsitleta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse lisades 7 ja 8, samuti orgaanilise väetise, mullaparandajate ja teatud rasvade derivaatide kasutamise kohta.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määruse artiklit 7 ei kohaldata sõnniku suhtes, mida veetakse ettevõtete ja kasutajate vahel Eesti.

(6) Loomataudi puhkemise korral on loomsete kõrvalsaaduste käitlemisega tegelevad isikud kohustatud osalema loomataudi tagajärgede likvideerimises oma käitlemisvaldkonnas vastavalt Veterinaar- ja Toiduameti ettekirjutusele.

[R E L 2005, 37, 286 - jõust. 1.07.2005]

§ 18². Loomsete jäätmete käitlemise korraldamine

(1) Loomsete jäätmete valdaja peab tagama enda valduses olevate loomsete jäätmete nõuetekohase käitlemise. Loomsed jäätmed tuleb käitlemiseks üle anda selleks tunnustatud ettevõttesse või mätta selleks lubatud kohta.
[R E L 2005, 37, 286 - jõust. 1.07.2005]

(2) Kavandatav loomsete jäätmete matmiskoht peab vastama keskkonnanõuetele ja kohaliku omavalitsuse organi kehtestatud heakorranõuetele.
[R E L 2005, 37, 286 - jõust. 1.07.2005]

(3) Loomsete jäätmete kavandatava matmiskoha keskkonnanõuetele vastavuse kohta annab arvamuse Keskkonnaamet.

[R E L 2009, 3, 15 - jõust. 1.02.2009]

§ 18³. Toitlustamisel tekkivate jäätmete ja impordimisel konfiskeeritud nõuetele mittevastavate saaduste käitlemise veterinaarõududel

(1) Toitlustamisel tekkivad jäätmed ja impordimisel konfiskeeritud nõuetele mittevastavad saadused tuleb olenevalt nende ohtlikkusest inimeste elule või tervisele või loomade tervisele koguda, vedada, säilitada, töödelda, hävitada või kasutada viisil, mis välistab haigusetekiitajate ja ohtlike ainete leviku.

[R E L 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

(2) Toitlustamisel tekkivate jäätmete kasutamine põllumajandusloomade söötmiseks toimub vastavalt Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu määrusele 1774/2002/EÜ.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud jäätmete ja saaduste kogumise, vedamise, säilitamise, töötlemise, hävitamise või muul viisil kasutamise nõuetekohasuse eest vastutab käitleja.

[R E L 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

6. jagu

[Kehtetu – RT I 2004, 19.135 jõust. 1.05.2004]

6¹. jagu

Loomakasvatushoone, -rajatise, loomade pidamiseks piiritletud ala, embrüokogumisrühma, põllumajandusloomi vahendava isiku ettevõtte, tauditõrje eesmärgil tapmisele määratud vesiviljelusloomade tapmise ettevõtte ja loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõtte tunnustamine

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 19¹. Tunnustamine

(1) Tunnustamine on menetlus, mille käigus järelevalveasutus hindab tunnustamisele kuuluva loomakasvatushoone, -rajatise, loomade pidamiseks piiritletud ala, embrüokogumisrühma või põllumajandusloomi vahendava isiku, tauditõrje eesmärgil tapmisele määratud vesiviljelusloomade tapmise või loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõtte (edaspidi *ettevõtte*) vastavust käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide ning Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(2) Ettevõtte peab enne tunnustamise aluseks oleva tegevuse alustamist olema tunnustatud. Ettevõtte tunnustamiseks peab isik esitama kirjaliku taotluse järelevalveasutusele.

(3) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hindamise tulemusena on kindlaks tehtud tunnustatava ettevõtte vastavus nõuetele, teeb järelevalveametnik järelevalveasutuse juhile või tema volitatud ametnikule ettepaneku selle ettevõtte tunnustamiseks. Kui tunnustatav ettevõtte ei ole hindamistulemuse põhjal nõuetekohane, teeb järelevalveametnik järelevalveasutuse juhile või tema volitatud ametnikule ettepaneku tunnustamisest keelduda.

(4) Ettevõtte tunnustamise või sellest keeldumise otsuse teeb järelevalveasutuse juht taotluse ja kõigi otsuse tegemiseks vajalike dokumentide saamisest alates kolme kuu jooksul. Otsus toimetatakse taotlejale kätte viivitamata, kuid mitte hiljem kui viiendal tööpäeval otsuse tegemisest alates posti teel lihtkirjaga, elektrooniliselt või tehakse teatavaks allkirja vastu.

(5) Ettevõtte, mis kantakse põllumajandusloomade registrisse § 11¹ lõike 1 alusel, loetakse tunnustatuks alates andmete põllumajandusloomade registrisse kandmise päevast.

(6) Järelevalveasutus peab arvestust tunnustatud ettevõtete kohta tegevusvaldkondade kaupa. Arvestuse andmed on avalikud ning need avalikustatakse järelevalveasutuse veebilehel.

(7) Arvestuse andmete alusel esitab järelevalveasutus tunnustatud ettevõtete andmed Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõuete kohaselt.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 19². Tunnustamise otsuse kehtivuse peatamine

(1) Kui tunnustatud ettevõtte ei vasta nõuetele või seal ei suudeta tagada tegevuse nõuetekohasust, on järelevalveasutuse juhil või tema volitatud järelevalveametnikul ettevõtte üle järelevalvet teostanud järelevalveametniku ettepanekul õigus tunnustamise otsuse kehtivus peatada:

- 1) kuni käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide rikkumise asjaolude selgumiseni või
- 2) kuni järelevalveametniku ettekirjutuse täitmiseni, kui järelevalveametniku hinnangul ei ole ettevõttes seal ajutiselt vahitsevate olude tõttu võimalik loomi nõuetekohaselt pidada ega tagada loomsete saaduste nõuetekohasust või ohutust.

(2) Ettevõttes, mille tunnustamise otsuse kehtivus on peatatud, tuleb loomade pidamine, vesiviljelusloomade tapmine või loomsete saaduste ja embrüote käitlemine tunnustamise otsuse kehtivuse peatamise otsuse teadaasaamisest alates viivitamata peatada.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(3) Tunnustamise otsuse kehtivus taastatakse ja loomapidajal või käitlejal tekib tunnustamise otsusega lubatud tegevuse jätkamise õigus, kui ta on kõrvaldanud tunnustamise otsuse kehtivuse peatamise tinginud asjaolud ning tunnustamise otsuse kehtivuse peatamise otsus on kehtetuks tunnistatud.

(4) Tunnustamise otsuse kehtivuse peatamise ja selle kehtetuks tunnistamise otsus tehakse loomapidajale või käitlejale teatavaks allkirja vastu või edastatakse posti teel väljastusteatega tähtkirjaga. Ettevõtte tunnustamise otsuse kehtivus loetakse peatatuks ja ettevõtte tunnustatus loetakse taastatuks alates sellekohaste andmete põllumajandusloomade registrisse kandmise päevast.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 19¹. Tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamine

(1) Tunnustamise otsus tunnistatakse kehtetuks, kui:

1) tunnustatud ettevõtte ei vasta nõuetele või seal ei suudeta tagada tegevuse nõuetekohasust;

2) järelevalveametniku hinnangul ei ole ettevõttes seal püsivalt valitsevate olude tõttu võimalik loomi nõuetekohaselt pidada, vesiviljelusloomi tappa ega tagada loomsete saaduste nõuetekohasust või ohutust ning sellest tulenevalt esineb oht inimese või looma tervisele;

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

3) tunnustamise aluseks olnud tegevus ettevõttes on lõpetatud;

4) loomapidaja või käitleja on esitanud sellekohase taotluse.

(2) Tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise ettepaneku teeb ettevõtte üle järelevalvet teostav järelevalveametnik järelevalveasutuse juhile või tema volitatud järelevalveametnikule, kellel on õigus ettevõtte tunnustamise otsus kehtetuks tunnistada. Tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsus tehakse loomapidajale või käitlejale teatavaks allkirja vastu või edastatakse posti teel väljastusteatega tähtkirjaga.

(3) Ettevõttes, mille tunnustamise otsus on kehtetuks tunnistatud, tuleb tunnustamise aluseks olnud tegevus viivitamata lõpetada.

(4) Ettevõtte tunnustamise otsus loetakse kehtetuks sellekohaste andmete põllumajandusloomade registrisse kandmise päevast alates.

(5) Kui tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise aluseks olnud asjaolud on kõrvaldatud, võib loomapidaja või käitleja taotleda uut tunnustamist.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

7. jagu

[Kehtetu – RT I 2004, 34, 236 – jõust. 1.05.2004]

8. jagu

[Kehtetu – RT I 2007, 70, 428 – jõust. 1.01.2008]

9. jagu

Zoonoosid ja toidutekkelised haiguspuhangud

[RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

§ 29¹. Zoonoos

(1) Zoonoos on otseselt või kaudselt loomulikult loomade ja inimeste vahel edasikanduv haigus või nakkus. Zoonooside suhtes kohaldatakse loomataudide kohta käivaid sätteid.

(2) Zoonoosne haigusetekiataja on viirus, bakter, seen, parasiit või bioloogiline isend, mis võib põhjustada zoonoosi.

[RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

§ 29². Zoonooside seire

(1) Zoonooside seire on zoonooside, zoonoossete haigusetekiatajate ja nendega seotud ravimresistentsuse esinemist käsitlevate andmete kogumise, analüüsimise ja avaldamise süsteem.

(2) Ravimresistentsus käesoleva seaduse tähenduses on teataval liiki mikroorganismide võime jääda ellu või isegi kasvada antimikroobilise aine teatud kontsentratsioonil, mis on tavaliselt piisav sama liiki mikroorganismide kasvu pidurdamiseks või nende hävitamiseks.

[RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

§ 29³. Zoonooside seire korraldamine

(1) Zoonooside seiret korraldab Veterinaar- ja Toiduamet.

(2) Zoonooside seire korraldamisel teeb Veterinaar- ja Toiduamet inimesel leviva zoonoosi epidemioloogia osas koostööd Terviseametiga.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(3) Zoonooside seire korraldamise nõuded kehtestab põllumajandusminister.

§ 29⁴. Toidutekkelised haiguspuhangud

(1) Toidutekkeline haiguspuhang käesoleva seaduse tähenduses on teataval asjaoludel kahel või enamal inimesel täheldatud haigus- või nakkusjuhtumi esinemine või olukord, kus haigus- ja nakkusjuhtumite arv ületab prognoositud arvu ning kus need on seotud või on tõenäoliselt seotud sama toiduga.

(2) Toidutekkeliste haiguspuhangute epidemioloogilist uurimist teevad Terviseamet nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel ning Veterinaar- ja Toiduamet käesoleva seaduse ja toiduseaduse alusel.

[RT I 2009, 49, 331 – jõust. 1.01.2010]

(3) Terviseamet koostab colneva kalendriaasta jooksul tehtud toidutekkeliste haiguspuhangute epidemioloogiliste uurimiste tulemusi kokkuvõtva aruande ning esitab selle Veterinaar- ja Toiduametile iga aasta 31. märtsiks.

[RT I 2009, 49, 331 – jõust. 1.01.2010]

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud aruandes sisalduvate andmete loetelu kehtestab põllumajandusminister.

(5) Toidutekkelise haiguspuhangu epidemioloogilise uurimise tulemusel selgitatakse välja toidutekkelise haiguspuhangu epidemioloogiline laad, võimalikud asjasepuutuvad toidud ja haiguspuhangu võimalikud põhjused. Toidutekkelise haiguspuhangu epidemioloogiline uurimine sisaldab võimaluse korral piisavaid mikrobioloogilisi uuringuid.

(6) Põllumajandusminister võib kehtestada toidutekkeliste haiguspuhangute uurimise täpsemad nõuded.

[RT I 2005. 37. 286 jõust. 1.07.2005]

§ 29⁵. Käitleja kohustused

(1) Käitleja peab tegema seireks uuringuid zoonooside ja zoonoosete haigusetekiitajate esinemise kohta käesoleva seaduse § 29³ lõike 3 alusel kehtestatud nõuete kohaselt, säilitama uuringutulemused, korraldama asjakohaste isoleeritud zoonoosete haigusetekiitajate (edaspidi *isolaadid*) säilitamise ettenähtud aja jooksul ning esitama käesoleva seaduse § 29³ lõikes 2 nimetatud asjakohasele asutusele tema nõudmisel uuringutulemused või isolaadid.

(2) Kui käitleja esitab järelevalveasutusele teavet Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu määruse 178/2002/EÜ, millega sätestatakse toiduvalmistamise õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetsused (EÜT L 031, 01.02.2002, lk 1–24), artikli 19 lõike 3 kohaselt, säilitab ta asjakohase toidu või selle proovi, et võimaldada selle uurimist laboratooriumis või toidutekkelise haiguspuhangu epidemioloogilist uurimist.

(3) Põllumajandusminister võib käesoleva paragrahvi lõike 1 rakendamiseks kehtestada käitlejale täpsemad nõuded uuringute tegemiseks, nende tulemuste, samuti isolaadi säilitamiseks ja asjakohasele asutusele esitamiseks.

[RT I 2005. 37. 286 jõust. 1.07.2005]

3. peatükk LOOMATAUDI LABORATOORNE UURIMINE

§ 30. Loomataudi laboratoorse uurimisega tegelevad asutused

(1) Loomataudi laboratoorne diagnoosimine, samuti veterinaarjärelevalve toiminguna võetud proovide uurimine on lubatud veterinaarkorralduse seaduse § 5 lõikes 5 loetletud laboratooriumides.

(2) Veterinaar- ja Toidulaboratoorium tagab riiklikus loomatauditõrje programmis ettenähtud laboratoorsete uurimiste teostamise Veterinaar- ja Toiduameti esitatud mahtudes ja tähtaegadel.

(3) Loomataudi kahtluse või puhkemise korral kindlustab Veterinaar- ja Toidulaboratoorium Veterinaar- ja Toiduameti korralduse alusel laboratoorse uurimise ja saadab kohale orialaspetsialistid.

§ 31. Loomataudi haigusetekiitaja isoleerimine ja kultiveerimine teaduslikul eesmärgil

(1) Teatud loomataudi põhjustavat haigusetekiitajat võib teaduslikul eesmärgil isoleerida või kultiveerida teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse kohane teadus- või arendusasutus, kes kasutab selleks haigusetekiitaja bioohutuse kategooria nõuetele vastavat laboratooriumi ja kellel on asjakohane luba.

(2) Loomataudi põhjustava haigusetekiitaja isoleerimise ja kultiveerimise loa (edaspidi *loa*) andmise otsustab põllumajandusminister. Loa saamiseks esitab teadus- ja arendusasutus põllumajandusministrile taotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

(3) Nende loomataudi põhjustavate haigusetekiitajate loetelu, mille teaduslikul eesmärgil isoleerimiseks või kultiveerimiseks on vajalik luba, täpsemad bioohutusnõuded sellise teadustöö tegemiseks kasutatavale laboratooriumile ja loa taotlusel esitatavate andmete loetelu, taotlusele fisatavate dokumentide loetelu ning taotluse menetlemise korra kehtestab põllumajandusminister.

(4) Põllumajandusminister võib loa andmisest keelduda, kui selgub, et loa taotlemisel on teadlikult esitatud valeandmeid või kui esitatud andmetest ja dokumentidest selgub, et uurimistöö tegemisel ei ole võimalik täita käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud nõudeid.

(5) Loa andmine või loa andmisest keeldumine otsustatakse 20 tööpäeva jooksul taotluse saamise päevast arvates.

(6) Kui teadus- ja arendusasutuses ei täideta käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud nõudeid, võib põllumajandusminister puuduste kõrvaldamiseks määrata tähtaja või loa kehtivuse osaliselt või täielikult peatada. Loa kehtivuse peatamisest teadasaamisest alates lõpetatakse laboratooriumis asjakohane tegevus. Loa kehtivus taastatakse, kui loa kehtivuse peatamise tingimused on kõrvaldatud ning loa kehtivuse peatamise otsus on kehtetuks tunnistatud.

(7) Põllumajandusminister võib tunnistada loa andmise otsuse kehtetuks haldusmenetluse seaduses sätestatud alustel või kui loa omanik:

- 1) on esitanud sellekohase taotluse;
- 2) on loa taotlemisel teadlikult esitanud tegevikkusele mittevastavaid andmeid või võltsitud dokumente;
- 3) ei ole käesoleva paragrahvi lõike 6 kohaselt määratud tähtaja jooksul poudusi kõrvaldanud või ei suuda laboratooriumis valitsevate piisilolude tõttu täita käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõudeid;
- 4) ei võimalda teostada järelevalvet asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle.

(8) Loa väljaandmisel valitsenud tingimuste muutumisest ja ümberkorralduste tegemisest teatab teadus- ja arendusasutus viivitamata põllumajandusministrile, edastades viimasele sellekohase kirjaliku teate.

(9) Loa andmise, loa andmisest keeldumise, loa peatamise ning loa kehtetuks tunnistamise otsus toimetatakse isikule kätte posti teel lihtkirjaga või elektrooniliselt kolme tööpäeva jooksul otsuse tegemise päevast arvates.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 32 [Kehtetu]

4. peatükk

LOOMATAUDI LEVIKU TÕKESTAMINE JA TAUDIPUNKTI LIKVIDEERIMINE

1. jagu

Meetmed loomataudi ohu ja kahtluse korral

[RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

§ 32¹. Loomataudi oht

(1) Loomataudi ohuna käsitatakse eriti ohtliku loomataudi ulatuslikku levimist Euroopa Liidu liikmesriigis või Eesti naaberriigis ning kui riskianalüüsi tulemusena on selgunud oht taudi levikuks Eesti territooriumile või kui naaberriigis kehtestatud ohustatud tsoon või järelevalvetsoon ulatuks Eesti territooriumile.
[RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

(2) Loomataudi ohu korral võib Veterinaar- ja Toiduamet võtta kasutusele loomataudi kahtluse või puhkemise korral rakendatavaid meetmeid vastavalt esineva loomataudi ohu riskianalüüsi tulemustele.
[RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

(3) Loomataudi ohu korral teavitab Veterinaar- ja Toiduamet elanikkonda massiteabevahendite kaudu vajadusest rakendada asjakohaseid loomatauditõrje abinõusid.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 33. Loomataudi kahtlus

Sõltuvalt haigusetekitaja iseloomust loetakse loomataudi kahtlus tekkinuks ühel või mitmel loomal esinevate haigusele omaste kliiniliste tunnuste, lahanguleiu või laboratoorse uurimise tulemuste alusel, samuti otsuse või kaudse kontakti tõttu nakatunud karja või loomaga. Loomataudi kahtluse põstatab veterinaararst ja otsustab järelevalvemetnik.

[RT I 2001, 93, 566 - jõust. 1.01.2002]

§ 34. Loomataudi tekitajate esinemise kahtlus loomsete saaduste puhul

Loomataudi tekitajate esinemise kahtlus loomsete saaduste puhul loetakse tekkinuks järelevalveametniku otsusel, kui temale teada olevatel andmetel võivad need sisaldada haigusetekitajaid või olla nendega saastunud.

§ 35. Loomataudi kahtluse korral rakendatavad meetmed

(1) Loomataudi kahtluse korral rakendatavad meetmed kehtestatakse selle loomataudi tõrje-eeskirjas.

(2) Loomataudi kahtluse korral tuleb haiguse kliiniliseks diagnoosimiseks, vajalike proovide võtmiseks, epidemioloogilise uurimise läbiviimiseks ja loomataudi leviku vältimiseks vajalike abinõude rakendamiseks viivitamatult kohale kutsuda piirkonda teenindav volitatud veterinaararst või järelevalveametnik.

(3) Loomataudi kahtluse tekkimisel tapamajja toodud loomadel tapaeelset või tapajärgset kontrolli teostanud järelevalveametnik või volitatud veterinaararst korraldab taudikahtlaste loomade ja nendelt pärinevate saaduste isoleerimise, peatab loomade ja loomsete saaduste töötlemise ning võtab tarvitusele abinõud loomataudi leviku tõkestamiseks.

(4) Veterinaararst informeerib loomapidajat ja loomsete saaduste käitlejat loomataudiga kaasnevatest ohtudest ning annab tegevusjuhised oletatava loomataudi leviku vältimiseks.

(5) Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht kehtestab pärast loomataudi kahtlusest teate saamist vajaduse korral diagnoosi täpsustamiseni karjale, ettevõttele või piirkonnale kitsendused.

(6) Kitsenduste kehtestamisest teatab järelevalveametnik loomapidajale posti teel väljastustega või allkirja vastu.

(7) Järelevalveametnik informeerib loomapidajat ja loomsete saaduste käitlejat temale kuuluvate loomadega või loomsete saadustega ning loomapidamishoones ja -rajatises või loomsete saaduste käitlemise ettevõttes teostatavatest toimingutest.

[RI I 2002, 96, 566 jõust. 1.01.2003]

§ 36. Loomataudi kahtluse lõpetamine

(1) Otsuse loomataudi kahtluse korral kehtestatud kitsenduste kehtetuks tunnistamiseks teeb Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht laboratoorse uurimise tulemuste või käesoleva seaduse § 37 lõikes 3 nimetatud komisjoni otsuse alusel, kui need välistavad loomataudi puhkemise.

(2) Loomataudi kahtluse lõpetamisest teatab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht loomapidajale ja loomsete saaduste käitlejale posti teel väljastustega või allkirja vastu 24 tunni jooksul pärast otsuse tegemist.

[RI I 2002, 96, 566 jõust. 1.01.2003]

§ 37. Loomataudi diagnoosimine

(1) Loomataudi diagnoosib veterinaararst epidemioloogilise ohukorra, kliiniliste tunnuste, lahanguleiu ja laboratoorse uurimise tulemuste põhjal.

(2) Vajadusel võidakse proovide võtmise eesmärgil teha loomade kontrolltapmisi. Kontrolltapmine on looma tapmine taudikahtluse kontrollimiseks lubatud uimastamis- ja tapmisvahendiga ning lubatud uimastamis- ja tapmismetodil. Looma kontrolltapmisele määramise õigus on Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhil ja tema volitatud järelevalveametnikul. Looma kontrolltapmisele määramise otsusest teatab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht või tema volitatud järelevalveametnik loomapidajale kirjalikult.

(3) Loomataudi ametliku diagnoosi teatamiskohustuslike loomataudide puhul paneb Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht või tema volitatud järelevalveametnik loomataudi kliiniliste tunnuste, lahanguleiu, epidemioloogiliste andmete ja laboratoorse uurimise tulemuste alusel või Veterinaar- ja Toiduameti määratud ekspertide komisjon kliiniliste tunnuste, lahanguleiu ja epidemioloogiliste andmete alusel.

(3¹) Loomataudi kliinilisel diagnoosimisel, laboratoorsel analüüsimisel ning vajalike proovide võtmisel peavad Veterinaar- ja Toiduameti järelevalveametnikud, volitatud veterinaararstid ning loomataudi diagnoosiva laboratooriumi spetsialistid järgima Eesti ja Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõudeid ning nende puudumise korral Rahvusvahelise Episootiase Büroo (*Office International des Epizooties, OIE*) väljatöötatud põhimõtteid, meetodeid, soovitusi ja juhendeid.

(4) Eriti ohtliku loomataudi korral kinnitab loomataudi ametliku diagnoosi Veterinaar- ja Toiduamet.

(5) Veterinaar- ja Toiduametil ning Veterinaar- ja Toidulaboratooriumil on õigus saata proove loomataudi diagnoosimiseks välisriigi tunnustatud laboratooriumisse või rahvusvahelisse referentlaboratooriumisse.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004; 1.05.2004]

2. jagu

Loomataudi kahtlusest ja selle puhkemisest teatamine

§ 38. Teatamiskohustuslikud ja registreerimiskohustuslikud loomataudid

(1) Teatamiskohustusliku loomataudi kahtlusest või diagnoosimisest peavad järelevalveametnikud, volitatud veterinaararstid ja veterinaararstid, samuti veterinaarlaboratooriumid ja teised isikud viivitamatult teavitama Veterinaar- ja Toiduameti kohalikku asutust.

(2) Registreerimiskohustusliku loomataudi diagnoosimise juhud registreeritakse ja neist teavitatakse Veterinaar- ja Toiduameti kohalikku asutust regulaarse aruandluse korras, kui loomataudi tõrje-eeskiri ei sätesta teisiti.

(3) Teatamiskohustuslikeks on kõik eriti ohtlikud loomataudid, inimesele ohtlikud loomataudid ja loomataudid, mida eesti loomapopulatsioonides pole kunagi või pikema aja vältel diagnoositud.

(4) Teatamiskohustuslike ja registreerimiskohustuslike loomataudide loetelu koostab põllumajandusminister.

§ 39. Veterinaararstide kohustused loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest teavitamisel

(1) Teatamiskohustusliku loomataudi kahtluse korral on veterinaararst kohustatud teavitama sellest kohe järelevalveametnikku või volitatud veterinaararsti ja loomapidajat.

(2) Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhile esitatava loomataudi teatise vormi- ja sisunõuded ning esitamise korra koostab Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor.

§ 40. Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi kohustused loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest teavitamisel

(1) Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht on kohustatud viivitamatult informeerima teatamiskohustusliku loomataudi kahtlusest ja selle diagnoosimisest Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorit, tema äraolekul tema asetäitjat ning naaberpiirkondade Veterinaar- ja Toiduameti kohalike asutuste juhte. Teatamiskohustusliku zoonoosi või zoonoosse haigusetekiitaja diagnoosimisest on Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht kohustatud viivitamata teavitama Terviseametit.

(2) Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht esitab aruande Veterinaar- ja Toiduametile registreeritud loomataudide ning Terviseametile registreeritud zoonooside kohta tema järelevalvealasel territooriumil. Aruande esitamise korra koostab Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor.

[RT I 2009, 49, 331 – jõust. 1.01.2010]

§ 41. Laboratooriumide ülesanded loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest teavitamisel

(1) Veterinaarkorralduse seaduse § 5 lõikes 5 loetletud laboratooriumid on kohustatud teatama teatamiskohustusliku loomataudi kahtlusest või laboratoorsest diagnoosimisest viivitamatult Veterinaar- ja Toiduameti peadirektorile, tema äraolekul tema asetäitjale ning selle Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhile, kelle järelevalvealalt uurimismaterjal pärines. Esitatava teatise vormi- ja sisuõuded ning esitamise korra kehtestab põllumajandusminister.

(2) Teatamiskohustus kehtib, olenemata sellest, kas materjal toodi uurimiseks riikliku loomatauditõrje programmi raames, diagnostiliseks uurimiseks või ettevõtte enesekontrolliks.

(3) Registreerimiskohustusliku loomataudi laboratoorsest diagnoosimisest teatab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud laboratoorium Veterinaar- ja Toiduametile regulaarse aruandluse korras, kui selle loomataudi tõrje-eeskiri ei näe ette teisiti. Esitatava teatise vormi- ja sisuõuded ning esitamise korra kehtestab põllumajandusminister.

(4) Loomsete saaduste käitlemisega tegelevate ettevõtete toodangu ohutust ja kvaliteeti kontrollivad laboratooriumid on kohustatud teavitama teatamis- või registreerimiskohustuslike loomataudide tekitajate isoleerimisest või nende esinemise kahtlusest toomes või toodangus Veterinaar- ja Toiduametit vastavalt käesoleva paragrahvi lõigetele 1-3.

(5) Teaduslaboratooriumid, kus diagnoositakse teatamis- või registreerimiskohustuslik loomataud uurimistöö käigus, peavad teavitama sellest Veterinaar- ja Toiduametit vastavalt käesoleva paragrahvi lõigetele 1-3.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 42. Veterinaar- ja Toiduameti kohustused loomataudidest teavitamisel

(1) Veterinaar- ja Toiduamet teatab rahvusvahelistele veterinaarorganisatsioonidele, Euroopa Komisjonile ning Euroopa Liidu liikmesriikide ja Eesti naaberriikide pädevatele asutustele rahvusvaheliselt teatamiskohustuslikeks tunnistatud loomataudide puhkemisest, loomatauditõrje alaste kitsenduste kehtestamisest ja nende lõpetamisest. Teatamine toimub Euroopa Ühenduse Nõukogu direktiivi 82/894/EMÜ loomahaiguste ühendusesisese teavitamise kohta (EÜT L 378, 31.12.1982, lk 58–62) ja selle alusel kehtestatud Euroopa Komisjoni vastavate otsuste sätete ning Rahvusvahelise Epizootiase Büroo nõuete kohaselt.

(2) [Kehtetu – RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

(3) Veterinaar- ja Toiduamet esitab Euroopa Komisjonile ülevaate eelnenud kalendriaasta jooksul registreeritud zoonooside, zoonoosete haigusetkitajate ja nendega seotud ravimresistentsuse tendentside ja allikate ning toidutekkeliste haiguspuhangute kohta iga aasta 31. maiks.

(4) Nõuded käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ülevaates esitatava teabe kohta kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2005, 37, 286 – jõust. 1.07.2005]

§ 42¹. Terviseameti kohustused zoonoosidest teavitamisel

[RT I 2009, 49, 331 – jõust. 1.01.2010]

(1) Terviseamet on kohustatud teatama zoonooside diagnoosimisest inimestel sellele Veterinaar- ja Toiduameti kohalikule asutusele, kelle järelevalvealasel territooriumil zoonoos diagnoositi.

[RT I 2009, 49, 331 – jõust. 1.01.2010]

(2) Teatamiskohustuslike zoonooside loetelu ning Veterinaar- ja Toiduameti kohalikule asutusele esitatava asjakohase teatise vormi nõuded ning esitamise korra kehtestab sotsiaalminister kooskõlastatult

põllumajandusministriga.
[RT I 2001, 93, 566 - jõust. 1.01.2002]

3. jagu Loomatauditõrje

§ 43. Loomatauditõrje eeskirjad

(1) Loomatauditõrje eeskirjas sätestatakse nõuded loomataudi ennetamise ja tõrje meetmete kohta, sealhulgas taudistunud loomadelt pärinevate saaduste käitlemise kohta üldjuhul eriti ohtliku loomataudi ja muu loomataudi puhul, mille ennetamise ja tõrje kohta on kehtestatud nõuded Euroopa Liidu asjakohase õigusaktiga.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

(2) Loomatauditõrje eeskirjad kehtestab põllumajandusminister.

(3) Transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate tõrje toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (LÜT 147, 31.05.2001 lk 1-40), kohaselt. Kui tapamajas on kasutusel nimpadevahelist saastumist vältiv süsteem, võib Veterinaar- ja Toiduamet veise rümba uurimisel tapamajas ja veiste spongiformse entsefalopaatia uurimise positiivse või ebaselge tulemuse korral tõrjemeetmete rakendamisel kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 III lisa A peatüki I osa punktis 6.5 sätestatud erisust.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 43¹. Ennetav vaktsineerimine

(1) Loomataudi ennetamise ühe meetmena võib kasutada loomade ennetavat vaktsineerimist (edaspidi *ennetav vaktsineerimine*), kui loomatauditõrje eeskirjas ei ole loomade ennetav vaktsineerimine keelatud.

(2) Loomapidaja on kohustatud ennetavalt vaktsineerima oma koera ja kassi marutaudi vastu.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatuta kodulooma on loomapidaja kohustatud ennetavalt vaktsineerima, kui see on ette nähtud loomatauditõrje eeskirjas.

(4) Loomapidaja, kes peab äriõigusel eesmärgil käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kodulooma, kelle ennetav vaktsineerimine on kohustuslik, koostab loomatauditõrje eeskirjas sätestatud nõuete kohase kirjaliku vaktsineerimise programmi ning esitab selle Veterinaar- ja Toiduametile.

(5) Veterinaar- ja Toiduamet kontrollib ennetava vaktsineerimise programmi nõuetekohasust ning teeb otsuse ennetava vaktsineerimise programmi heakskiitmise või heakskiitmata jätmise kohta 20 tööpäeva jooksul arvates ennetava vaktsineerimise programmi saamisest.

(6) Veterinaar- ja Toiduamet teeb otsuse ennetava vaktsineerimise programmi heakskiitmata jätmise kohta, kui ennetava vaktsineerimise programm ei vasta loomatauditõrje eeskirjas sätestatud nõuetele.

(7) Loomapidaja järgib kohustusliku ennetava vaktsineerimise korral loomatauditõrje eeskirjas sätestatud nõudeid. Lisaks järgib käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud loomapidaja Veterinaar- ja Toiduameti heakskiidetud ennetava vaktsineerimise programmi.

[RT I 2007, 70, 428 - jõust. 1.01.2008]

§ 43². Erakorraline vaktsineerimine

(1) Kui loomataud on ametlikult diagnoositud ja epidemioloogilise uuringise tulemusena selgub, et loomataud võib levida ulatuslikult, võib selle leviku tõkestamiseks erakorralise meetmena kasutada vaksineerimist (edaspidi *erakorraline vaksineerimine*).

(2) Erakorralise vaksineerimise tegemise otsustab ja korraldab Veterinaar- ja Toiduamet, järgides loomatauditõrje eeskirjas sätestatud erakorralise vaksineerimise nõudeid.

[RT I 2007, 70, 428 – jõust. 1.01.2008]

§ 43³. Loomatauditõrje programm

(1) Loomatauditõrje programm on loomataudide ennetamise ja tõrjemeetluste täpsustatud kava, milles sätestatakse loomataudide ennetamise ja tõrjemeetluste loetelu ning asjakohaste meetluste mahud loomataudide kaupa iga aasta kohta.

(2) Loomatauditõrje programmi kehtestab Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor.

(3) Loomatauditõrje programmi rakendamiseks seotud kulud kaetakse riigieelarvest.

[RT I 2007, 70, 428 – jõust. 1.01.2008]

§ 44. Loomatauditõrje situatsiooniplaan

(1) Loomatauditõrje situatsiooniplaan (edaspidi *situatsiooniplaan*) on eriti ohtlike loomataudide puhkemisel rakendatav tõrjemeetmete täpsustatud kava loomataudi kiireks ja efektiivseks likvideerimiseks. Kui järelevalveasutuse hinnangul on loomataudi tõhusamaks likvideerimiseks ja loomataudi leviku tõkestamiseks vaja koostada situatsiooniplaan või kui see nähakse ette käesoleva seaduse § 43 alusel kehtestatud loomatauditõrje eeskirjas, koostatakse ja rakendatakse situatsiooniplaani ka eriti ohtlike loomataudide nimekirjas nimetatud loomataudi likvideerimiseks.

(2) Situatsiooniplaani koostab ning selle tegelikkusle vastavuse eest vastutab Veterinaar- ja Toiduamet. Situatsiooniplaani kinnitab Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor. Situatsiooniplaani avalikustab Veterinaar- ja Toiduamet oma veebilehel.

(3) Situatsiooniplaanis peavad olema vähemalt järgmised osad:

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

- 1) riikliku loomatauditõrje komisjoni moodustamine;
- 2) kohalike loomatauditõrje komisjonide nimekiri;
- 3) üksikasjalik informatsioon loomatauditõrjes osalevate isikute, sealhulgas nende kvalifikatsiooni ja kohustuste kohta;
- 4) kohalike loomatauditõrje komisjonide võimalused kontakteerumiseks loomatauditõrjega seotud isikutega;
- 5) loomatauditõrjemeetmete nõuetekohaseks rakendamiseks vajalik varustus, materjalid ja desinfitseerimiseks kasutatavate desinfektsioonivahendite loetelu;

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

6) üksikasjalikud juhised loomataudi puhkemise korral tegutsemiseks, sealhulgas puhastamiseks ja desinfitseerimiseks ning loomakorjuse kõrvaldamiseks;

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

7) [kehtetu RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

- 8) loomatauditõrjel osalevad laboratooriumid ja nende võimalused, meetmed laboratooriumide vahisoleku säilitamiseks ning laboratoorseteks uurimisteks võetavate proovide kiire transportimise võimalused;
- 9) konkreetsete loomataudide tõrjeks vajaminevate vaktsiinide kogused ja nende hanke allikad;
- 10) erinevate ametiasutuste loomataudi likvideerimisalase koostöö põhimõtted.

[RT I 2004, 19, 135 - jõust. 1.04.2004]

(4) Vajaduse korral sätestatakse täpsemad nõuded situatsiooniplaanis esitatavate andmete kohta asjakohases loomatauditõrje eeskirjas.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

(5) Veterinaar- ja Toiduamet teeb töölalast koolitust situatsiooniplaani rakendamise kohta loomatauditõrjeks vajatike praktiliste oskuste ning erinevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste vahelise koostöö säilitamiseks.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 45 [Kehtetu RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 45¹. Kitsendused loomataudi kahtluse ja puhkemise korral

(1) Loomataudi kahtluse või diagnoosimise korral võib Veterinaar- ja Toiduamet kohaldada loomataudi leviku tõkestamiseks loomatauditõrje eeskirjas või asjakohases Euroopa Liidu õigusaktis sätestatud või Rahvusvahelise Epizootiase Büroo põhimõtete, meetodite, soovitusete ja juhendite kohaseid järgmisi kitsendusi:

- 1) piirang loomataudile vastuvõtlike loomade ja muude loomade veole ning neilt pärinevate loomsete saaduste veole ja käitlemisele;
- 2) piirang sööda, allapanu, jäämette, seadmete ja muu nakkust edasikandva eseme või materjali veole ja käitlemisele, inimeste ja veokite liikumisele ning muu asjakohane tegevuse piirang.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kitsendustele võib loomataudi kahtluse või diagnoosimise korral loomataudi leviku tõkestamiseks määrata loom tapmisele või hukkamisele või seade ja muu nakkust edasikandev ese, sööt, pakkematerjal, piim ja munad hävitamisele.

(3) Veterinaar- ja Toiduamet otsustab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud kitsenduse kohaldamise, võttes arvesse riskianalüüsi tulemusi ja määrates kindlaks kitsenduse kohaldamise ulatuse. Looma tapmisele või hukkamisele määramise korral määratakse lubatud uimastamis- ja tapmisvahend ning lubatud uimastamis- ja tapmismeetod.

(4) Veterinaar- ja Toiduamet otsustab kitsenduse lõpetamise riskianalüüsi tulemusi arvestades pärast viimast haigusjuhtumit või desinfitseerimist, aga mitte enne asjakohases loomatauditõrje eeskirjas nimetatud tähtaja möödumist.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 nimetatud otsus toimetatakse loomapidajale kätte postiga või allkirja vastu viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolmandal tööpäeval otsuse tegemisest arvates.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 45². Kitsenduste kohaldamise erisused

(1) Veterinaar- ja Toiduamet võib asjakohases loomatauditõrje eeskirjas sätestatud juhul ning riskianalüüsi tulemuste põhjal otsustada käesoleva seaduse § 45¹ lõigete 1 ja 2 alusel kehtestatud kitsenduse kohaldamise erisuse, määrates kindlaks erisuse kohaldamise ulatuse.

(2) Käesoleva seaduse § 51 lõikes 2 nimetatud järelevalveasutuse nõudmisel esitab isik temale käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse või selle ametliku kinnitusega ärakirja.

[RT I 2009, 64, 422 jõust. 1.01.2010]

§ 45¹. Loomatauditõrje abinõud loomataudi kahtluse ja puhkemise korral

(1) Loomataudi kahtluse või diagnoosimise korral võib Veterinaar- ja Toiduamet kohaldada loomataudi leviku tõkestamiseks loomatauditõrje eeskirjas või asjakohases Euroopa Liidu õigusaktis sätestatud või Rahvusvahelise Epizootiate Büroo põhimõtete, meetodite, soovitude ja juhendite kohaseid järgmisi loomatauditõrje abinõusid:

- 1) käesoleva seaduse §-s 7¹ nimetatud bioohutusmeetmete rakendamine;
- 2) kitsendustega territooriumi tähistamine ja seal peetavate loomade üle arvestuse pidamine;
- 3) loomade pidamise, sealhulgas karjatamise ümberkorraldamine;
- 4) loomade erimärgistamine;
- 5) loomakasvatushoone või -rajatise või loomade pidamiseks piiratud ala korrastamine;
- 6) asjakohaste isikukaitsevahendite kasutamine;
- 7) loomsete saaduste ja nakkust edasikandva seadme, eseme või materjali käitlemine ja vedu nakkuse levikut tõkestaval viisil;
- 8) käesoleva seaduse §-s 45² nimetatud kitsenduse erisuse kohaldamise korral sellega hõlmatud isikute ja veovahendite loetelu koostamine ning muude kitsenduste kohaldamise või bioohutusmeetmete rakendamisega seotud või nende rakendamiseks vajalike abinõude kohaldamine.

(2) Veterinaar- ja Toiduamet otsustab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud abinõude kohaldamise, võttes arvesse riskianalüüsi tulemusi ja määrates kindlaks abinõude kohaldamise ulatuse koos käesoleva seaduse § 45¹ lõikes 3 nimetatud kitsenduse kohaldamise otsusega, mis lõpetatakse sama paragrahvi lõikes 4 sätestatud alustel ja tähtajal ning mis toimetatakse loomapidajale kätte sama paragrahvi lõikes 5 sätestatud korras ja tähtajal.

[RT I 2009, 64, 422 jõust. 1.01.2010]

§ 46. Meetmed eriti ohtliku loomataudi puhkemisel

(1) Eriti ohtliku loomataudi puhkemisel:

- 1) kehtestatakse taudipunkti karantiin;
- 2) määratletakse ohustatud tsoon taudipunkti ümber ning järelevalvetsoon ohustatud tsooni ümber;
- 3) viiakse läbi epidemioloogiline uurimine loomataudi võimaliku leviala selgitamiseks;
- 4) moodustatakse riiklik ja kohalik loomatauditõrje komisjon, mis juhibvad kogu tegevust taudipunkti likvideerimisel ja loomataudi leviku tõkestamisel.

(2) Eriti ohtliku loomataudi likvideerimiseks on Veterinaar- ja Toiduametil õigus täiendavalt käesoleva seaduse §-s 45 sätestatud:

- 1) kohustada järelevalveametnikke ja volitatud veterinaararste teostama tauditõrjetoiminguid ka väljaspool tema tööpiirkonda;
- 2) kaasata menetluste teostamisse tegevusluba omavaid veterinaararste;
- 3) teostada vajalikke tauditõrjetoiminguid ilma loomapidaja või loomsete saaduste käitleja kohalolekuta ja teda sellest eelnevalt teavitamata.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud meetmed võetakse kasutusse ka eriti ohtlike loomataudide nimekirjas nimetatud loomataudi puhul, kui see osutub järelevalveasutuse hinnangul vajalikuks, et likvideerida loomataudi ja tõkestada loomataudi levikut, või kui see nähakse ette käesoleva seaduse § 43 alusel kehtestatud loomatauditõrje eeskirjas.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 47. Loomataudide ennetamine ja tõrje metsloomade populatsioonis

(1) Loomataudide ennetamist ja tõrjet metsloomade populatsioonis korraldab Veterinaar- ja Toiduamet koostöös Keskkonnainspektsiooni ning jahipidamise ja kalapüügi õigust omavate füüsiliste ja juriidiliste isikutega.

(2) Haigustunnustega metslooma avastamisest, samuti metslooma ründest tuleb kohe teavitada veterinaararsti.

(3) Metslooma püüdmine ühest piirkonnast teise ümberasustamise või tehistingimustes pidamise eesmärgil ning metsloomade ümberasustamine ühest piirkonnast teise on lubatud õigusaktides sätestatud nõuete kohaselt ning kooskõlastatult Veterinaar- ja Toiduametiga.

[RT I 2001, 93, 566 – jõust. 1.01.2002]

§ 48. Kohalik loomatauditõrje komisjon

(1) Kohaliku loomatauditõrje komisjoni moodustab pärast eriti ohtliku loomataudi ametliku diagnoosi panemist Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi ettepanekul maavanem.

(2) Kohalikku loomatauditõrje komisjoni kuuluvad maavalitsuse ja kohaliku omavalitsuse esindaja, Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht ja järelevalveametnikud, Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi esindaja vähemalt peaspetsialisti tasemel, taudipunkti piirkonda teenindav volitatud veterinaararst ning Politsei- ja Piirivalveameti ja Päästeameti esindaja vähemalt kohaliku asutuse juhi asetäitja tasemel.

[RT I 2009, 62, 405 - jõust. 1.01.2010]

(3) Kohaliku loomatauditõrje komisjoni tööd juhib Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht ja selle töökorraldus kehtestatakse loomatauditõrje situatsioonplaanis.

(4) Kohaliku loomatauditõrje komisjoni ülesandeks on:

- 1) käesoleva seaduse § 52 alusel epidemioloogilise uurimise läbiviimine;
- 2) ohustatud ja järelevalvetsooni piiritlemine;
- 3) loomatauditõrje meetmete rakendamise koordineerimine, korraldamine ja kontroll.

§ 49. Riiklik loomatauditõrje komisjon

(1) Riikliku loomatauditõrje komisjoni moodustab pärast eriti ohtliku loomataudi ametliku diagnoosi panemist Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori ettepanekul põllumajandusminister.

(2) Riiklikku loomatauditõrje komisjoni kuuluvad Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor ja järelevalveametnikud, Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi esindaja vähemalt peaspetsialisti tasemel, loomataudi levipiirkonna Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht ning Politsei- ja Piirivalveameti ja Päästeameti esindajad vähemalt peadirektori asetäitja tasemel. Komisjoni tööd juhib Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor.

[RT I 2009, 62, 405 - jõust. 1.01.2010]

(3) Riikliku loomatauditõrje komisjoni ülesandeks on:

- 1) tõrjemeetmete rakendamise koordineerimine ja tulemuste analüüs;
- 2) loomataudi likvideerimiseks eraldatud riiklike ressursside suunamine;
- 3) riikidevaheline koostöö loomataudi edasise leviku tõkestamiseks;
- 4) põllumajandusministri ettepanekute tegemine Vabariigi Valitsuse tasandil lahendamist vajavate küsimuste lahendamiseks.

5) [kehtetu – RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 50. Karantiini, ohustatud ja järelevalvetsooni kehtestamise kord

(1) Karantiin on teatud perioodiks taudipunktis kehtestatav loomade, loomsete saaduste, söötade, seadmete ja inventari väljavõtmise keeld ning inimeste liikumise piiramine.

(2) Taudipunkt on piiritletud territoorium, kus haiged või nakatunud loomad asuvad.

(3) Karantiin kehtestatakse ettevõttele või tabandunud piirkonnale pärast eriti ohtliku loomataudi diagnoosi ametlikku kinnitamist vastavalt käesoleva seaduse §-le 37.

(4) Karantiini kehtestab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi ettepanekul maavanem kirjaliku korraldusega, mis antakse üle loomapidajale või ettevõtte omanikule allkirja vastu ja millest teavitatakse elanikkonda massiteabevahendite kaudu.

(5) Maavanem kehtestab kirjaliku korraldusega Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi ettepanekul taudipunkti ümber ohustatud ja järelevalvetsooni, millest teavitatakse elanikkonda massiteabevahendite kaudu.

(6) Vajadusel muudetakse ohustatud ja järelevalvetsooni ulatust maavanema kirjaliku korraldusega käesoleva paragrahvi lõikes 5 kehtestatud korras.

(7) Ohustatud tsoon on piiritletud ala taudipunkti ümber, kus kehtestatakse loomade, loomsete saaduste ja inimeste liikumise piirangud ja kus viiakse läbi loomataudile vastuvõetlike loomaliikide ulatuslik uurimine uute taudipunktide õigeaegseks avastamiseks.

(8) Järelevalvetsoon on piiritletud ala ohustatud tsooni ümber, kus kehtestatakse inimeste ja transpordi liikumise piiranguid ja kus loomakarju hoitakse kõrgendatud veterinaarjärelevalve all.

(9) Karantiinitingimused ning tingimused ohustatud ja järelevalvetsoonis määratakse kindlaks loomataudi tõrje-eeskirjas või selle puudumisel Veterinaar- ja Toiduameti poolt kehtestatud nõuetes.

(10) Kitsendused taudipunktis hakkavad kehtima alates kirjaliku korralduse üleandmisest loomapidajale.

(11) Kitsendused ohustatud ja järelevalvetsoonis hakkavad kehtima massiteabevahendite kaudu teatamisest alates.

§ 51. Järelevalve loomataudi puhkemisel kehtestatud piirangutest kinnipidamise üle

(1) Järelevalvet karantiiniga kehtestatud meetmete täitmise üle teostab Veterinaar- ja Toiduameti kohalik asutus.

(2) Järelevalvet transpordivahendite, loomade ja inimeste liikumise piirangute täitmise üle taudipunktis ning ohustatud ja järelevalvetsoonis teostab politseiasutus.

[RT I 2009, 62, 405 jõust. 1.01.2010]

§ 52. Loomataudi leviala määramine

(1) Eriti ohtliku loomataudi puhkemisel viib kohalik loomatauditõrje komisjon läbi epidemioloogilise uurimise, mille käigus selgitab välja võimalikud nakatumise põhjused, ajavahemiku loomade nakatumise ja selle avastamise vahel, nakkuse leviku teed, kontaktid karjad ja loomad ning selle alusel loomataudi võimaliku leviala.

(2) Kontaktseks loetakse kari ja loom, kellega nakatunud loom või kari on olnud otseses või kaudses kokkupuutes ajal, mil nakatumine tõenäoliselt toimus, ja pärast seda. Kontaktid karjad ja loomad loetakse taudikahtlasteks ning neilt võetakse proovid laboratoorseks uurimiseks.

§ 53. Karantiini ning kitsenduste lõpetamine

(1) Karantiin ja kitsendused lõpetatakse pärast loomataudi likvideerimist ja selle loomataudi tõrje-eeskirja või Veterinaar- ja Toiduameti kehtestatud nõuete täitmist.

(2) Kitsendused lõpetab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juht.

(3) Karantiini lõpetab Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi ettepanekul maavanem kirjaliku korraldusega ning sellest teavitatakse elanikkonda massiteabevahendite kaudu.

§ 54. Hädaolukord ja eriolukord eriti ohtliku loomataudi puhkemise korral

(1) Eriti ohtliku loomataudi ulatusliku ja kiire leviku korral on tegemist hädaolukorraga hädaolukorra seaduse § 2 lõike 1 tähenduses.

(2) Kui eriti ohtliku loomataudi leviku tõkestamiseks on vaja viivitamata rakendada ulatuslikke abinõusid ning käesolevas seaduses ja hädaolukorra seaduses sätestatud hädaolukorra lahendamise abinõude rakendamise tulemusel ei ole võimalik piisavalt tulemuslikult kõrvaldada ohtu ja abistada kannatanuid, teeb põllumajandusminister riikliku loomatauditõrje komisjoni ettepanekul Vabariigi Valitsusele ettepaneku kuulutada välja eriolukord hädaolukorra seaduse kohaselt.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

5. peatükk LOOMATAUDITÕRJEGA SEOTUD KAHJU JA TAUDIKAHJUTOETUS

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 55. Loomatauditõrjega tekkinud kahju hüvitamine

(1) Loomapidajale hüvitatakse käesolevas seaduses ja Euroopa Liidu asjakohases õigusaktis sätestatud juhul, korras ja määras kooskõlas maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 3 lõikes 3 sätestatud nõuetega loomatauditõrjega seoses tekkinud järgmine kahju:

- 1) ettekirjutuse alusel tapetud, sealhulgas kontrollitapetud, hukatud ning loomataudi tõttu hukkunud looma väärtus;
- 2) ettekirjutuse alusel hävitatud seadme, sööda, pakkematerjali, piima ja munade väärtus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kahju hüvitatakse Vabariigi Valitsuse reservist selleks eraldatavatest riigieelarve vahenditest, juhul kui see on tekkinud seoses eriti ohtliku loomataudi või teatud mitte eriti ohtliku loomataudi tõrjega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud nende mitte eriti ohtlike loomataudide nimekirja, mille puhul käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud taudikahju hüvitatakse, kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 56. Toetus loomatauditõrjega seotud kahju hüvitamiseks

(1) Loomapidaja võib käesoleva seaduse § 55 lõikes 2 sätestatud loomataudi tõrjega seoses tekkinud ja käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju hüvitamiseks osas, mille hüvitamiseks ei ole sõlmitud kindlustuslepingut, taotleda toetust (edaspidi *taudikahjutoetus*).

(2) Käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju suurus määratakse järgmiselt:

- 1) looma, välja arvatud aretuslooma arvestuslik väärtus;
- 2) aretuslooma puhul põllumajandusloomade aretuse seaduse § 4 lõike 1 tähenduses eksperdiarvamuse alusel määratud aretuslooma väärtus;
- 3) seadme, sööda, pakkematerjali, piima ja munade puhul nende tegelik väärtus.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 nimetatud eksperdi kaasamise kulud kannab Veterinaar- ja Toiduamet.

(4) Ekspert on:

- 1) sõltumatu;
- 2) vähemalt kaheaastase töökogemusega veterinaarmeditsiini alal ja teadmistega loomade tõuaretuse valdkonnas;
- 3) piisavate teadmistega ekspertiisi kõrgel erialasel tasemel tegemiseks.

(5) Nõuded eksperdi arvamusele ja looma, sealhulgas aretuslooma väärtuse arvutamise korra kehtestab põllumajandusminister.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 57. Taudikahjutoetuse taotlemine

(1) Loomapidaja esitab taudikahjutoetuse saamiseks Veterinaar- ja Toiduametile taotluse (edaspidi *taotlus*) kümne tööpäeva jooksul ettekirjutuse alusel looma tapmise, sealhulgas kontrolltapmise, hukkamise või loomataudi tõttu hukkamise päevast arvates. Loomapidaja lisab taotlusele käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju suurust tõendavad dokumendid.

(2) Loomapidaja, kes on sõlminud kindlustuslepingu, mille alusel on selle esemeks olev loom, aretusloom, seade, sööt, pakkematerjal, piim või munad kindlustatud käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju vastu, märgib selle ära taotluses. Loomapidaja teavitab Veterinaar- ja Toiduametit viivitamata selle kindlustuslepingu alusel talle väljamakstud kindlustushüvitisest.

(3) Käesolevast seadusest tulenevat menetlustähtaega ei ennistata.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 57¹. Taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine

(1) Veterinaar- ja Toiduamet vaatab taotluse ja sellele lisatud dokumendid läbi ning kontrollib esitatud andmete õigsust asjakohaste dokumentide ja andmestikogude alusel.

(2) Taotlus jäetakse rahuldamata, kui esineb vähemalt üks järgmistest taotluse rahuldamata jätmise alustest:

- 1) loom tapeti, sealhulgas kontrolltapeti, hukati või hukkus loomataudi teadusliku uurimise eesmärgil tehtud loomkatse käigus;
- 2) loom tapeti, sealhulgas kontrolltapeti, või hukati ilma asjakohase ettekirjutuseta;
- 3) loom hukkus enne loomataudi kahjuste püstitamist või muul põhjusel kui loomataud;
- 4) looma Ecsusse toimetamisel ei täidetud loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi veterinaarjärelevalve seaduses sätestatud nõudeid;
- 5) loom ei ole käesoleva seaduse §-s 11 sätestatud nõuete kohaselt identifitseeritud ja registreeritud;
- 6) taotleja takistab loomatauditõrjeks vajaliku riikliku järelevalve tegemist või ei täida ettekirjutuse nõudeid;
- 7) taotleja on teadlikult esitanud valeandmeid või mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil;
- 8) seade, sööt, pakkematerjal, piim või munad hävitati ilma asjakohase ettekirjutuseta;
- 9) käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju hüvitamiseks on sõlmitud kindlustusleping.

(3) Veterinaar- ja Toiduamet otsustab taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kümne tööpäeva jooksul taotluse saamise päevast arvates.

(4) Veterinaar- ja Toiduamet esitab kümne tööpäeva jooksul taotluse rahuldamisest arvates põllumajandusministrile andmed Vabariigi Valitsuse reservist raha eraldamise vajaduse kohta koos üksikasjaliku arvestuse ja asjakohase uclarvega ning põhjendusega raha kasutamise kohta. Põllumajandusministeerium edastab nende andmete põhjal Rahandusministeeriumile taotluse Vabariigi Valitsuse reservist loomatauditõrjel tekkinud kahju hüvitamiseks taudikahjutoetuse maksmiseks.

[RT I 2009, 64, 422 - jõust. 1.01.2010]

§ 57². Taudikahjutoetuse määr ning toetuse maksmine ja maksmisest keeldumine

(1) Loomatauditõrjega seoses tekkinud kahju hüvitatakse kuni 100% ulatuses.

(2) Veterinaar- ja Toiduamet jaotab Vabariigi Valitsuse reservist taudikahjutoetuse maksmiseks eraldatud riigieelarve vahendid loomapidajate vahel võrdeliselt vastavalt rahuldatud taotluste arvule, arvestades taotluste kaupa taudikahjutoetuseks vajaminevaid vahendeid, ja arvutab taotlejale makstava taudikahjutoetuse suuruse. Kui rahuldatud taotluste kohane taudikahjutoetuse summa ületab taudikahjutoetuse maksmiseks eraldatud vahendeid, vähendab Veterinaar- ja Toiduamet taudikahjutoetuse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määra

võrdeliselt, arvestades taudikahjutoetuse maksmiseks ettenähtud vahendeid ja järgides taotlejate võrdse kohtlemise põhimõtet.

(3) Veterinaar- ja Toiduamet otsustab taudikahjutoetuse maksmise või maksmata jätmise 20 tööpäeva jooksul Vabariigi Valitsuse reservist taudikahjutoetuse maksmiseks riigiuclarve vahendite eraldamise päevast või eraldamata jätmise päevast arvates. Pärast taotluse rahuldamist, kuid enne taudikahjutoetuse maksmist otsustatakse jätta taudikahjutoetus maksmata, kui esineb vähemalt üks järgmistest taudikahjutoetuse maksmata jätmise alustest:

- 1) taudikahjutoetuse maksmiseks puuduvad rahalised vahendid;
- 2) tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused.

(4) Kui taudikahjutoetuse taotleja on saanud kindlustushüvitist käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju eest, vähendab Veterinaar- ja Toiduamet vastavalt taudikahjutoetusena makstavat summat või jätab taudikahjutoetuse välja maksmata.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 57³. Loomatauditõrjega seotud kahju osaline katmine

Taotluse käesoleva seaduse § 55 lõikes 1 sätestatud kahju osaliseks katmiseks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud juhul esitab Euroopa Komisjonile Veterinaar- ja Toiduamet.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 58. Toetusraha tagasinõudmine

Pärast taudikahjutoetuse väljamaksmist nõuab Veterinaar- ja Toiduamet taudikahjutoetuse saajat taudikahjutoetuse täielikku või osalist tagasimaksmist anaalu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse §-s 42 sätestatud alustel, tähtajal ja korras.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

6. peatükk VASTUTUS

§ 58¹. Veterinaararsti kohustuste täitmata jätmine

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(1) Veterinaararsti kohustuste täitmata jätmise või mittenduetekohase täitmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 krooni.

§ 58². Loomade pidamise veterinaarõuete rikkumine

(1) Loomade pidamise veterinaarõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 krooni.

[RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

§ 58³. Põllumajanduslooma surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või metsloomade rünnakust teatamata jätmine

(1) Põllumajanduslooma surmast, loomade ulatuslikust haigestumisest või hukkumisest ja metslooma rünnakust teatamata jätmise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

[RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

§ 58⁴. Identifitseerimis- ja registreerimiskohustuse täitmata jätmine

(1) Loomade identifitseerimis- ja registreerimiskohustuse täitmata jätmise või mittenoetekohase täitmise eest karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 krooni.

[RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

§ 58⁵. Loomaäituse, -võistluse, -laada, -oksjoni ja loomade kokkutoomisega seotud muu avaliku ürituse korraldamise ning loomade liikumise, sealhulgas loomadega kauplemise veterinaarõuete rikkumine

(1) Loomaäituse, -võistluse, -laada, -oksjoni või loomade kokkutoomisega seotud muu avaliku ürituse korraldamise või loomade liikumise, sealhulgas loomadega kauplemise veterinaarõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 krooni.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 58⁶. Loomade ja loomsete saaduste veo ja loomsete saaduste käitlemise veterinaarõuete rikkumine

(1) Loomade ja loomsete saaduste veo ja loomsete saaduste käitlemise veterinaarõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui see on toime pandud viisil, mis ohustab inimese tervist või keskkonda, ... karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 30 000 krooni.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

[RT I 2004, 34, 236 – jõust. 1.05.2004]

§ 58⁷ [Kchetu – RT I 2007, 70, 428 – jõust. 1.01.2008]

§ 58⁸. Loomataudi haigusetekiitaja teaduslikul eesmärgil loata isoleerimine ja kultiveerimine ning bioohutuse nõuete rikkumine

(1) Loomataudi põhjustava haigusetekiitaja teaduslikul eesmärgil loata isoleerimise või kultiveerimise või loomataudi põhjustava haigusetekiitaja teaduslikul eesmärgil isoleerimiseks või kultiveerimiseks kasutatava laboratooriumi bioohutuse nõuete rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahaträhviga kuni 50 000 krooni.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 58⁹. Loomataudi kahtluse korral või loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje eeskirjade nõuete rikkumine

(1) Loomataudi kahtluse korral või loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramise ning loomatauditõrje eeskirjade rikkumise eest – karistatakse rahaträhviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahaträhviga kuni 50 000 krooni.

[RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

§ 58¹⁰. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse § -des 58¹-58⁹ sätestatud väärtegadele kohaldatakse karistusseadustiku üldosa ja väärteomenetluse seadustiku sätteid.

(2) Veterinaar- ja Toiduamet või kohus võib kohaldada käesoleva seaduse § 58⁶ lõigetes 2 ja 4 sätestatud juhul väärteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud looma või loomse saaduse konfiskeerimist vastavalt karistusseadustiku § -le 83.

(3) Käesoleva seaduse § -des 58¹-58¹⁰ sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on Veterinaar- ja Toiduamet.

[RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

§-d 59–61¹ [Kehtetud RT I 2002, 63, 387 – jõust. 1.09.2002]

7. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 62. Rahvusvahelised kokkulepped

Kui rahvusvahelise kokkuleppe sätted erinevad käesolevas seaduses või sellest tulenevates õigusaktides kehtestatud veterinaarnõuetest, samuti koostöö ja teavitamise nõuetest, kohaldatakse rahvusvahelise kokkuleppe sätteid.

§-d 63–64 [Käesolevast tekstist välja jäetud]

§ 64¹. Kasutuses oleva ettevõtte registreerimine ja tunnustamine

(1) Registreerimisele kuuluvad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad, mis on kasutuses 2002. aasta 1. jaanuaril, peavad olema registreeritud hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks.

(2) Tunnustamisele kuuluvad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad, mis on kasutuses käesoleva seaduse § 7 lõike 2 alusel kehtestatud vastavate veterinaarnõuete jõustumise hetkel, peavad olema tunnustatud hiljemalt 2003. aasta 1. jaanuariks.

(3) Käesoleva seaduse § 7 lõike 2¹ alusel kehtestatud nõuete jõustumise hetkel embrüote käitlemisega tegelev isik, kelle embrüokogumisrühm peab olema tunnustatud käesoleva seaduse § 7 lõike 2¹ alusel, peab esitama embrüokogumisrühma tunnustamise taotluse järelevalveasutusele hiljemalt 2003. aasta 1. juuliks.

(4) Enne 2004. aasta 1. maid käesoleva seaduse § 17 lõike 2 alusel lammikloomasööda käitlemiseks või § 19 lõike 4 alusel loomsete jäätmete käitlemiseks tunnustatud ettevõtte loetakse tunnustatuks käesoleva seaduse § 18¹

lõike 2 tähenduses ning Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu määruse 1774/2002/EÜ nõuete kohaselt vastavalt loomikloomasõuda või loomsete jäätmete käitlemiseks.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004; 1.05.2004]

§ 64². Tunnustatud tapamajade ja loomsete saaduste käitlemise ettevõtete andmete kandmine põllumajandusloomade registrisse

(1) Enne 2004. aasta 31. märtsi tunnustatud tapamajade ja loomsete saaduste käitlemise ettevõtete andmed annab Veterinaar- ja Toiduamet põllumajandusloomade registrile üle 2004. aasta 19. aprilliks.

(2) Volitatud töötaja kannab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tapamajade ja loomsete saaduste käitlemise ettevõtete andmed registrisse 2004. aasta 1. maiks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ettevõtete geograafilise asukoha koordinaatide täpsustamiseks on volitatud töötlejal õigus teha käitlejale järelepärimisi põllumajandusloomade registri pidamise põhinääruses ettenähtud korras.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

§ 64³. Veterinaarsertifikaatide kehtivus

Enne 2004. aasta 1. maid käesoleva seaduse § 29 alusel väljastatud veterinaarsertifikaadid kehtivad kuni 2004. aasta 30. aprillini.

[RT I 2004, 34, 236 – jõust. 1.05.2004]

§ 64⁴. Teaduslikuks uurimiseks välja antud eriloo kehtivus

Enne 2010. aasta 1. jaanuari välja antud eriluba loomataudi teaduslikuks uurimiseks, mille käigus isoleeritakse ja kultiveeritakse ohtlikku loomataudi põhjustavat haigusetekiitajat, kehtib kuni sellel märgitud kehtivusaja lõpuni või kuni eriloo kehtetuks tunnistamiseni.

[RT I 2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]

§ 65. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 2000. aasta 1. jaanuaril, välja arvatud § 15 lõige 1, mis jõustub 2002. aasta 1. juulil, ning § 18 lõige 1, mis jõustub 2003. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 7 lõike 2 alusel kehtestatud veterinaarõhused jõustuvad 2002. aasta 1. jaanuaril, kui nende kehtestamisel ei ole ette nähtud jõustumise hilisemat tähtpäeva.

(3) Käesoleva seaduse § 13 lõige 4¹ jõustub enne 2003. aasta 1. jaanuari põllumajandusloomade registrisse kantud veise suhtes 2004. aasta 1. jaanuarist, välja arvatud väljaveol Euroopa Liidu liikmesriiki või kandidaatriiki.

(4) Käesoleva seaduse § 11 lõige 2¹, § 18¹ lõiked 1–5, § 18² lõige 3, § 18³, § 19¹ lõige 7, § 37 lõige 3¹, § 43 lõige 3 ja § 64¹ lõige 4 jõustuvad 2004. aasta 1. mail.

(5) Käesoleva seaduse § 17 ja 2. peatüki 6. jagu kehtivad kuni 2004. aasta 1. maini.

[RT I 2004, 19, 135 – jõust. 1.04.2004]

¹ nõukogu direktiiv 64/432/EMÜ ühendusesisest veiste ja sigadega kauplemist mõjutavate loomatervishoiu probleemide kohta (EÜT L 121, 29.07.1964, lk 1977–2012), muudetud direktiividega 97/12/EÜ (EÜT L 109, 25.04.1997, lk 1–37), 98/46/EÜ (EÜT L 198, 15.07.1998, lk 22–39), 2000/15/EÜ (EÜT L 105, 03.05.2000, lk 34–35), 2000/20/EÜ (EÜT L 163, 04.07.2000, lk 35–36), 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367) ja 2008/73/EÜ (ELT L 219, 14.08.2008, lk 40–54), määrustega (EÜ) nr 535/2002 (EÜT L 80, 23.03.2002, lk 22–28), (EÜ) nr 1226/2002 (ELT L 179, 09.07.2002, lk 13–18), (EÜ) nr 21/2004 (ELT L 5, 09.01.2004, lk 8–17) ja (EÜ) nr 1/2005 (ELT L 3, 05.01.2005, lk 1–44) ning otsustega 2001/298/EÜ (EÜT L 102, 12.04.2001, lk 63–68), 2007/729/EÜ (ELT L 294, 13.11.2007, lk 26–35) ja 2008/984/EÜ (ELT L 352, 31.12.2008, lk 38–45);

nõukogu direktiiv 82/894/EMÜ ühendusesisese loomahaigustest teatamise kohta (EÜT L 378, 31.12.1982, lk 58–62), muudetud määrusega (EÜ) nr 807/2003 (ELT L 122, 16.05.2003, lk 36–62) ja otsusega 2008/650/EÜ (ELT L 213, 08.08.2008, lk 42–46);

nõukogu direktiiv 89/556/EMÜ koduveiste embrüote ühendusesisese kaubanduse ja nende kolmandatest riikidest impordi loomatervishoiu nõuete kohta (EÜT L 302, 19.10.1989, lk 1–11), muudetud direktiividega 90/425/EMÜ (EÜT L 224, 18.08.1990, lk 29–41), 93/52/EMÜ (EÜT L 175, 19.07.1993, lk 21–22) ja 2008/73/EÜ (ELT L 219, 14.08.2008, lk 40–54), määrusega (EÜ) nr 806/2003 (ELT L 122, 16.05.2003, lk 1–35) ning otsusega 2006/60/EÜ (ELT L 31, 03.02.2006, lk 24–26);

nõukogu direktiiv 91/68/EMÜ loomatervishoiu kohta ühendusesiseses lamba- ja kitsekaubanduses (EÜT L 46, 19.02.1991, lk 19–36), muudetud direktiividega 2001/10/EÜ (EÜT L 147, 31.05.2001, lk 41), 2003/50/EÜ (ELT L 169, 08.07.2003, lk 51–66), 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367) ja 2008/73/EÜ (ELT L 219, 14.08.2008, lk 40–54), määrusega (EÜ) nr 806/2003 (ELT L 122, 16.05.2003, lk 1–35) ning otsustega 2004/554/EÜ (ELT L 248, 22.07.2004, lk 1–11) ja 2005/932/EÜ (ELT L 340, 23.12.2005, lk 68–69);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/99/EÜ zoonooside ja zoonootilise toimega mõjurite seire kohta, millega muudetakse nõukogu otsust 90/424/EMÜ ja tühistatakse nõukogu direktiiv 92/117/EMÜ (ELT L 325, 12.12.2003, lk 31–40), muudetud direktiiviga 2006/104/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 352–367) ja määrusega (EÜ) nr 219/2009 (ELT L 87, 31.03.2009, lk 109–154);

nõukogu direktiiv 2006/88/EÜ vesiviljelusloomade ja vesiviljelustoodete loomatervishoiunõuete ning teatavate veefoomadelt esinevate taudide ennetamise ja tõrje kohta (ELT L 328, 24.11.2006, lk 14–56), muudetud direktiiviga 2008/53/EÜ (ELT L 117, 01.05.2008, lk 27–29);

nõukogu direktiiv 2008/71/EÜ sigade identifitseerimise ja registreerimise kohta (ELT L 213, 08.08.2008, lk 31–36);

nõukogu direktiiv 2008/73/EÜ, millega lihtsustatakse nimekirjade konstatamise ja andmete avaldamise korda veterinaar- ja zootehnika valdkonnas ning muudetakse direktiive 64/432/EMÜ, 77/504/EMÜ, 88/407/EMÜ, 88/661/EMÜ, 89/361/EMÜ, 89/556/EMÜ, 90/426/EMÜ, 90/427/EMÜ, 90/428/EMÜ, 90/429/EMÜ, 90/539/EMÜ, 91/68/EMÜ, 91/496/EMÜ, 92/35/EMÜ, 92/65/EMÜ, 92/66/EMÜ, 92/119/EMÜ, 94/28/EÜ, 2000/75/EÜ, otsust 2000/258/EÜ ja direktiive 2001/89/EÜ, 2002/60/EÜ ja 2005/94/EÜ (ELT L 219, 14.08.2008, lk 40–54), muudetud otsusega 2009/436/EÜ (ELT L 145, 10.06.2009, lk 43–44).

[RT 1.2009, 64, 422 – jõust. 1.01.2010]